

วารสารดำรงราชานุภาพ

นิเวศวางแผนมืออาชีพ

ปีที่ 21 ฉบับที่ 63 ประจำเดือนเมษายน 2564 - กันยายน 2564 ISSN 1513 - 6884

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

บทบรรณาธิการ

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 ทำให้การทำงานของท่านทั้งหลายอาจต้องมีการสะดุด หยุดพัก ปรับเปลี่ยน แต่กระทรวงมหาดไทยยังคงมุ่งมั่นในเจตนารมณ์ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตินี้ไปได้ โดยตระหนักดีถึงการบริหารงานแบบบูรณาการภาครัฐ อันมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นเป้าหมายสร้างการเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ ทุกพื้นที่ หมายถึง การบริหารที่มีการจัดทำแผนที่ดีเพื่อจะช่วยให้การบริหารงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนสามารถบริหารงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติ

เนื้อหาภายในเล่ม “**นักวางแผนมืออาชีพ**” ฉบับนี้จะทำให้ท่านเข้าใจเรื่องการวางแผนได้อย่างรวดเร็วเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายโดยเฉพาะการวางแผนระดับพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ เหตุใดจึงมีการวางแผนคราวละ 5 ปี หลักการจัดทำคำของบประมาณ ข้อควรระวังในการจัดทำโครงการ การติดตามประเมินผลโครงการโดยระบบ eMENSCR ความเข้าใจบทบาทของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด ตลอดจนเทคนิคของการวางแผนสมัยใหม่ เส้นทางก้าวหน้าในตำแหน่งนักวางแผน นอกจากนี้ยังจะได้รับทราบวิธีการทำงานของกรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน จังหวัดยะลา และจังหวัดเลย ที่มีส่วนผลักดันโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) โคก หนอง นา โมเดล และการวางแผนโครงการสำคัญเพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน

กองบรรณาธิการขอขอบคุณหน่วยงานและผู้เขียนทุกท่านที่กรุณาส่งบทความอันเป็นประโยชน์สำหรับเผยแพร่สู่สาธารณะ ท่านผู้อ่านที่มีคำแนะนำเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการจัดทำวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอความกรุณาแจ้งได้ที่สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ stabundamrong@gmail.com จะเป็นพระคุณยิ่ง ทั้งนี้ บทความทั้งหมดในวารสารฉบับนี้ได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมไว้ในระบบคลังความรู้ของสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ในเว็บไซต์ของสถาบันดำรงราชานุภาพ www.stabundamrong.go.th เพื่อเป็นประโยชน์ในการสืบค้นต่อไป

(นายบุญธรรม ถาวรทัศนกิจ)

ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ

บรรณาธิการบริหารวารสารดำรงราชานุภาพ

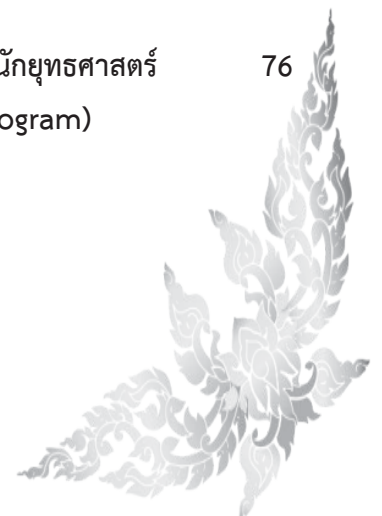

สารบัญ

หน้า

- ระเบียบกฎหมายการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ (One Plan) 1
โดย กองบรรณาธิการ
- แผน ๕ ปี 12
โดย กองบรรณาธิการ
- หลักการจัดทำแผนที่ดี (ตามนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนที่ ที่ ก.บ.ภ. กำหนด) 29
โดย สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- สีสันการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่น่าจับตามอง (best sky walk) 38
โดย จังหวัดยะลาและจังหวัดเลย
- โศก หนอง นา กรมการพัฒนาชุมชน 51
โดย กรมการพัฒนาชุมชน
- โครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ภายใต้แผนงาน 60
หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจาก
การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (พ.ศ. 2563)
โดย กรมการปกครอง
- เรื่องเล่าประสบการณ์เทคนิคการจัดทำแผน : จากโครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์ 76
เพื่อปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ (Strategist Development Program)
ณ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
โดย วิชา จันทรกุลม

สารบัญ

หน้า

- การขอรับการสนับสนุนงบประมาณ การบริหารงบประมาณและการติดตามผล 91
การเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยรับงบประมาณ
โดย จริญญา ชุมพงษ์
 - ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) บทบาทและการดำเนินการ 99
ของกระทรวงมหาดไทย
โดย กลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคี
ปรองดองกระทรวงมหาดไทย (ป.ย.ป.มท.)
 - ข้อควรระวังความผิดพลาดที่ตรวจพบในการทำโครงการ 115
โดย กลุ่มงานตรวจสอบภายในระดับกรม สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
 - บทบาท ก.ธ.จ. ต่อการติดตามโครงการ 122
โดย ศิริพร กฤษสินชัย
 - เส้นทางความก้าวหน้าในตำแหน่งนักวางแผน 133
โดย ไกร เอี่ยมจุฬา
-

ระเบียบกฎหมาย

การจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ (One Plan)

กองบรรณาธิการ

เมื่อพูดถึงคำว่า “One Plan” ในแวดวงนักวางแผน หมายถึง ลักษณะของการวางแผนที่ใช้ในระดับพื้นที่ มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวที่ตอบสนองความต้องการ จุดประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ในลักษณะบนลงล่าง (Top-Down) คือ การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิรูปแผนแม่บทต่าง ๆ ลงไปสู่ระดับพื้นที่เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนา และลักษณะล่างขึ้นบน (Bottom - Up) เป็นการเชื่อมโยงจากระดับหมู่บ้าน (แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน) ระดับตำบล (แผนพัฒนาตำบล/แผนพัฒนาท้องถิ่น) ระดับอำเภอ (แผนพัฒนาอำเภอ) และระดับจังหวัด (แผนพัฒนาจังหวัด/แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด) เชื่อมโยงไปสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นการสะท้อนสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยมีแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญ (Focal Point) ในการประสานนโยบายระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในพื้นที่

กฎหมาย/ระเบียบต่างๆที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

เมื่อก่อนในสมัยที่ไม่มียุทธศาสตร์ชาติ การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่จะมีแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มจังหวัดและภาคจึงให้มีแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค ซึ่งหากถามว่านิ่งแล้วหรือยังก็ตอบได้เลยว่ายัง เพราะกำลังจะมีการปรับปรุงยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่มีลักษณะซ้ำซ้อนของคณะกรรมการระดับชาติ โดยสรุปกฎหมายที่สำคัญและเกี่ยวข้อง ดังนี้

① ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ให้มีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง และบูรณาการแผนให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน ในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด จนถึงกลุ่มจังหวัด มีการนำยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติในทุกระดับ และมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

๒ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดจัดตั้งงบประมาณเองได้ ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ/ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

๓ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 กำหนดให้คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) ทำหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำ รวมทั้งพิจารณาถ่วงถ่วงและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัดและงบประมาณกลุ่มจังหวัด

๔ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 ระเบียบฉบับนี้มีเจตนารมณ์ในการบูรณาการและเชื่อมโยงแผนระดับชาติกับแผนในระดับพื้นที่โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งภาคและจัดทำแผนพัฒนาภาคขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาพื้นที่ซึ่งเชื่อมโยงแผนระดับชาติและนโยบายรัฐบาล โดยปรับระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาภาค และแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดให้เท่ากัน คือ 5 ปี ตลอดจนกำหนดให้มีองค์กรในการบริหารขึ้นใหม่เรียกว่า คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค

(ก.บ.ภ.) เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานจังหวัด กลุ่มจังหวัดและภาค กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำ รวมทั้งพิจารณาความรู้พื้นฐานสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

๕ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับ อำเภอและตำบล พ.ศ. 2562 ในระดับพื้นที่ การบริหารจัดการงบประมาณต้องรอแนวทางจากกระทรวง กรม เพื่อจัดสรรงบประมาณเพียงเท่านั้น ย่อมทำให้บางจังหวัดอาจจะไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเท่าที่ควร ทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างครอบคลุมทั้งหมด อันเป็นผลมาจากแผนการพัฒนาไม่มีความชัดเจน ขาดการเชื่อมโยงกัน ในระหว่างแผน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอจนมาถึงจังหวัด อาจเกิดจากต่างมีการออกแบบกลไกของตนเอง การบริหารงานในลักษณะต่างคนต่างทำ หน่วยงานมีการออกแบบหรือมีหนังสือสั่งการเพื่อกำหนดแนวทางของหน่วยงานตนเอง โดยไม่ได้พิจารณาถึงความสอดคล้องถึงทิศทางว่ามีการเชื่อมโยงกันหรือไม่อย่างไร

● **วัตถุประสงค์** ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. 2562

☞ เพื่อปรับปรุงกลไกการดำเนินการและการประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกพื้นที่ ตั้งแต่การใช้

กลไกคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน ในการจัดทำเวทีประชาคมร่วมกันเพื่อจัดทำเป็น แผนพัฒนาหมู่บ้าน/แผนชุมชน การกำหนดกลไก คณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ (ก.บ.ต.) ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และกลไก คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (ก.บ.อ.) ในการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ

☞ เพื่อยกระดับคุณภาพแผน ในระดับพื้นที่ให้มีลักษณะเป็นแผนเดียว

☞ เพื่อกำหนดแนวทางการสนับสนุน ควบคุม และกำกับติดตามการจัดทำและประสาน แผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ให้เกิดประสิทธิภาพ

● **หลักการดำเนินงานที่สำคัญ 5 ประการ** เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบฯ ประกอบด้วย

☞ กำหนดแนวทางการเชื่อมโยง และประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ในลักษณะ One Plan โดยไม่ส่งผลกระทบต้อาณา หน้าที่ในการจัดทำและประสานแผนของ ส่วนราชการหรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดไว้ในระเบียบ กฎหมายหรือแนวทาง ปฏิบัติ

☞ กำหนดแนวทางการเชื่อมโยง ในการทำงานร่วมกันระหว่างการบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่มีผลบังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใด ๆ นอกเหนือจากระเบียบ/กฎหมาย ที่กำหนดไว้ เป็นการอาศัยระเบียบ กฎหมาย

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลบังคับใช้ อยู่แล้ว มากำหนดแนวทางปฏิบัติให้มีความชัดเจน มากขึ้น และไม่เป็นการแก้ไขระเบียบ กฎหมาย ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทอำนาจหน้าที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

☞ กำหนดเป้าหมายเพื่อให้การจัดทำแผน ทุกระดับมาจากปัญหาความต้องการของ ประชาชน อย่างแท้จริง

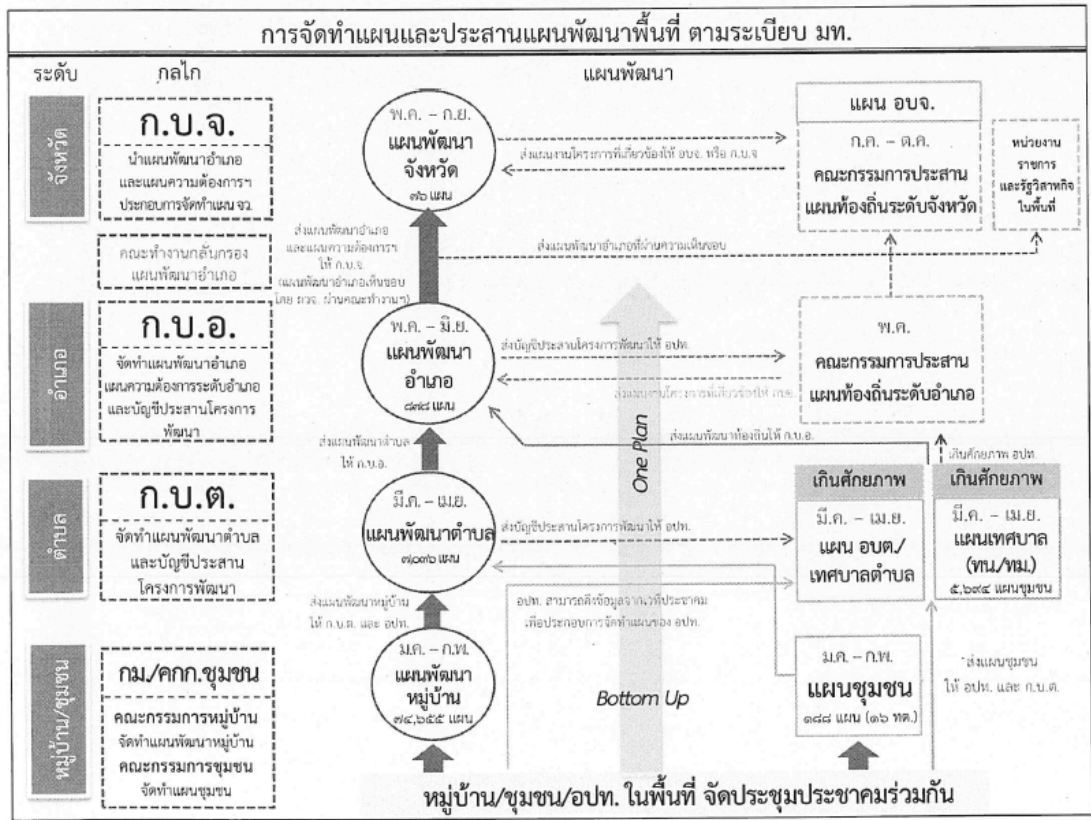
☞ กำหนดกลไกให้มีหน่วยงาน รับผิดชอบการจัดทำแผนในทุกระดับและมีแนวทาง การปฏิบัติในการเชื่อมโยงประสานแผน เพื่อให้การดำเนินงานไม่เกิดความซ้ำซ้อน และเกิด ความคุ้มค่ากับประชาชนมากที่สุด

☞ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Centric) ในการบริหารราชการ โดย ความร่วมมือจากภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

● **แนวปฏิบัติรองรับการดำเนินงาน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการ จัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับ อำเภอและตำบล พ.ศ. 2562**

เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาระดับ พื้นที่ที่มีแนวทางปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนเชื่อมโยง และบูรณาการระหว่างกัน กระทรวงมหาดไทย ได้ออกแนวทางปฏิบัติ ฉบับปรับปรุง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สรุปได้ ดังนี้

แผน	ผู้จัดทำแผน	การเห็นชอบแผน/ผู้ให้ความเห็นชอบแผน	หน่วยรับผิดชอบ	กำหนดรูปแบบของเล่มแผน
แผนพัฒนาหมู่บ้าน/แผนชุมชน	คณะกรรมการหมู่บ้าน/ คณะกรรมการชุมชน	- คณะกรรมการหมู่บ้านมีมติเห็นชอบ แล้วประธานกรรมการหมู่บ้านลงนามเห็นชอบ - คณะกรรมการชุมชนเห็นชอบแผนชุมชน แล้วประธานกรรมการชุมชนอนุมัติและประกาศใช้	- ที่ทำการปกครองอำเภอ - สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สนับสนุนข้อมูล จปฐ. กชช. 2ค และข้อมูลโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบูรณาการวางแผนงาน (CIA) หรือสืบค้นที่ http://ebmn.cdd.go.th	- กรมการปกครอง (แผนพัฒนาหมู่บ้าน) - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (แผนชุมชน)
แผนพัฒนาตำบล	- คณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ (ก.บ.ต.) - คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น	คณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ มีมติเห็นชอบ แล้วประธานก.บ.ต. ลงนามเห็นชอบ	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ทำคำสั่งแต่งตั้ง ก.บ.ต. และนายอำเภอลงนาม	กรมการพัฒนาชุมชน
แผนพัฒนาอำเภอ	คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (ก.บ.อ.)	- ผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการกลั่นกรองแผนพัฒนาอำเภอ - นำเข้า ก.บ.จ. เพื่อทราบ - ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบ	- อำเภอ ทำคำสั่งแต่งตั้ง ก.บ.อ. และผู้ว่าราชการจังหวัดลงนาม - ที่ทำการปกครองจังหวัด เสนอ คำ สั ง ขั ง ตั้ง คณะกรรมการกลั่นกรองแผนพัฒนาอำเภอ โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดลงนาม	กรมการปกครอง
แผนพัฒนาท้องถิ่น	คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น	ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น	- องค์การบริหารส่วนจังหวัด พิจารณาโครงการของอปท. ที่ควรอยู่ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
แผนพัฒนาจังหวัด	คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.)	- ผ่านการกลั่นกรองจาก อ. ก.บ.ภ. - ก.บ.ภ. เห็นชอบ	- สำนักงานจังหวัด	- มติ ก.บ.ภ. สำหรับปีงบประมาณ

๖ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2559) และ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2561) ให้มีแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยแผนดังกล่าวจะสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน

ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ กำกับดูแลในการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น เรื่องการนำข้อมูลมาทบทวน ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่นฉบับปัจจุบัน และความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด ยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการจัดให้มีการประชุมประชาคมท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ (1) ประชาคมระดับตำบล สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล (2) ประชาคมระดับเมือง สำหรับเทศบาลเมือง และเมืองพัทยา (3) ประชาคมระดับนคร สำหรับ

เทศบาลนคร (4) ประชาคมระดับจังหวัด สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัด และในแผนพัฒนาท้องถิ่นต้องจัดทำโครงการพัฒนาเพื่อบริการสาธารณะ กิจกรรมสาธารณะ ตามอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย รวมทั้งวางแนวทางเพื่อให้มีการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น และจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ตามกรอบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น

● **กรอบการประสานแผนเพื่อการจัดทำแผนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570) กำหนดว่า**

 การประสานสำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และเมืองพัทยา ประสานโครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ/จังหวัด แล้วแต่กรณี และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนำโครงการที่ผ่านกระบวนการคณะกรรมการดังกล่าวบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่เห็นว่ามีเหมาะสมและจำเป็นในการพัฒนาจังหวัด โดยองค์รวม ตามศักยภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้บรรจุโครงการประสานแผนขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ลงในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว ให้แจ้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดทุกแห่งได้ทราบในเวลาอันสมควรโดยมิชักช้า

 การประสานสำหรับจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเมืองพัทยา ประสานโครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) และให้จังหวัดนำโครงการที่ขอประสานบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดที่เห็นว่ามีเหมาะสมและจำเป็นในการพัฒนาจังหวัด โดยองค์รวมตามศักยภาพของจังหวัด และเมื่อจังหวัดได้จัดทำแผนปฏิบัติการ/แผนประจำปี ของจังหวัดแล้ว ให้แจ้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อได้วางแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ต่อไป

 รายละเอียดอื่น ๆ ให้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ/จังหวัด ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ปรับใช้กรอบระยะเวลาตามปฏิทินการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมของระยะเวลา

จะเห็นว่าโครงการจะไม่เกิดความซ้ำซ้อน เพราะมีคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดตรวจสอบโครงการจากแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อมิให้โครงการซ้ำซ้อนกับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

๗ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อเป็นองค์กรในการจัดทำแผนหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการหมู่บ้านของประชาชนในพื้นที่มาตรา 28 ตรีในหมู่บ้านหนึ่งให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน เป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง และกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากผู้ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่น้อยกว่าสองคน แต่ไม่เกินสิบคน ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

ระเบียบใหม่ที่กำลังจะมาทดแทน

เป็นธรรมดาที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกเมื่อถึงเวลาเหมาะสมสืบเนื่องจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอว่า ปัจจุบันการจัดทำและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด จะต้องปฏิบัติตามนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสองคณะ ซึ่งคณะกรรมการ

และเลขาธิการทั้งสองคณะมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกัน ระหว่างคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) ซึ่งเลขาธิการ ก.พ.ร. เป็นกรรมการและเลขาธิการ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 และคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขาธิการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 จึงเห็นควรยุบรวมโดยร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2563 และคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 13 โดยมีนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธาน ได้มีมติให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ จัดรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากจังหวัด กลุ่มจังหวัด และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.)¹ ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเมื่อวันอังคารที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ณ โรงแรมเบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกระบวนการระดมความคิดเห็นที่เกิดจากปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการที่เกิดขึ้นจริง ทำให้ได้รับทราบถึงประเด็นต่าง ๆ มากมาย ในกรณียกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 และปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 หมายถึงจะไม่มีอีกแล้วทั้ง ก.บ.ภ. และ ก.น.จ. ถ้าพระราชกฤษฎีกาใหม่มีผลบังคับใช้ แต่ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (ก.บ.บ.) เข้ามาทดแทน

● ผลจากการระดมความคิดเห็น..
รู้ปัญหา เพื่อนำไปปรับปรุงร่างพระราชกฤษฎีกาให้เหมาะสม

ตัวอย่างของปัญหาที่ได้จากการระดมความคิดเห็น อาทิเช่น การขาดความเข้าใจ และเชื่อมโยงแผนระดับพื้นที่กับแผนของส่วนราชการ

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดทำโครงการของภาค/กลุ่มจังหวัด/จังหวัด รวมถึงเครื่องมือและการประสานแผนงานโครงการในระดับพื้นที่มีน้อย เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในกระบวนการ ขั้นตอนและระยะเวลาในการประสานแผนงานโครงการขาดความชัดเจน ช่วงเวลาของแผนแต่ละระดับไม่สอดคล้องกัน ผลกระทบต่อการบูรณาการแผนและงบประมาณ การแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มจังหวัดในนามบุคคล ซึ่งบางครั้งไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ หรือมีการโยกย้าย และเกษียณอายุราชการ องค์ประกอบของ ก.บ.จ. ในส่วนภาคเอกชนยังไม่ครอบคลุม ขาดการบูรณาการกันระหว่างกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง การบริหารงบประมาณจังหวัด/กลุ่มจังหวัดมีข้อจำกัดในการมอบอำนาจให้กับหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งในพื้นที่กรอบระยะเวลาในการจัดทำแผนน้อยมาก เมื่อเทียบกับการดำเนินการจริงในขณะระยะเวลาในการจัดทำแผนล่วงหน้านานเกินไป จึงเป็นสาเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงยกเลิกโครงการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีจำนวนมาก ปฏิทินการจัดทำแผนพัฒนาทุกระดับจัดทำพร้อมกัน ทำให้มีความซ้ำซ้อนกัน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ไม่สามารถส่งต่อโครงการได้อย่างทันท่วงที

ขณะเดียวกันแนวคิดในการจัดทำแผนนั้น มีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาซ้ำซ้อน มีการคำนึงถึงความต้องการของประชาชนน้อย โครงการความต้องการของประชาชนที่เสนอผ่าน

¹สรุปผลการระดมความคิดเห็นต่อร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. ... [ออนไลน์] จาก สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เว็บไซต์ : https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11358&filename=index (สืบค้นข้อมูล : 24 พฤษภาคม 2564)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอำเภอ ไม่ได้รับการพิจารณา เนื่องจากเป็นภารกิจถ่ายโอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภารกิจของอำเภอ การประสานเชื่อมโยงหรือส่งต่อแผนงานโครงการระหว่างส่วนราชการทั้งส่วนกลางและในพื้นที่กับจังหวัด/กลุ่มจังหวัดยังมีไม่มากเท่าที่ควรและหรือไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน บางครั้งซ้ำซ้อนแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด จังหวัด/กลุ่มจังหวัดไม่ทราบแผนงานโครงการของส่วนราชการที่จะดำเนินการในพื้นที่ในแต่ละปี เนื่องจากหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญกับการบรรจุแผนงานโครงการของตนเองในแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด โครงการกลุ่มจังหวัดยังไม่มี การเชื่อมโยงกันอย่างแท้จริง การกำหนดเขตพื้นที่งานของแต่ละส่วนราชการไม่เหมือนกัน และไม่สอดคล้องกับการแบ่งจังหวัด/กลุ่มจังหวัดงบประมาณจังหวัดได้รับงบประมาณน้อย และถูกปรับลดลงทุกปี ปัญหาเกิดจากการกำหนดส่วนงบประมาณระหว่างงบลงทุนและงบดำเนินงาน 75 : 25 ในการจัดสรรงบจังหวัดและกลุ่มจังหวัดตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี การเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ไม่เป็นไปตามตัวชี้วัดเป็นรูปแบบลักษณะของการติดตามเร่งรัดให้ทันงบประมาณ คูผลผลิต แต่ไม่มีการประเมินผลของโครงการ

นอกจากรูปแบบการดำเนินงานแล้วยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากรกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดที่มีปริมาณของบุคลากรไม่เพียงพอ

มีการปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ตลอด ส่งผลต่อการทำงานขาดความต่อเนื่องและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงพัฒนาแผน/งบประมาณ กฎระเบียบของส่วนราชการ มีกระบวนการดำเนินงานที่ใช้เวลา อาจมีผลกระทบต่อการดำเนินงานจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ตลอดจนทีมบูรณาการกลางมีการปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ทุกปี ทำให้ระเบียบต่าง ๆ มีความซับซ้อนมากขึ้น เป็นต้น

● มีคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (ก.บ.บ.) สะท้อนอะไร

การยุบเหลือเพียงคณะกรรมการเดียวนั้นสะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปี ของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัด กลุ่มจังหวัด ตลอดจนส่วนราชการที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาภาคตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ลดความซ้ำซ้อนและสามารถดำเนินงานตามแผนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ให้ได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

โดยคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (ก.บ.บ.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการ ศสช. เป็นกรรมการ และเลขาธิการ โดยมีกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการร่วมจาก ศสช. กระทรวงมหาดไทย สำนักงบประมาณ สำนักงาน ก.พ.ร. มีการเพิ่มขึ้นและลดลงของกรรมการโดยเพิ่มเลขาธิการ

สภาความมั่นคงแห่งชาติ จากเดิมไม่มีทั้งใน ก.น.ภ. หรือ ก.บ.ภ. และลดลงคือ ประธานสภามณฑลนครไทย ซึ่งเดิมดำรงตำแหน่งใน ก.บ.ภ. แต่กลับไม่มีตำแหน่งในร่างของ ก.บ.บ. ชุดใหม่ มีการเปลี่ยนหน้าที่งานธุรการจากเดิม ทำหน้าที่โดยสำนักงาน ก.พ.ร. เปลี่ยนเป็น สสช. เพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวจะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนแผนและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ (One Plan) เป็นอย่างมาก เนื่องจากได้มีหน้าที่และอำนาจหลายประการ ได้แก่

❶ กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาคแบบบูรณาการเพื่อให้สามารถบริหารงานแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด

❷ กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัด และงบประมาณกลุ่มจังหวัด

❸ บูรณาการแผนของส่วนราชการ และแผนพัฒนาระดับพื้นที่ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนในพื้นที่ของกระทรวง กรม สอดคล้องกับศักยภาพหรือประเด็นปัญหาในพื้นที่และเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

และแผนพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งนโยบายของรัฐบาลและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

❹ พิจารณา กลั่นกรอง และให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด งบประมาณจังหวัด และงบประมาณกลุ่มจังหวัด ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

❺ กำกับดูแลการดำเนินการตาม ❶ ❷ ❸ และ ❹ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์

❻ แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่มอบหมาย

❼ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

อย่างไรก็ตาม การยุบคณะกรรมการสองคณะกรรมการเหลือเพียงคณะกรรมการเดียวคือ ก.บ.บ. แต่เนื้อหาภายในไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก ยังคงชุดคณะกรรมการ ได้แก่ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ มีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ รวมถึงคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) มีหัวหน้ากลุ่มจังหวัดเป็นประธานกรรมการ โดยให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทยคนหนึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการ พร้อมทั้งมีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดของทุกจังหวัด

ในกลุ่มจังหวัดเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ส่วนระยะเวลาของแผนกำหนดให้มีระยะเวลา 5 ปี สำหรับกลุ่มจังหวัด และภาคเช่นกันให้มีอยู่ต่อไป เว้นแต่เมื่อพระราชกฤษฎีกานี้มีผลใช้บังคับเมื่อใดจึงจะมีการออกประกาศ หลักเกณฑ์ แนวทาง มติ หรือคำสั่ง ที่มาเปลี่ยนแปลง อาทิ เช่น นโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการทำแผน การพิจารณาจัดตั้งกลุ่มจังหวัด ภาค จังหวัด ที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด หัวหน้ากลุ่มจังหวัด เป็นต้นนั้นขึ้นอยู่กับ ก.บ.บ. เป็นผู้พิจารณาก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สรุป

ระเบียบกฎหมายมีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ (One Plan) ส่งผลต่อทุกภาคส่วน เพื่อให้การถือปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กฎหมายในยุคสมัยหนึ่งเมื่อถึงเวลาจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ พร้อมส่งเสริมสนับสนุนให้การปฏิบัติมีความคล่องตัว แต่ความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมและเอาใจใส่อย่างจริงจังของทุกภาคส่วนที่จะขับเคลื่อนแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ให้เป็นแผนที่ตอบสนองต่อปัญหาความต้องการตลอดจนยุทธศาสตร์ในระดับ

บรรณานุกรม

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). สรุปผลการระดมความคิดเห็นต่อร่างพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤษภาคม 24 , จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11358&filename=index
- กระทรวงมหาดไทย (2562). ความรู้พื้นฐานสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤษภาคม 24, จากสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด. <http://www.stabundamrong.go.th/2019/wordpress/download/743/>
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2564). แนวทางปฏิบัติรองรับการดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. 2562 (ฉบับปรับปรุง ประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2564). สืบค้นเมื่อ 2564, พฤษภาคม 24 จากสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด <http://www.stabundamrong.go.th/2019/wordpress/download/2900/>

แผน 5 ปี

กองบรรณาธิการ

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า รอบการจัดทำแผนเพื่อของบประมาณจะทำล่วงหน้าก่อน 2 ปี โดยวิธีการจัดทำแผนอะไรบางอย่างนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ มุ่งเน้นการเชื่อมโยงแผนของทั้งประเทศทั้งระบบเข้าด้วยกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาประเทศในภาพรวม เริ่มจากแผนยุทธศาสตร์ชาติซึ่งเป็นกรอบแผน 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรอบแผน 5 ปี ขณะนี้กำลังอยู่ในช่วงเตรียมทำแผนฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และลดหลั่นระดับย่อยลงมาเป็นแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น (เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล) แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ที่เป็นแผน 5 ปีทั้งสิ้น

แผนยุทธศาสตร์ชาติไทย มีความเป็นมาอย่างไร ทำไมจึงวางแผนไว้ 20 ปี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว และต่อมาได้มีการตรา

พระราชบัญญัติ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศใช้เป็นยุทธศาสตร์ชาติ ต่อไป

การวางเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือ กรอบระยะเวลาในการดำเนินงานของแผนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งภายใต้แผนพัฒนาใน 20 ปีนี้ จะต้องมีกรอบการบรรลุเป้าหมายในด้านต่าง ๆ ทุก ๆ 5 ปี เพื่อให้เห็นการพัฒนาของประเทศ

เป้าหมายใน 5 ปีแรก (พ.ศ. 2561 - 2565) จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบต่าง ๆ ครั้งยิ่งใหญ่ โดยเน้นแก้ไขสิ่งที่เปราะบางของประเทศ และใช้จุดแข็งของประเทศให้เกิดประโยชน์ ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาผสมผสานเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

เป้าหมายใน 10 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ประเทศจะต้องมีระบบเศรษฐกิจที่ดี โดยเริ่มจากการสนับสนุนการวิจัย และการนำเทคโนโลยีมาผสมผสานกับสินค้ากลุ่มเกษตรและสาธารณสุข นอกจากนี้ผู้ประกอบการจะต้องทันเทคโนโลยี และยังคงสร้างบุคลากรทางการวิจัย เพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในอนาคต

เป้าหมายใน 15 ปี (พ.ศ. 2571 - 2575)

ประชากรในประเทศจะต้องเป็นประชากรที่มีคุณภาพ โดยจะพัฒนาให้บุคลากรทุกช่วงวัย มีศักยภาพสูง มีความรู้และทักษะ นอกจากนี้สังคมไทยจะเป็นสังคมที่เท่าเทียม และลดความเหลื่อมล้ำ โดยการจัดสรรทรัพยากร และกระจายบริการจากภาครัฐอย่างทั่วถึง

เป้าหมายใน 20 ปี (พ.ศ. 2576 - 2580)

เศรษฐกิจและสังคมของประเทศต้องมีเสถียรภาพ ระบบราชการของไทยจะเป็นแบบดิจิทัล มีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ นอกจากนี้ยังได้วางแผนในการฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ในประเทศ เพื่อความยั่งยืนของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในประเทศอีกด้วย

ค่อย ๆ เดินสู่เป้าหมายที่ละ 5 ปี แต่
พ.ศ. 2563 เกิดสถานการณ์โควิด-19
จึงผูกแผนแม่บทเฉพาะกิจ

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 เห็นชอบการจำแนกแผนเป็น 3 ระดับ และวิธีการเสนอแผนตามที่สำนักงาน

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ โดยแผนระดับที่ 3 กำหนดให้ส่วนราชการ และหน่วยงานของรัฐนำเสนอแผนตามแนวทางที่ สศช. กำหนด และให้ สศช. เป็นผู้ดำเนินการชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการเสนอแผนกับทุกภาคส่วน

หมายเหตุ :

- นับตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2560 ครม. มีมติกำหนดการตั้งชื่อแผนในระดับที่ 3 ให้ใช้ชื่อว่า “แผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ ... (พ.ศ. -)” เว้นแต่ได้มีการระบุชื่อแผนไว้ในกฎหมาย ก่อนที่จะมีมติ ครม. วันที่ 4 ธันวาคม 2560 เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง มติ ครม. เป็นต้น ว่าให้ใช้ชื่อแผนว่า แผนแม่บทด้าน... แผนพัฒนา... หรือ แผนอื่น ๆ ... จึงจะสามารถใช้ชื่อแผนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้น ๆ
- แผนปฏิบัติราชการสำหรับองค์การมหาชน และ องค์การอิสระ ให้ใช้ชื่อ “แผนปฏิบัติการ.... (ชื่อหน่วยงาน)....” สำหรับรัฐวิสาหกิจ ให้ใช้ชื่อ “แผนวิสาหกิจ...” เว้นแต่ได้มีการระบุไว้ในกฎหมายให้ใช้ชื่ออื่น และ “แผนปฏิบัติการด้าน...” สำหรับกรณีแผนที่เป็น issue base

แผนระดับ 1 หมายถึง **ยุทธศาสตร์ชาติ** ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน

เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65) มีพระราชโองการ ประกาศเรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ลงวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2561

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) 6 ยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนระดับ 2 ประกอบด้วย 4 แผน ดังนี้

1. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

หมายความว่า แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 3) มีประกาศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(พ.ศ. 2561 - 2580) ลงวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2562

1.2 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 ลงวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2563

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) 23 ประเด็น 140 ประเด็นย่อย

1. ประเด็นความมั่นคง	13. ประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี
2. ประเด็นการต่างประเทศ	14. ประเด็นศักยภาพการกีฬา
3. ประเด็นการเกษตร	15. ประเด็นพลังทางสังคม
4. ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	16. ประเด็นเศรษฐกิจฐานราก
5. ประเด็นการท่องเที่ยว	17. ประเด็นความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม
6. ประเด็นพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	18. ประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืน
7. ประเด็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล	19. ประเด็นการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ
8. ประเด็นผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมยุคใหม่	20. ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ
9. ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ	21. ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
10. ประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	22. ประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
11. ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	23. ประเด็นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม
12. ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้	

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด - 19 พ.ศ. 2564 – 2565

4 ประเด็นการพัฒนา

1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy)
2. การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว (Future Growth)
3. การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Human Capital)
4. การปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ (Enabling Factors)

2. **แผนการปฏิรูปประเทศ** หมายถึง แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศตามพระราชบัญญัติ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560

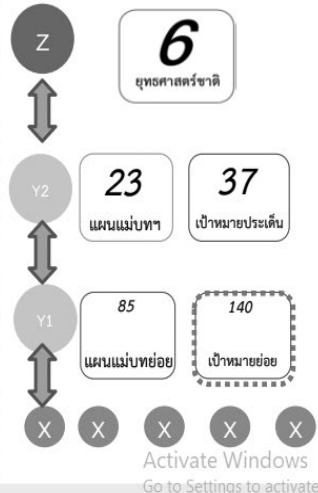
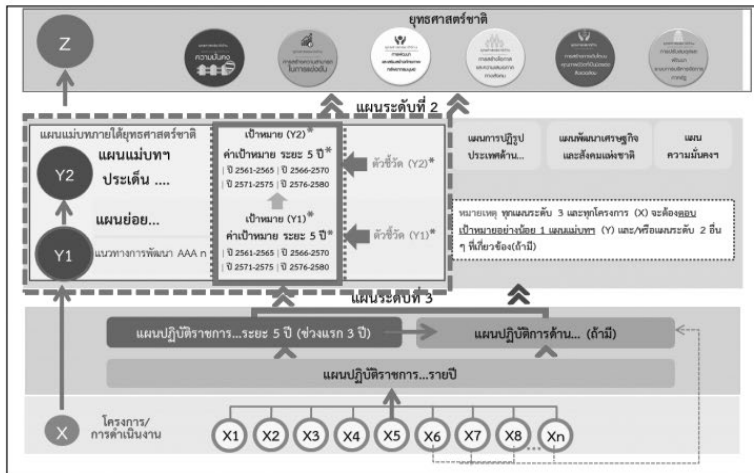
เดิมที เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2561 ราชกิจจานุเบกษาประกาศใช้แผนการปฏิรูปประเทศจำนวน 11 ด้าน ต่อมามติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2563 เพิ่มเติมอีก 2 ด้าน รวมเป็น 13 ด้าน

แผนการปฏิรูปประเทศ 13 ด้าน

1. ด้านการเมือง	8. ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ
2. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน	9. ด้านสังคม
3. ด้านกฎหมาย	10. ด้านพลังงาน
4. ด้านกระบวนการยุติธรรม	11. ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
5. ด้านเศรษฐกิจ	12. ด้านการศึกษา
6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	13. ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
7. ด้านสาธารณสุข	

แผนการปฏิรูปประเทศส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งทุกหน่วยงานต้องดำเนินการตามกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) นำไปสู่การปฏิบัติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) (Z หมายถึง เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ Y หมายถึง เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้

ภายใน Y ยังแบ่งเป็น Y1 คือ เป้าหมายในระดับแผนย่อยของแผนแม่บท และ Y2 คือ เป้าหมายในระดับประเด็นแผนแม่บท และ X หมายถึง โครงการสำคัญที่สามารถส่งผลต่อการบรรลุผลลัพธ์ Y และ Z) เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติของแต่ละช่วงเวลา 5 ปี โดยแผนการปฏิรูปประเทศ ฉบับปรับปรุงจะดำเนินการคู่ขนานไปกับเล่มแผนการปฏิรูปประเทศฉบับเดิม

ยกตัวอย่างประเด็น Big Rock ตามแผนขับเคลื่อนกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) ปีพ.ศ. 2564 - 2565 ที่กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบ

BR 0602 การบริหารจัดการเขตทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด มีหน่วยงานหลัก คือ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย แต่หากเปรียบเทียบกับประเด็นการรักษาความมั่นคง

ทางทะเล ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565) ที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก นั้น มีความต่างก็คือ Big Rock เพื่อบรรลุเป้าหมายย่อย 3 เรื่อง ในขณะที่นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565) จะกำหนดเป็นตัวชี้วัด 2 เรื่อง

● เปรียบเทียบ

การบริหารจัดการเขตทางทะเล และชายฝั่งรายจังหวัด	ประเด็นการรักษาความมั่นคงทางทะเล
(1) มีร่างแผนที่เขตการปกครองของจังหวัดทางทะเล (2) การจัดทำกฎหมายเพื่อรองรับการกำหนดเขตจังหวัดในทะเลและชายฝั่ง (3) บรรจุเรื่องเขตทางทะเลและเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในหลักสูตรการศึกษา	(1) ระดับความสำเร็จในการป้องกัน แก้ไขและยับยั้งภัยคุกคามทางทะเล (2) ระดับความคืบหน้าในการจัดทำปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภายในประเทศ ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nations Convention on the Law of the Sea : UNCLOS)

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายความว่า แผนสำหรับถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติสู่กรอบและแนวทางในการพัฒนาประเทศในแต่ละช่วงระยะเวลา 5 ปี มีความสำคัญมาก โดยจุดเปลี่ยนสำคัญจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จะเริ่มกำกับกรอบเป้าหมายและแนวทางหลักในระยะยาวด้วยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เชื่อมต่อการแปลงแผนสู่การปฏิบัติกับแผนในระดับต่าง ๆ ให้มีกรอบทิศทางกำกับที่ชัดเจนขึ้น มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาจังหวัด ภาค เมือง เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายรวมของประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับแรก 6 ปี ต่อมาจึงเหลือ 5 ปี

ประเทศไทยได้มีการริเริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของทุกชั้นตอนอย่างเป็นระบบ ในปี พ.ศ. 2504 ได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับแรกขึ้น ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ

ฉบับที่ 1 มีระยะเวลาของแผน 6 ปี (พ.ศ. 2504 – 2509) โดยที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อจากนั้น มีระยะเวลาของแผน 5 ปี หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำแผน คือ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มี 10 ยุทธศาสตร์

- ❶ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
- ❷ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
- ❸ ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
- ❹ ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ❺ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน
- ❻ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติดีมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย
- ❼ ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์
- ❽ ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม
- ❾ ยุทธศาสตร์ การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
- ❿ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อการพัฒนา

เป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นส่วนหนึ่งสำหรับการจัดทำแผนระดับ 3 ที่ผู้ทำแผนจำเป็นจะต้องรู้เป้าหมาย โดยความเชื่อมโยงจากแผนพัฒนาภาค ซึ่งถ่ายระดับเป้าหมายการพัฒนาจากยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ 2 เพื่อส่งต่อไปให้แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แล้วแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดพิจารณาจากเป้าหมายของแผนพัฒนาภาค และแผนพัฒนาจังหวัดพิจารณาจากเป้าหมายของแผนพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) สงสัยหรือไม่ พ.ศ. 2565 หายไปไหน

สืบเนื่องมาจากเพื่อให้สอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติคราวละ 5 ปี และพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งมีผลบังคับใช้

ตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2561 กำหนดให้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ตามประกาศพระราชโองการ ลงวันที่ 29 ธันวาคม พุทธศักราช 2559 ที่ใช้อู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ถือว่าเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้ และยังให้คงใช้ได้ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2565

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) 4 ประเด็น 13 หมุดหมาย

รัฐบาลได้กำหนดกรอบแนวทาง คือ “มุ่งพลิกโฉมประเทศไทย” (Thailand’s Transformation) ให้เท่าทันและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก มุ่งสร้างสมดุลในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต พร้อมรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ให้ไทยเป็นประเทศที่มี “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” โดยมี 13 หมุดหมาย (milestone) ที่ไทยจะให้

ความสำคัญในช่วงระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ขณะนี้อยู่ในช่วงรับฟังความคิดเห็นผ่านโลกออนไลน์และระดมความเห็นจากทุกภาคส่วนในเวทีภูมิภาค ก่อนที่จะได้มีการพิจารณาผ่านความเห็นชอบ ไปจนถึงมีพระราชโองการประกาศใช้ต่อไป

สรุป 4 ประเด็น 13 หมุดหมายที่จะเป็นกรอบการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ

ประเด็นที่ 1. เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเป้าหมายให้เศรษฐกิจไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูง บนพื้นฐานของการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากการพัฒนา ต่อยอด และใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พร้อมกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

- (1) เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง
- (2) การท่องเที่ยวเน้นคุณค่าและความยั่งยืน
- (3) ฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า
- (4) การแพทย์และสุขภาพครบวงจร
- (5) ประสิทธิภาพ การลงทุนและโลจิสติกส์

ของภูมิภาค

- (6) อีเล็คทรอนิกส์อัจฉริยะและบริการดิจิทัล

ประเด็นที่ 2. สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค โดยทุกกลุ่มคนมีโอกาสนในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มศักยภาพ ได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ มีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และประเทศมีความเหลื่อมล้ำลดลง ทั้งในเชิงธุรกิจ พื้นที่รายได้ และความมั่งคั่ง ประกอบด้วย

- (7) SMEs วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคมเติบโตอย่างต่อเนื่อง

- (8) พื้นที่และเมืองมีความเจริญทันสมัยและน่าอยู่

- (9) ความยากจนข้ามรุ่นลดลงและได้รับความคุ้มครองทางสังคมเพียงพอ

ประเด็นที่ 3. วิถีชีวิตที่ยั่งยืน โดยทุกภาคส่วนในสังคมมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสามารถรับมือและมีภูมิคุ้มกันจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบด้วย

- (10) เศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

- (11) ลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ

ประเด็นที่ 4. ปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ เพื่อเอื้อต่อการเปลี่ยนผ่านประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

- (12) กำลังคนมีสมรรถนะสูงตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และ

- (13) ภาครัฐที่มีสมรรถนะสูง

4. แผนความมั่นคง หมายถึง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นนโยบายและแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข หรือระงับ ยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

ในทำนองเดียวกันนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) ได้มีประกาศพระบรมราชโองการในราชกิจจานุเบกษา เมื่อปี พ.ศ. 2562

19 แผน และหน่วยรับผิดชอบหลัก

19 แผน	หน่วยรับผิดชอบหลัก
1. การเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
2. การข่าวกรองและการประเมินด้านสถานการณ์ความมั่นคง	สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
3. การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
4. การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
5. การพัฒนาศักยภาพการปกครองประเทศ	กระทรวงกลาโหม
6. การสร้างความสามัคคีปรองดอง	กระทรวงมหาดไทย
7. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
8. การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
9. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
10. การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
11. การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
12. การรักษาความมั่นคงพื้นที่ชายแดน	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
13. การรักษาความมั่นคงทางทะเล	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
14. การป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ข้ามชาติ	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
15. การป้องกันและแก้ไขปัญหามันคงทางไซเบอร์	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
16. การรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ	กระทรวงการต่างประเทศ
17. การรักษาความมั่นคงทางพลังงาน	กระทรวงพลังงาน
18. การรักษาความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ	สำนักสภาความมั่นคงแห่งชาติ
19. การรักษาความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนระดับ 3 หมายถึง แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือจัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนดหรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ รวมถึงแผนปฏิบัติการทุกระดับโดยนับตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 คณะรัฐมนตรีมีมติกำหนดการตั้งชื่อแผนในระดับที่ 3 ให้ใช้ชื่อว่า “แผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่ ... (พ.ศ. -)” เว้นแต่ได้มี การระบุชื่อแผนไว้ในกฎหมายก่อนที่จะมีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 ธันวาคม 2560 เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง มติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น ว่าให้ใช้ชื่อแผนว่าแผนแม่บทด้าน... แผนพัฒนา... หรือแผนอื่น ๆ ... จึงจะสามารถใช้ชื่อแผนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้น ๆ แผนปฏิบัติการด้าน.... (พ.ศ. -), แผนปฏิบัติราชการระยะ 3 ปี (พ.ศ.-....), แผนปฏิบัติราชการระยะ 3 ปี (พ.ศ.-....) แผนพัฒนาภาค, แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด, แผนพัฒนาจังหวัด, แผนพัฒนาอำเภอ, แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น (เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล) แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ตัวอย่างเช่น ทำปีแรกแผนพัฒนาจังหวัด..... (พ.ศ. 2563 – 2565) ถัดมาเมื่อจะจัดทำแผนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 13 จะเป็นแผนพัฒนาจังหวัด..... (พ.ศ. 2566 – 2570) ด้วยเช่นกัน

การจัดทำโครงการและการดำเนินงาน
ในแผนระดับ 3 ว่าให้มีการทำแผนในระยะ 5 ปี และรายปีเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – 2570 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึด 4 แนวทาง ซึ่งต้องเป็นการดำเนินการที่มีข้อมูลสนับสนุน (data driven) บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (evidence base) ได้แก่ (1) **มองเป้าหมายร่วมกัน** โดยหน่วยงานเจ้าภาพและที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาหาช่องว่างการพัฒนา (gap analysis) และทบทวนความเหมาะสมของห่วงโซ่คุณค่าของเป้าหมายแผนในระดับพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำโครงการ (2) **จัดทำโครงการและดำเนินงาน** โดยหน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ข้อมูลจากห่วงโซ่คุณค่า ข้อมูลสถิติ สถานการณ์ และงานวิจัย ประกอบการดำเนินการ เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) (3) **จัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของโครงการ** (prioritization) และ (4) **จัดทำแผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี และรายปี**

แผนระดับที่ 3 : แผนปฏิบัติการด้าน...

แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน...

1. หลักการการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน...

1

ยึดหลักการตามมติ
กรม. 4 ธ.ค. 60 และ
วันที่ 3 ธ.ค. 62

กำหนดให้มีแผน 3 ระดับ ทั้งนี้ ทุกแผนอื่นใดที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐ
นอกเหนือจากแผนระดับที่ 1 และ 2 ให้เป็นแผนระดับที่ 3 ทั้งหมด

2

แผนปฏิบัติการด้าน...
เป็น แผน การ พัฒนา
เชิงประเด็น (issue based)

ไม่ใช่การดำเนินการที่มีลักษณะเป็นการกิจปกติ และมีการบูรณาการระหว่าง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า 1 กระทรวงหรือเทียบเท่าหรือหน่วยงานขึ้นตรงต่อ
/ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และมีลักษณะเป็นแผนในเชิงปฏิบัติ (action plan)
ซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ประกอบและหลักเกณฑ์การจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน... ตามที่สำนักงานฯ
กำหนด ที่จะต้องมีการพิจารณาถึงความจำเป็นของการต้องมีแผนปฏิบัติการด้าน...
เพื่อไม่ให้มีจำนวนแผนที่มีมากเกินไปจนความจำเป็น โดยต้องมีแผนเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

3

ทุกหน่วยงานของรัฐต้องมี
แผน ปฏิบัติ ราชการ
ระยะ 5 ปีและรายปี

เพื่อเป็นแผนระดับที่ 3 หลัก ซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์
และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

พฤษภาคม 2564

nscr.nesdc.go.th

90

สศช. ได้สรุปไว้ในแนวทางการเสนอ
แผนระดับที่ 3 เข้าสู่การพิจารณาของ
คณะรัฐมนตรี เรื่องการปรับปรุงและจัดทำ
แผนปฏิบัติราชการ ไว้ว่า ส่วนราชการไม่จำเป็นต้อง
ส่งแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี และประจำปี
ของส่วนราชการ ให้ สศช. พิจารณา เนื่องจาก
ไม่จำเป็นต้องมีการนำเสนอ กรม. พิจารณาก่อน
การประกาศใช้ตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
พ.ศ. 2546 และ พ.ศ. 2562 โดยหน่วยงาน
มีขั้นตอนการปรับปรุงและจัดทำแผนปฏิบัติ
ราชการราย 5 ปี และรายปีงบประมาณ ดังนี้

แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี วาระแรก
ทำระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) ส่วนราชการ
ดำเนินการจัดทำแผนฯ ให้สอดคล้องกับ
ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทฯ แผนการปฏิรูปฯ
แผนพัฒนาฯ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกาศใช้

และนำแผนฯ เข้าสู่ระบบ eMENSRC ตามระเบียบ
ว่าด้วยการติดตามตรวจสอบและประเมินผล
การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผน
การปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562

แผนปฏิบัติราชการประจำปี ตั้งแต่ปี
2562 เป็นต้นไป ส่วนราชการดำเนินการ
ปรับปรุง/ จัดทำแผนฯ ให้สอดคล้องกับ
ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทฯ แผนการปฏิรูปฯ
แผนพัฒนาฯ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
และเสนอต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดให้ความเห็นชอบ
ก่อนการประกาศใช้และการดำเนินการตาม
แผนฯ และขั้นตอนของระบบงบประมาณต่อไป
พร้อมทั้งนำแผนฯ เข้าสู่ระบบ eMENSRC
ตามระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ
และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ
และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562

ทำแผนระดับ 3 ให้อยู่ในกรอบเค้าโครง

แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด หรือแผนปฏิบัติการ ด้าน...ระยะที่... (พ.ศ.-....) (ชื่อส่วนราชการ) ที่จะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ก็จะเป็นแผนระยะ 5 ปีด้วยเช่นกันคือ (พ.ศ. 2566 - 2570) สัมพันธ์สอดคล้องกับ “กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)” ดังที่ได้กล่าวแล้ว

การทบทวนแผน 5 ปี ในทุกระดับ

ในปัจจุบัน พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 มาตรา 19 วรรคสาม กำหนดว่าเมื่อแผนพัฒนาจังหวัดได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและประกาศใช้แล้ว การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินกิจกรรมของจังหวัดและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดดังกล่าว ประกอบกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 ข้อ 7 กำหนดให้แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาคมีระยะเวลา 5 ปี ดังนั้น ขณะนี้จึงอยู่ในห้วงการจัดทำแผนในทุกระดับ

บูรณาการแผนและงบประมาณระหว่างจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ทำให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) และมีกระบวนการประสานแผนให้เกิดศักยภาพเริ่มจาก (1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด (2) คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอเสนอโครงการที่เกินศักยภาพของเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ไปยังคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด (3) คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด เสนอโครงการที่เกินศักยภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดรวมถึงโครงการที่จำเป็นแต่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ไปยังคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.)

แผนพัฒนาจังหวัด เชื่อมโยงแผนพัฒนา ระดับพื้นที่ One Plan

ในปี พ.ศ. 2562 ได้มีระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. 2562 ขึ้นเพื่อให้เกิดการบูรณาการในการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล และอำเภอ ให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา

ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ภาค และประเทศ ไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งในบทเฉพาะกาล ข้อ 32 ได้กล่าวถึงเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอก่อน 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) ฉบับทบทวนในปี พ.ศ. 2562

สรุป

ทุกหน่วยงานทราบดีว่าเรามีจุดหมายเดียวกัน คือการทำแผนต่าง ๆ ให้สำเร็จเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศ คือ **“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** แต่เส้นทางที่เดินไปมันไม่ย่ำด้วยพื้นที่ คน ปัจจัยทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ สถานการณ์โรคโควิด-19 ดังนั้น การเดินทางสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศภายในระยะเวลา 20 ปี จึงจำเป็นต้องกำหนดกรอบการวางแผน การบูรณาการ การติดตาม ประเมินผล ให้มีความเชื่อมโยงจากยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การวางแผนในทุกระดับ

ในการวางแผน 5 ปี และประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายของแผนทุกระยะ 5 ปี ที่ผ่านมาจึงยังผลให้มีการปรับปรุงแผนแม่บทหรือระเบียบกฎหมายต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงระยะเวลาของแผนท้องถิ่นจากเดิม 4 ปี ก็ปรับเปลี่ยนเป็น 5 ปี เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องเป็นแบบเดียวกันทั้งประเทศ

อย่างไรก็ตาม องค์การที่เป็นแกนหลักในการวางนโยบาย ยุทธศาสตร์ของชาติ คือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งได้ออกแบบนวัตกรรมในการวางระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติหรือระบบ e-MENSCR ไปแล้วนั้น กำลังสรรหาเครื่องมือใหม่ ๆ มาเพิ่มเติมเสริมกลยุทธ์การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่จากที่หน่วยงานต่าง ๆ มีและใช้อยู่ เช่น ข้อมูล จปฐ. กชช. 2 ระบบบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ระบบข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบบศูนย์ข้อมูลกลางกระทรวงมหาดไทย และจังหวัด เป็นต้น โดยสร้างความร่วมมือของสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา (IPPD) กับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (GISTDA) พัฒนาระบบ IPPD Map ให้เป็นแผนที่วิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร จากการนำข้อมูลเชิงประจักษ์จากข้อมูลเชิงพื้นที่ในแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในเชิงภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ การศึกษา สุขภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ เกษตรกรรม มาใช้วิเคราะห์นโยบายด้านต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อความอยู่ดีมีสุข ความสามารถในการปรับตัวของประเทศ และความพร้อมสำหรับอนาคต เพื่ออย่างก้าวไปอย่างมั่นใจให้ดีที่สุดสำหรับนักวางแผน

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). สภาพัฒน์ เร่งจัดระดมความคิดกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤษภาคม 24, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/925211>
- ภาพรวมยุทธศาสตร์ชาติ. (2564). [สไลด์]. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. จาก http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2021/06/May21_Full_01.pdf
- สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา. (2563). GISTDA จับมือ IPPD ใช้ BIG Data จัดทำนโยบายให้ประเทศ. สืบค้นเมื่อ 2564, มิถุนายน 21, จาก <https://ippd.or.th/gistda-ippd-mou/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). หลักเกณฑ์การวิเคราะห์แผนระดับที่ 3 ของ สศช. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤษภาคม 18, จาก สำนักวิเคราะห์โครงการลงทุนภาครัฐ <http://planning.dld.go.th/th/images/stories/section-5/2561/strategy11.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แนวทางการเสนอแผนระดับที่ 3 เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤษภาคม 18, จาก <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/10/คู่มือแนวทางการเสนอแผนฯกันยายน2562.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562) ข้อชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ 3 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ในหัวข้อ “แผนปฏิบัติการด้าน...”. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤษภาคม 18, จาก <http://nscr.nesdc.go.th/การจัดทำแผนระดับที่-3>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). สรุปสาระสำคัญของแผนขับเคลื่อนกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock). สืบค้นเมื่อ 2564, มิถุนายน 2, จาก <http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2021/02/เอกสารแนบวาระที่-4.1-แผนขับเคลื่อน-Big-Rock-v.2.1.pdf>
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2564). เคาะ ! กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. สืบค้นเมื่อ 2564, พฤษภาคม 24, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/40978>

กฎหมาย/ระเบียบ

การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง). (2564). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 138 ตอนพิเศษ 44 ง, น. 1.

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565). (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 124 ก, น. 34.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). (2559). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก, น. 1.

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, น. 1.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอ และตำบล พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 149 ง, น. 1.

“หลักการจัดทำแผนที่ดี”

(ตามนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนฯ ที่ ก.บ.ภ. กำหนด)

กลุ่มงานประสานยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่
สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

การจัดทำแผนจากอดีตสู่ปัจจุบัน

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนพัฒนาจังหวัดถูกเรียกในชื่อว่า **โครงการพัฒนาจังหวัด** มีกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ในขณะนั้น) ทำหน้าที่ประสานหลักการนโยบายและแจ้งวงเงินจัดสรรให้จังหวัดแต่ละจังหวัดจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และวงเงินที่คณะกรรมการพัฒนาชนบท และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค (กชช.ภ.) กำหนดขึ้น ต่อมาเมื่อคณะรัฐมนตรีมีนโยบายกระจายอำนาจการบริหาร สนับสนุนให้การปฏิบัติราชการของจังหวัดต่าง ๆ เป็น**การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ**และเห็นชอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารสูงสุดของจังหวัด (Chief Executive Officer : CEO) และได้ประกาศใช้ “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546” เพื่อรองรับการบริหารงานจังหวัด กลุ่มจังหวัดและภาคแบบบูรณาการ

การจัดทำแผนเชิงพื้นที่จึงเริ่มมีลักษณะบูรณาการงานของพื้นที่ บูรณาการความร่วมมือของทุกภาคีการพัฒนา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2550 รัฐบาลได้ประกาศใช้**พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550** ซึ่งกำหนดให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดสามารถยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณได้ โดยให้ถือว่า**จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ** และกำหนดให้มีการจัดทำแผนจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และภายหลังได้มีการประกาศใช้**พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551** ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการบริหารงาน การจัดทำแผนพัฒนาการจัดสรรงบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ตลอดจนกำหนดให้คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) ดำเนินการ**จัดตั้งกลุ่มจังหวัด** จำนวน 18 กลุ่มจังหวัด และกำหนดจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของ

กลุ่มจังหวัด โดยการตั้งกลุ่มจังหวัดนั่นเอง ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหาร ส่วนภูมิภาคครั้งสำคัญของประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2560 รัฐบาลมีนโยบายให้ปรับปรุงรูปแบบการบริหารราชการในลักษณะ “ภาค” ในคราวประชุมคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.) เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนงานบูรณาการระดับภาคออกเป็น 6 ภาค และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2560 เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 โดยมีอำนาจหน้าที่กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานภาค กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค และเชื่อมโยงกลไกการจัดทำแผนและประสานแผนแต่ละระดับเข้าด้วยกัน ทั้งการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้การดำเนินงานสามารถตอบสนองความต้องการของพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ

เจตนารมณ์ในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 มีเจตนารมณ์สำคัญในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด 2 ประการ คือ

1. การบริหารแบบบูรณาการในลักษณะยึดพื้นที่เป็นหลัก (Area - Based Approach)

เพื่อกระจายการพัฒนาและลดความเหลื่อมล้ำของความเจริญเติบโตระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศ แบ่งเป็น 18 กลุ่มจังหวัด และ 76 จังหวัด และให้แต่ละพื้นที่มียุทธศาสตร์ทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน คำนึงถึงความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด โดยจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด รวมทั้งการแปลงแผนพัฒนาฯ ไปสู่แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ซึ่งทิศทางการพัฒนาดังกล่าวจะต้องผ่านการเห็นชอบร่วมกันจากทุกภาคส่วนในจังหวัด เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและร่วมมือร่วมใจในการขับเคลื่อนการพัฒนา

2. การสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการที่ดี (Collaboration for Good Governance)

เป็นการจัดการความสัมพันธ์แนวตั้งระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งหน้าที่กันตามแต่ละยุทธศาสตร์ ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของการใช้งบประมาณ

แผ่นดิน ระดมทรัพยากรเข้ามาใช้ร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ รวมทั้งเป็นการจัดการความสัมพันธ์แนวนอนระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่นในสังคม (ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม) โดยทุกภาคส่วนจะมีการดำเนินการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นแผนที่ผ่านความเห็นชอบร่วมกันเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ โดยกำหนดให้ “ผู้ว่าราชการจังหวัด” เป็นผู้ประสานเพื่อบูรณาการการดำเนินการของฝ่ายต่าง ๆ ให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ดีจะต้องคำนึงถึง

1. หลักความสอดคล้องและเชื่อมโยง ระหว่างนโยบายระดับบน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายสำคัญของรัฐบาล ฯลฯ กับศักยภาพ ปัญหา ความต้องการของพื้นที่ ตลอดจนความต้องการที่มาจากประชาชนในท้องถิ่น

2. หลักการบูรณาการ ตั้งแต่กระบวนการวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด การบริหารตามแผนและยุทธศาสตร์ การบริหารงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ รวมไปถึงการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และใช้หลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาจังหวัดให้มี

ความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด ให้เกิดการพัฒนายั่งยืน

3. หลักการมีส่วนร่วม โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมีบทบาทในการประสานและสร้างการมีส่วนร่วม จากทุกภาคีการพัฒนาผ่านกลไกการจัดทำแผนในแต่ละระดับตั้งแต่กลไกคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (ก.บ.อ.) โดยทุกภาคส่วนร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ ร่วมแสดงความเห็น และร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เพื่อบรรลุเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ตามแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดที่กำหนดไว้

นโยบาย หลักเกณฑ์และแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

เพื่อให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฯลฯ มติคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 ได้กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด พ.ศ. 2565 มีสาระสำคัญในทางปฏิบัติประกอบด้วย

1. นโยบายการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

① ยุติยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล รวมทั้งแผนรายสาขา แผนเฉพาะด้านต่าง ๆ ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว และข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี เป็นกรอบการดำเนินงานจัดทำแผน

② ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาภาค เพื่อเป็นแผนชี้นำการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันในทุกพื้นที่ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างทั่วถึง

③ การจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด ให้ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหา และความต้องการจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งให้มีการประสานแผนในระดับพื้นที่ โดยการรวบรวมและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ เพื่อให้แผนมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน (One Plan) ภายใต้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. 2562

④ การขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนา มุ่งเน้นการทำงานแบบเครือข่ายร่วมกันทุกภาคส่วนทั้งส่วนราชการ (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมหรือประชารัฐ และชุมชน เพื่อร่วมกันวางยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เหมาะสมกับโอกาสและศักยภาพของภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด รวมทั้งร่วมมือกันในการสนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาที่สำคัญของภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด ส่งเสริมปฏิบัติอย่างสัมฤทธิ์ผล โดยจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน

⑤ ให้เสนอแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัด ในช่วงปีแรกของแผน 5 ปี สำหรับการทบทวนหรือปรับปรุงแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัดให้ดำเนินการเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด เพื่อให้ทันสถานการณ์และยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตาม ไม่จำเป็นต้องขอทบทวนหรือปรับปรุงแผนทุกปี หากไม่มีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนา

2. หลักเกณฑ์การจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยมีมติคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 กำหนดให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

โดยแผนดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ทั้งนี้ โครงการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดจะต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนงานที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

โครงการที่ดำเนินการโดยจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ซึ่งจะเสนอเป็นคำของบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดจะต้องมีลักษณะของโครงการ ดังต่อไปนี้

❶ โครงการต้องมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และ ก.บ.จ/ก.บ.ก. ต้องเสนอโครงการโดยมีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ เพื่อเสนอ อ.ก.บ.ภ. ภาค พิจารณาแล้วเสนอ ก.น.จ. พิจารณากลับกรอง และเสนอ ก.บ.ภ. พิจารณาให้ความเห็นชอบ โดย ก.บ.ภ. ก.น.จ. และ อ.ก.บ.ภ. ภาค จะให้ความสำคัญและพิจารณาเห็นชอบโครงการที่จังหวัดและกลุ่มจังหวัดจัดทำเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับชาตินโยบายรัฐบาล ทิศทางการพัฒนาภาค ศักยภาพและปัญหา/ความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

❷ แผนงานโครงการต้องมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับห่วงโซ่คุณค่าของแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาในจังหวัดและกลุ่มจังหวัดอย่างยั่งยืนหรือสร้างคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และพัฒนาศักยภาพของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

❸ โครงการต้องมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทั้งด้านเทคนิค (วิธีการหรือรูปแบบที่ใช้ในการดำเนินการ) ด้านกายภาพ (ความพร้อมของพื้นที่ดำเนินงาน บุคลากร การบริหารความเสี่ยง และการบริหารจัดการ) ด้านงบประมาณ (ความสมเหตุสมผลของวงเงินกับประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินโครงการ) ด้านระยะเวลาที่ดำเนินการได้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ รวมทั้งการวิเคราะห์ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบในการดำเนินโครงการ ซึ่ง ก.บ.ภ. ก.น.จ. และ อ.ก.บ.ภ. ภาค จะพิจารณาและให้ความเห็นชอบเฉพาะโครงการที่มีความพร้อมในการดำเนินโครงการเท่านั้น

❹ โครงการต้องมีความคุ้มค่า ผลลัพธ์ หรือประโยชน์ของโครงการที่คาดว่าจะได้รับทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ จำนวนประชากร จำนวนเกษตรกร พื้นที่เพาะปลูก รายได้ ฯลฯ โดยเฉพาะในส่วนของผลประโยชน์ที่กระทบต่อประชาชนในพื้นที่

❺ โครงการต้องมีรายละเอียดข้อมูลที่ครบถ้วนตามแบบฟอร์มที่ ก.บ.ภ. กำหนด โดยกรณีที่เป็นโครงการก่อสร้างจะต้องระบุความพร้อมของพื้นที่ดำเนินงาน รวมทั้งรูปแบบรายการโดยสังเขปพร้อมด้วยเอกสารยืนยันว่าสามารถดำเนินโครงการได้ทันทีหลังจากผ่านการพิจารณาของ ก.บ.ภ.

❻ โครงการต้องมีรายละเอียดประมาณการค่าใช้จ่ายที่สามารถพิจารณาความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายได้ หากโครงการใดไม่มีรายละเอียดประมาณการค่าใช้จ่าย โครงการนั้นจะไม่ได้รับการพิจารณา

๗ โครงการที่เป็นงบประมาณและ/หรือครุภัณฑ์ ต้องแสดงถึงหน่วยงานที่พร้อมจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในปีต่อไป รวมทั้งต้องมีร่างบันทึกข้อตกลงระหว่างจังหวัดและกลุ่มจังหวัดกับหน่วยงานดังกล่าว ในการขอตั้งงบประมาณ และการโอนสินทรัพย์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการต่อไป โดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงแนบมาพร้อมกับคำขอโครงการ หากไม่มีเอกสารบันทึกข้อตกลงแนบมา โครงการนั้นจะไม่ได้รับการพิจารณา

๘ จังหวัดและกลุ่มจังหวัด สามารถเสนอโครงการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมากกว่าหนึ่งปีได้ โดยต้องแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องมากกว่าหนึ่งปีว่า หากไม่ดำเนินการต่อเนื่องจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างไร และโครงการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมากกว่าหนึ่งปี ต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า ก่อนที่จะเสนอคำขอโครงการ เช่น รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) การศึกษา/ออกแบบสำหรับการจัดทำโครงการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น เขียนแบบก่อสร้าง เป็นต้น เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ภายในปีงบประมาณที่ได้รับอนุมัติงบประมาณ

๙ โครงการที่ต้องดำเนินการในพื้นที่ที่ต้องได้รับการอนุมัติ/อนุญาต ต้องได้รับการอนุมัติ/อนุญาต จากเจ้าของพื้นที่/หน่วยงานเจ้าของพื้นที่ก่อนที่จะเสนอขอโครงการ เช่น โครงการที่จะต้องเข้าไปดำเนินการในพื้นที่อุทยานป่าไม้ เป็นต้น รวมถึงโครงการที่จะต้องประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณได้

ภายในปีงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ โดยยื่นเอกสาร/หลักฐานยืนยันการได้รับการอนุมัติ/อนุญาตจากเจ้าของพื้นที่/หน่วยงานเจ้าของพื้นที่ และ/หรือเอกสารการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มาพร้อมกับคำขอโครงการ

10 โครงการต้องไม่มีลักษณะดังนี้

➢ ไม่เป็นการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อแจกจ่ายแก่ประชาชนโดยตรง ยกเว้นในกรณีของครุภัณฑ์ที่จัดซื้อนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมภายใต้โครงการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

➢ ไม่เป็นการจัดซื้อครุภัณฑ์ เพื่อใช้งานตามภารกิจปกติของส่วนราชการ ยกเว้นในกรณีของครุภัณฑ์ที่จัดซื้อนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมภายใต้โครงการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

➢ ไม่เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการปรับปรุง ซ่อมแซม หรือก่อสร้างอาคารสถานที่ของส่วนราชการ

➢ ไม่มีวัตถุประสงค์หลักเกี่ยวกับการศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน เว้นแต่ฝึกอบรมด้านอาชีพ ด้านความมั่นคง หรือเป็นประเด็นสำคัญของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และกลุ่มเป้าหมายต้องไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และไม่ใช้กลุ่มเป้าหมายเดียวกับส่วนราชการอื่น รวมทั้งจะต้องแสดงเป้าหมายโดยรวม และขอบเขตการดำเนินงานระหว่างจังหวัด/กลุ่มจังหวัดกับส่วนราชการให้ชัดเจน

➢ ไม่เป็นในลักษณะของกิจกรรมย่อย ควรมีการจัดกลุ่มเป็นโครงการเดียวกันและ/หรือบูรณาการกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเป็นแผนงาน

➤ ไม่เป็นการเดินทางไปต่างประเทศ เว้นแต่เป็นกิจกรรมที่มีข้อผูกพันในเรื่องการเจรจาด้านการค้าและการลงทุน การท่องเที่ยว และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งนี้ จังหวัดและกลุ่มจังหวัดจะต้องมีแผนการดำเนินงานที่สะท้อนถึงประโยชน์จากการไปราชการต่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม กรณีที่ไม่ได้มีข้อผูกพันกับต่างประเทศ จะต้องแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าของการดำเนินงาน กรณีเป็นการเดินทางไปเพื่อไปเจรจาเกี่ยวกับการค้าการลงทุน หรือการเจรจาที่มีผลให้เกิดข้อผูกพันระหว่างกัน จะต้องขอความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่จะไปเจรจาจากหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องก่อน และจะต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินงานภายหลังจากการเดินทางไปต่างประเทศทุกกรณี ทั้งนี้ จะเสนอต่อ อ.ก.บ.ภ. ภาค ก.น.จ. และ ก.บ.ภ. เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อแนวทางการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด รวมทั้งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นที่เป็นประโยชน์กับพื้นที่จังหวัดและกลุ่มจังหวัด และจัดส่งรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวมายังฝ่ายเลขานุการ ก.บ.ภ. ภายใน 45 วัน หลังการเดินทาง

➤ ไม่เป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เว้นแต่มีเหตุผลความจำเป็นและเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งให้มีหนังสือยืนยันจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ได้เป็นหน่วยรับงบประมาณโดยตรง

การเชื่อมโยงและบูรณาการแผนระดับนโยบายและแผนในระดับพื้นที่ (ONE PLAN)

จากนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาที่ยึดโยงตามนโยบายและหลักเกณฑ์ในลักษณะ Bottom-Up ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น จะต้องให้ความสำคัญต่อประเด็นความต้องการพัฒนาและประเด็นปัญหาที่สะท้อนจากระดับพื้นที่ด้วย ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันทั้งระบบ โดยเป็นการเชื่อมโยงแผนพัฒนาทั้งในลักษณะบนลงล่าง (Top - Down) คือ การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนแม่บทต่าง ๆ และแผนพัฒนาภาค ลงไปสู่แผนพัฒนาในระดับพื้นที่เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนา และล่างขึ้นบน (Bottom - Up) คือ การเชื่อมโยงจากแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอขึ้นไปสู่แผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งเป็นการสะท้อนสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยมีแผนพัฒนาจังหวัดและแผนกลุ่มจังหวัดเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญ (Focal Point) ในการประสานนโยบายระดับชาติและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยมีกลไกในแต่ละระดับที่สามารถเชื่อมโยงการจัดทำและประสานแผนในแต่ละระดับเข้าด้วยกัน ทั้งราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ออก

นอกจากการจัดทำแผนให้มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงระหว่างนโยบายระดับบน ปัญหา ความต้องการของประชาชนที่มาจากระดับล่าง และผลสานการบูรณาการความร่วมมือจาก ทุกภาคีการพัฒนาแล้ว การจัดทำข้อเสนอโครงการที่ดี จะช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และ ความ คุ่ม ค่า สูงสุด ของ การขับเคลื่อนแผนงานโครงการ ดังนั้น แนวทาง การจัดทำข้อเสนอโครงการที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

❶ มีความเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในรูปแบบ ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) มีความครบถ้วน ครอบคลุมกิจกรรมตั้งแต่ต้นทาง - กลางทาง - ปลายทาง

❷ ข้อมูลโครงการมีความสมบูรณ์ครบถ้วน ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ มีผลตอบแทน ที่คุ้มค่าเกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และความจำเป็นเร่งด่วนของพื้นที่

❸ มีต้นทุนโครงการที่เหมาะสม ประหยัด ไม่ซ้ำซ้อน

❹ มีวิธีการที่ชัดเจนนำไปปฏิบัติได้ และมีความพร้อมในการดำเนินการ ทั้งในด้าน ศักยภาพของบุคลากร เทคโนโลยี รูปแบบ และสถานที่

❺ กิจกรรมมีความครอบคลุมและครบถ้วน

❻ กำหนดหน่วยดำเนินการที่มีภารกิจ และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและสอดคล้องกับ กิจกรรมที่จะดำเนินการ

ตามที่ได้กล่าวข้างต้นถึงที่มาเจตนารมณ์ นโยบาย หลักเกณฑ์และแนวทางในการจัดทำ แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด องค์กรประกอบ ที่สำคัญที่สุดที่จะขับเคลื่อนแผนงาน โครงการ ให้บรรลุยุทธศาสตร์ เป้าหมาย พันธกิจของ

หน่วยงานได้ คือ บุคลากรที่จัดทำแผน เครื่องมือ ที่ช่วยในการจัดทำแผน และการประเมินผลแผน

บุคลากร - จะต้องมีความรู้และทักษะ ที่จำเป็นต่อการจัดทำ เขียนแผนงาน โครงการ และขับเคลื่อนแผนงาน โครงการที่มีคุณภาพ โดยจะต้องมีการพัฒนาทักษะด้านการคิด เช่น การคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดวิเคราะห์ ประเมิน คาดการณ์ สรุปผลข้อมูลอย่างเป็นระบบ ฯลฯ การรับรู้ถึงสถานการณ์ในระดับมหภาค เช่น เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ ของประเทศกับทิศทาง แนวโน้มของโลก การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและพัฒนา พื้นที่ การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ หลักการจัดสรร งบประมาณ หลักการบริหารจัดการเพื่อกำหนด และขับเคลื่อนแผน เป็นต้น

เครื่องมือในการจัดทำแผน - การจัดทำ แผนที่ดีมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือ/ระบบ ที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการวางแผน เครื่องมือทางวิชาการที่เป็นกรอบ ในการกำหนดตัวชี้วัดและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เครื่องมือที่ช่วยในการนำเสนอข้อมูล ปัจจุบัน ยังมีการใช้เครื่องมือ/ระบบที่ช่วยในการจัดทำแผน ในระดับน้อย หากมีการพัฒนาเครื่องมือใหม่ ๆ หรือปรับปรุงเครื่องมือเดิมที่มีอยู่ จะช่วย ยกระดับคุณภาพการจัดทำแผนให้ดียิ่งขึ้น

การประเมินผลแผน - เนื่องจากปัจจุบัน ยังไม่มีแนวทาง หลักการและหลักเกณฑ์ ในการประเมินผลแผนงาน/โครงการที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน หากส่วนราชการมีการศึกษาแนวทางการประเมินผลแผน จะช่วยกำหนดคุณภาพของ แผนงานโครงการให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในอนาคต

สืบสานการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวที่นำจับตามอง (best sky walk)

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด
สำนักงานจังหวัดยะลา และ
สำนักงานจังหวัดเลย

หากคิดถึงแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังมาแรงในช่วงนี้ น่าจะหนีไม่พ้นการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ ทำไมจึงนำเรื่องนี้มาเป็นประเด็น เพราะนักวางแผนจำเป็นจะต้องจับจุดให้ได้ว่าจะเพิ่มจุดขายของเราอย่างไร ถ้าเป็นจังหวัดต้องคิดวางแผนพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักค้างคืน มาจับจ่ายใช้สอยอะไรจะเป็นแลนด์มาร์ค ยิ่งกระแสโซเชียลที่นักท่องเที่ยวจะมา Check in ถือเป็นการโฆษณาและสร้างแรงกระตุ้นให้คนหลังไหลมามีขึ้นน้อยเรื่องของ **Sky walk** จึงเป็นที่มาให้นักวางแผนชวนคิดว่าจากจุดเริ่มต้นไปจนกระทั่งถึงวางแผนและบริหารให้สถานที่ท่องเที่ยวติดตลาดนั้นจะต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการความร่วมมืออย่างไรและสาเหตุใดทั้งสองจังหวัดคือ **จังหวัดยะลา**

และ **จังหวัดเลย** ถึงได้จับเรื่อง Sky walk ทั้งที่ยังไม่เคยทำมาก่อน

จังหวัดยะลา คือจังหวัดใต้สุดของประเทศไทย ถึงจะอยู่แสนไกลแต่มีสิ่งที่ทำทนายผู้คนให้มุ่มม่น บากบันไปให้ถึง มีอำเภอเบตงเป็นใต้สุดแดนสยาม สิ่งดีงามที่มีในจังหวัดได้สลายความกลัวให้ค่อย ๆ มลายหายไป เรื่องพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และแน่นอนความสุขของธรรมชาติไม่แพ้ที่ใดในโลก แต่จุดชมวิวก่อนที่จะสร้าง Sky walk ที่มีอยู่เดิมเริ่มคับแคบไปเสียแล้ว ความคิดที่จะพัฒนาให้เป็นจุดชมวิวที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลกและมีสิ่งอำนวยความสะดวกโดยสร้าง Sky walk จึงก่อตัวขึ้น ถึงแม้หนทางความสำเร็จจะมาด้วยความยากลำบากก็ตาม จะใช้งบประมาณจากที่ใด

เรื่องของกฎหมายเพราะพื้นที่ตั้งเป็นของราชการกรมป่าไม้ ไหนจะการบริหารดูแลรักษา จะทำได้ดีหรือไม่ แต่เมื่อมีแนวคิดแน่วแน่แล้ว จึงเกิดเป็นเวทีการพูดคุยร่วมกันเพื่อวางแนวคิด (Concept) ในการพัฒนาพื้นที่

ถึงแม้จังหวัดจะไกลเพียงใด ถ้าเรามีของดีของเด่นเขาก็จะเดินทางมากันเอง ต้องพร้อมรุกและรับ

จังหวัดยะลามีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภททั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วิถีวัฒนธรรม และธรรมชาติ ที่ล้วนมีเอกลักษณ์ น่าค้นหา ในส่วนของตัวเมืองยะลานั้น ได้รับการกล่าวขานว่ามีการวางผังเมือง เป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม ถนนหนทางกว้างขวาง นำไปเที่ยวชม นอกจากสถานที่มากมายหลายสไตล์ ยะลายังมีความน่าสนใจเนื่องจากเป็นจังหวัดที่ผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีนไว้ด้วยกันได้อย่างน่าทึ่ง ลักษณะบ้านเรือนและวิถีความเชื่อที่ต่างต่างนั้น ทำให้ยะลาเป็นหนึ่งในจังหวัดที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับนักท่องเที่ยวที่รักเรียนรู้เรื่องราวของผู้คน

จังหวัดยะลา มีเนื้อที่ประมาณ 4,521 ตารางกิโลเมตร เป็นจังหวัดเดียวในภาคใต้ที่ไม่มีพื้นที่ติดต่อกับทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่ปกคลุมด้วยผืนป่าอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ราบมีน้อยและถูกใช้ประโยชน์ในด้านการเป็นพื้นที่ที่ตั้งชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรม ด้วยความที่เป็นป่าเขาอุดมสมบูรณ์ จึงมีฝนตกชุกตลอดปี ส่งผลดีต่อการเพาะปลูกเป็นอย่างยิ่ง ความเป็นมาของยะลาเริ่มต้นและเติบโตมาเคียงคู่มืองปัตตานี โดยเป็นส่วนหนึ่งของเมืองปัตตานี ซึ่งเชื่อกันว่า

เกี่ยวข้องกับอาณาจักรลังกาสุกะที่ถือว่าเป็นอาณาจักรที่เก่าแก่ที่สุดบนแหลมมาลายู

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา และ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันออก	ติดกับอำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส รัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย
ทิศใต้	ติดกับรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	ติดกับจังหวัดสงขลา และรัฐเคดาร์ ประเทศมาเลเซีย

“เบตง” เป็นอำเภอที่อยู่ในจังหวัดยะลา มีพื้นที่อยู่ทางตอนใต้สุดของประเทศไทย สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่โอบล้อมด้วยภูเขาสูง ส่งผลให้มีอากาศหนาวเย็นตลอดปีด้วยความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์เฉพาะตัว ทำให้เบตงกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์และน่าสนใจ เป็นเมืองชายแดนที่มีความสำคัญมาตั้งแต่อดีต ห่างจากตัวเมืองยะลา 140 กิโลเมตร ตามเส้นทางที่คดเคี้ยวเลี้ยวลัดเลาะตามแนวเขาเหนือเขื่อนบางลาง ผ่านทะเลสาบน้อยใหญ่กลางหุบเขา สลับซับซ้อน ตัวเมืองเบตงตั้งอยู่บนเทือกเขา สันกาลาคีรี ท่ามกลางภูเขาล้อมรอบ เป็นประตูสู่ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ มีอากาศเย็นสบาย มีเมฆปกคลุมตอนเช้า สามารถปลูกไม้ดอกไม้

ดอกไม้งาม” เบตงมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายที่สวยงาม และโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ อาทิ ตู้ประจักษ์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก อุโมงค์รถยนต์รอบภูเขาแห่งแรกของประเทศไทย สนามกีฬาที่สูงที่สุดในประเทศไทย พระพุทธรูปทองคำสัมฤทธิ์องค์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย รวมทั้งสวนดอกไม้เมืองหนาวแห่งเดียวในภาคใต้ที่อยู่ที่เบตง

นอกจากทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้ว ในส่วนของวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี และอาหารการกินในเบตงก็มีความโดดเด่น และมีความหลากหลายอันเนื่องมาจากการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ซึ่งต่างมีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตกันอย่างลงตัว ส่งผลให้เบตงกลายเป็นเมืองพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากที่สุดของประเทศ และเบตงยังเป็นเมืองท่องเที่ยวทางภาคใต้ตอนล่างที่สร้างรายได้เข้าประเทศมากที่สุด ด้วยความที่เบตงเป็นเมืองที่มีพื้นที่อยู่ในเขตของจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สร้างความเสียหายและสั่นคลอน ความเชื่อมั่นของประชาชน และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันตลอดระยะเวลาการเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง อำเภอเบตงก็ได้มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว อยู่อย่างไม่ขาดสายในทุกปี เช่น การจัดงานมหกรรมประจำปีต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือการประกาศ

เปิดจุดชมวิวทะเลหมอก 360 องศา หรือ ทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ตามมาด้วยรัฐบาลอนุมัติงบประมาณ ในการสร้างสนามบิน ณ อำเภอเบตง

สถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเบตง ยังมีจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนปัจจุบันเบตง ได้ถูกยกให้เป็นเมืองต้นแบบภายใต้โครงการ“สามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งจุดนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของอำเภอเบตง ในการผลักดันตนเองต่อการเจริญเติบโตด้านการท่องเที่ยวท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวคิดการพัฒนาวางแผนเชิงพื้นที่

- ❶ ยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
 - ❷ แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - ❸ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - ❹ การบริหารงานแบบบูรณาการ
 - ❺ การทำงานเชิงรุก
 - ❻ ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกนโยบาย และทฤษฎีผสมผสานระหว่างทางกว้างและทางลึก (Mixed Scanning)
 - ❼ แนวคิดด้านการท่องเที่ยว
 - ❽ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการด้านการท่องเที่ยว (Tourism Management)
- (1) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ โดยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการให้สาธารณชน ได้รับรู้และทราบให้มากที่สุด
- (2) การสำรวจหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ เพื่อเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่

(3) การปรับปรุงและพัฒนา เป็นการจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อปรับปรุงและให้เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

(4) การบริหารโครงการ เป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการโครงการอย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

(5) การรักษาความปลอดภัยเป็นการวางระบบในการดูแล รักษาระบบความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่รับผิดชอบ

การแก้ไขปัญหา

ทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ตั้งอยู่ที่ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีทะเลหมอกให้ชม ได้ตลอดทั้งปีเป็นหนึ่งเดียวของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเวลาใดก็สามารถสัมผัสทะเลหมอกได้แทบทุกครั้งที่เป็นจุดชมวิวที่เดินทางสะดวก รถยนต์สามารถขับขึ้นถึงอยู่ห่างจากอำเภอเบตงประมาณ 40 กิโลเมตร ในพื้นที่ของเขามะโครเวฟ (เขตป่าสงวนแห่งชาติเบตง) มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 2,038 เมตร เป็นทะเลหมอก ที่มีลักษณะเหมือนเกลียวคลื่นที่ใหญ่และสวยงาม ในช่วงเช้าจุดชมวิวแห่งนี้จะกลายเป็นสวรรค์บนดิน นักท่องเที่ยวจะได้มาสัมผัสอากาศบริสุทธิ์ ถ่ายรูปกิจกรรมชมวิวนทะเลหมอกที่สวยงามที่สุดในภาคใต้และสวย อันดับต้น ๆ ของเมืองไทยโดยสามารถชมทะเลหมอกได้ 360 องศา ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาชมได้ตลอดทั้งปีจุดชมวิวนทะเลหมอกอัยเยอร์เวงได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งในอำเภอเบตง โดยมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย

และชาวต่างประเทศ (โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีน) เฉลี่ยวันละประมาณ 500 - 1,000 คน จนทำให้จุดชมวิวนี้นั้นมีความคับแคบแออัดในการขึ้นไปชมอย่างยากลำบากก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัย ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอ

จากปัญหาดังกล่าว จังหวัดยะลาได้ปรับยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมโดยมีการสร้าง Sky walk ที่ยื่นไปในอากาศซึ่งมีสถิติยาวที่สุดในอาเซียน ความสูง 6 ชั้น พร้อมลิฟต์โดยสารสูงจากพื้นดิน 45.50 เมตร ความยาววัดจากตัวอาคาร 51 เมตร มีพื้นที่ใช้สอยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นชมทะเลหมอกได้ทั้งหมด 1,132 ตารางเมตร หรือจัดเป็น 1,080 คน ต่อรอบของการขึ้นชม ซึ่งบริเวณส่วนปลายวงกลมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ถึง 80 คน เป็นพื้นที่กระจกพร้อมปรับภูมิทัศน์ เป็นแลนด์มาร์คการท่องเที่ยวแห่งใหม่ของประเทศไทย งบประมาณ 91,050,000 บาท (เก้าสิบล้านห้าหมื่นบาทถ้วน) ตามแผนปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (เพิ่มเติม) ใช้เวลาการก่อสร้าง 700 วัน

การทำโครงการนี้ ได้มีการศึกษา การก่อสร้างตลอดจนการบริหารจัดการ จากหลายประเทศ ได้แก่ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ประเทศมาเลเซีย เมืองเบดาน บาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย และฮานอย ฮาลองเบย์ ประเทศเวียดนาม

ความคิดเห็นของประชาชน เนื่องจาก ประสบความสำเร็จจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ในระยะแรกจากการสร้างหอนกหวี ซึ่งมีนักท่องเที่ยว เข้าชม ปีละ 240,000 คน ประชาชนจึงให้ ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ดำเนินการตั้งแต่การจัดทำ แผนยุทธศาสตร์ ออกแบบเสนอโครงการ โดยมีเอกชนร่วมช่วยให้คำแนะนำ วิเคราะห์ ความเป็นไปได้ของโครงการ

กระบวนการดูแลรักษา

การก่อสร้างจุดชมวิวทะเลหมอก อัยเยอร์เวง Sky walk เป็นการดำเนินการ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแล รักษาหรือ สืบสวนป่าสงวนแห่งชาติ และเพื่อพัฒนาศักยภาพ และรักษาธรรมชาติป่าสงวนแห่งชาติเบตง โดยขอใช้พื้นที่ป่าไม้ ตามมาตรา 19 แห่งพระราช-บัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เนื่องจาก พื้นที่ในการก่อสร้างเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เบตง เมื่อก่อสร้างเสร็จจะต้องโอนสิทธิให้ สำนักรักษาทรัพยากรป่าไม้ที่ 13 สาขา นราธิวาส กรมป่าไม้ ดูแลรักษา ต่อมากรมป่าไม้ ได้ออกประกาศฉบับที่ 192/2563 ลงวันที่ 19 กันยายน 2563 เรื่อง พนักงานเจ้าหน้าที่ กรมป่าไม้เข้าดำเนินการเพื่อควบคุมดูแลรักษา หรือบำรุงป่าสงวนแห่งชาติ โดยกำหนดให้

ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรป่าไม้ที่ 13 สาขา นราธิวาส ดำเนินการตามระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการเก็บค่าบริการหรือค่าตอบแทนสำหรับ การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ให้บริการหรือ ให้ความสะดวกต่าง ๆ แก่ประชาชน ระเบียบ ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2563 และระเบียบ กรมป่าไม้ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเก็บ การรักษา และการใช้จ่ายเงินค่าบริการ หรือค่าตอบแทน รวมทั้งชุมชนอัยเยอร์เวง ได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยได้บันทึกข้อตกลง ความร่วมมือการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ “ทะเลหมอก อัยเยอร์เวง” ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเบตง จังหวัดยะลา ฉบับที่ 1/2563 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2563 ระหว่างโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ “ทะเลหมอก อัยเยอร์เวง” กับองค์การบริหาร ส่วนตำบลอัยเยอร์เวง เพื่อแสดงเจตนารมณ์ และความตั้งใจในการบริหารโครงการ Sky Walk พร้อมทั้งมีกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการ และการรักษาความปลอดภัย อาทิ เจ้าหน้าที่ จากกรมป่าไม้ อาสาสมัครท่องเที่ยว ตำรวจ ตระเวนชายแดน ชุดสนับสนุน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบेतง และสาธารณสุขจังหวัดยะลา เป็นต้น เข้ามาอำนวยความสะดวกตามมาตรการ การเฝ้าระวัง การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ

ไวรัสโคโรนา 2019 (Amazing Thailand Safety & Health Administration : SHA เพื่อการท่องเที่ยวแบบ “New Normal”)

ผลผลิต/ผลลัพธ์ เชิงประจักษ์

การก่อสร้าง Sky walk บนจุดชมวิวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ซึ่งเป็นระเบียบกระจกที่ยาวที่สุดในอาเซียน เป็นจุดเริ่มต้นการท่องเที่ยวสามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นโครงการนวัตกรรมของจังหวัดยะลา และเป็นความภาคภูมิใจของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้สร้างแลนด์มาร์คแห่งใหม่ให้กับประเทศและอาเซียนอีกด้วย จากในอดีตการท่องเที่ยวของจังหวัดยะลา โดยเฉพาะอำเภอเบตงพึ่งพานักท่องเที่ยวจากมาเลเซีย คนไทยมาเที่ยวน้อยมาก นักท่องเที่ยวปีละ 680,000 คน เป็นคนไทยประมาณ 140,000 คน เป็นชาวต่างชาติประมาณ 540,000 คน แต่เมื่อสร้าง Sky walk ผลตอบรับจากการท่องเที่ยวเกินความคาดหมายที่วางไว้ ถึงแม้ว่าจะมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีการปิดด่านพรมแดนไทยมาเลเซียชั่วคราว แต่ยังมีนักท่องเที่ยว (คนไทย) ได้ให้ความสนใจในการขึ้นไปชมบนอาคาร Sky walk เป็นจำนวนมากเฉลี่ยเดือนละ 75,000 คน มีรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่ประมาณเดือนละ 22 ล้านบาท

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

① ความพร้อมของผู้นำ - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ประชาชน

จากการประเมินความพร้อมของจังหวัดในการวางแผนเชิงกลยุทธ์การท่องเที่ยว โดยคณะผู้บริหารของจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการวางแผนบริหารพัฒนาจังหวัด และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในแหล่งท่องเที่ยว ได้ให้มุมมองเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาในการวางแผนของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ต่อการพัฒนา ความเข้าใจต่อแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนเชิงกลยุทธ์ด้วยการค้นหาความโดดเด่นที่เป็นความท้าทายและแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ ของนักท่องเที่ยว ความพร้อมด้านโครงสร้างการบริหารและหน่วยงานที่รับผิดชอบ และประการสำคัญอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำของผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา ภาวะผู้นำของท้องถิ่น เครือข่ายประชาคมหรือสมาคมมาร่วมวางแผนเชิงกลยุทธ์ในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

② การมีส่วนร่วมของประชาชน

จังหวัดยะลา มีการกำหนดนโยบายทิศทาง หรือยุทธศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยนำหลักการการบริหารราชการ ที่นำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการหรือขั้นตอนต่าง ๆ ของการบริหาร ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลการปฏิบัติงาน การร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

ร่วมติดตามและแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการพร้อมจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปี โดยใช้วิธีการประชุม เช่น การประชุมสภาสันติสุขทุกเดือน การประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) การประชุมปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

๓ ชุมชนต้นแบบ

ชุมชนตำบลอัยเยอร์เวงซึ่งเป็นเรียวยาวสำคัญ เพราะเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว มีความกระตือรือร้น จากการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ได้หล่อหลอม ให้คนในชุมชนมีความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ปลุกกระแสความรักทรัพยากรธรรมชาติ เห็นคุณค่าและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนทุกคน ทุกครัวเรือนได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวใช้รูปแบบการพึ่งตนเองโดยบูรณาการของที่มีในชุมชนให้เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้งเรื่องวัฒนธรรมดั้งเดิมเรื่องราววิถีชีวิตของคน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวได้มากกว่าที่เป็นมา

๔ ไม่ละเลยสิ่งอำนวยความสะดวก

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับแหล่งท่องเที่ยว ต้องทำอย่างสมบูรณ์พร้อม อาทิ ถนน ไฟฟ้า ประปา ความปลอดภัยการกู้ชีพ

การจัดระเบียบร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา ถังขยะ การรักษาความสะอาดที่จอดรถ มีปัญหาทุกระบบ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เช่น จังหวัดยะลา สำนักงานทรัพยากรป่าไม้ที่ 13 สาขานราธิวาส อำเภอบेतง องค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง และหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ จึงทำให้บุคลากรขาดความต่อเนื่อง เทคโนโลยีระบบบริหารจัดการยังไม่สามารถนำมาใช้ได้ ระเบียบต่าง ๆ ไม่เอื้อในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ

จังหวัดยะลาจึงของบประมาณเพิ่มในการดำเนินการปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เพื่ออำนวยความสะดวกการรักษาความปลอดภัยในการก่อสร้างระบบส่งน้ำ เพื่อการอุปโภคและพัฒนาพื้นที่ต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง อำเภอบेतง จังหวัดยะลา งบประมาณ 48,900,000 บาท ดังนี้

- 1) งานปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบอาคาร Sky Walk พร้อมประติมากรรม
- 2) งานปรับปรุงพื้นที่บริเวณห้องน้ำ (เดิม)
- 3) งานก่อสร้างลานจอดรถ
- 4) งานก่อสร้างอาคารจุดพักคอย
- 5) งานก่อสร้างระบบประปา
- 6) งานระบบรักษาความปลอดภัยของอาคาร Sky Walk
- 7) งานก่อสร้างระบบป้องกันดินพังทลาย
- 8) งานก่อสร้างทางเท้า

๕ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์

การวางแผนโฆษณา ในส่วนของพื้นที่ที่มีความพร้อมในเรื่องข้อมูลที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน บุคลากร ในพื้นที่ที่มีความพร้อมต่อเนื่อง โดยการใช้สื่อที่หลากหลายทุกมิติ Facebook Youtuber และการจัดโปรแกรมทัวร์ของภาคเอกชน สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว พร้อมรับผิดชอบในการทำงานด้วยจิตอาสา ไม่มีเงื่อนไขหรือหาผลประโยชน์ มีความเสียสละในการทำงาน และสร้างความเชื่อถือ

๖ การสร้างความเชื่อมั่นเรื่องการรักษาความปลอดภัย

ในประเด็นผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบ สำหรับอำเภอเบตง ก็ได้รับผลกระทบแต่ไม่ใช่ประเด็นหลักเป็นเพียงปัจจัยที่เข้ามากระทบเท่านั้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเบตงเป็นเมืองที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และแทบจะไม่เกิดเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนต่อคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวเลย ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าใจและมีทางเลือกในการเดินทาง คนในพื้นที่เข้าใจ ยอมรับและช่วยกันดูแลฟื้นฟูให้กำลังใจกัน และที่สำคัญยังช่วยกันสอดส่องดูแลและมีการสื่อสารกันอย่างทั่วถึง เมื่อมีเหตุการณ์หรือข่าวลือมาจะสื่อสารกันผ่านไลน์ของคนในชุมชนและมีการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ โดยมีโครงการ “ตาสืบประรด” จากประชาชนจิตอาสาในพื้นที่ที่ช่วยเหลือกันสอดส่องดูแลตลอดเวลา รวมทั้งมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดทุกจุดสำคัญ ๆ ทำให้สถานการณ์ความรุนแรงคลี่คลายลงมีการปล่อยแถวตรวจตรา

ลาดตระเวนเดือนละครั้ง และทำเป็นประจำไม่ว่าจะมีหรือไม่มีเหตุการณ์ แต่หากทราบว่ามีเหตุการณ์การสื่อสารดูแลกันจะเข้มข้นขึ้น ซึ่งการรักษาความปลอดภัยนี้เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวได้

ในช่วงไม่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชมต่อรอบได้สูงสุด จำนวน 2,600 คน แบ่งเป็น 9 จุด จุดละประมาณ 290 คน ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชมลดลง ซึ่งสามารถเข้าชมต่อรอบได้สูงสุด จำนวน 630 คน แบ่งเป็น 9 จุด จุดละ 70 - 80 คน ไหลเวียนเพื่อความคล่องตัวและความหลากหลายของมุมทัศนียภาพ อีกทั้งป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ได้ดี ทั้งนี้ความแข็งแรงของกระชง ซึ่งเป็นกระชงพิเศษ หนา 3.6 เซนติเมตร สามารถรองรับน้ำหนักได้ถึง 500 กิโลกรัม ต่อ 0.8 ตารางเมตร ระยะเวลาความเสื่อมใช้ได้ถึง 3,650 วัน หรือ 10 ปี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนดำเนินโครงการที่โดดเด่นเรื่องการท่องเที่ยว

① การบรรจุแผนงาน/โครงการให้ครบวงจร

จังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพสูง ควรผลักดันเข้าแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค เพราะอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเติบโตในอัตราค่อนข้างสูง มูลค่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมทางตรงด้านการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน ควรจัดสรรงบประมาณส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในด้านโครงสร้าง พื้นฐานด้านการท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ผู้ประกอบการ และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่ยั่งยืน และสมดุล

② แนวคิด และวิธีปฏิบัติแบบเดิม ต้องเปลี่ยนแปลง

แนวคิดและวิธีปฏิบัติเดิมอาจจะยังไม่เพียงพอซึ่งยากต่อความเข้าใจ และยังไม่ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน เช่น การขออนุญาตใช้พื้นที่ในการก่อสร้างแลนด์มาร์ค จุดท่องเที่ยวแหล่งใหม่ในพื้นที่ป่าไม้ เพราะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ป่าไม้ การปรับปรุงสภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และช่วยกันดูแลพื้นที่ป่าควบคู่กันไป

③ คิดเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาร่วมกันในพื้นที่

เมื่อคิดและตกผลิกร่วมกันว่าเป็นประโยชน์ทั้งในระดับท้องถิ่น จังหวัด และระดับประเทศ ให้ความสำคัญในระดับท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจถึงการพัฒนาของแต่ละเมือง

ตามอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างจุดขาย และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน การพัฒนา ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

④ ศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อประกันความสำเร็จ

ควรมีการจัดทำโครงการศึกษา ความเป็นไปได้และประเมินโครงการ เพื่อนำไปจัดทำแผนธุรกิจและการท่องเที่ยว และอย่าลืมนที่จะค้นหาข้อเสนอแนะ ด้านศักยภาพ และความสามารถของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

จังหวัดเลย

ในทำนองเดียวกันจังหวัดเลย มีชื่อเสียงจากอุทยานแห่งชาติภูกระดึงมาช้านาน นอกจากนี้มีอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน, อุทยานแห่งชาติภูเรือ, อุทยานแห่งชาติภูสวนทราย, อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ระยะเวลาหลังมีจุดชมวิวและพักผ่อนที่มีเอกลักษณ์โด่งดังของอำเภอเชียงคาน ถ้าจะเพิ่มอีกสักอย่างต้องเป็น **best sky walk** ที่อำเภอเชียงคาน ด้วยความเหมาะสมของสภาพพื้นที่

จังหวัดเลยมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ความยาว 197 กิโลเมตร มีแม่น้ำโขง แม่น้ำเหือง และแนวสันเขาเป็นแนวพรมแดนติดต่อกับแขวงไชยเซบูลี และแขวงเวียงจันทน์ของ สปป.ลาว

- แม่น้ำโขงระยะทางยาว 71 กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอปากชม และอำเภอเชียงคาน

- แม่น้ำเหืองระยะทางยาว 123 กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอกาฬสินธุ์ อำเภอภูเรือ อำเภอด่านซ้ายและอำเภอนาแห้ว

• แนวเส้นทางในอำเภอนาแห้ว มีความยาว 3 กิโลเมตร

จังหวัดเลย มี 6 อำเภอที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับ สปป.ลาว จึงเป็นเส้นทางให้ผู้มาเที่ยวรู้สึกถึงการได้อยู่ใกล้ชายแดน ได้แก่ อำเภอปากชม อำเภอท่าลี่ อำเภอเชียงคาน

อำเภอด่านซ้าย อำเภอนาแห้ว และอำเภอภูเรือ แล้วถ้ามี Sky walk สวย ๆ ที่สามารถชมความงามได้ทั้งฝั่งไทยฝั่งลาวแบบไม่ต้องข้ามไป ไม่มีอำเภอใดที่จะเหมาะสมเท่ากับ อำเภอเชียงคาน

อำเภอ	ระยะทาง	ความเหมาะสม
อำเภอปากชม	ติดต่อกับบ้านวัง เมืองหมื่น แขวงเวียงจันทน์ (ระยะทางระหว่างแขวงเวียงจันทน์กับอำเภอปากชม ประมาณ 160 กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน	น้อย
อำเภอท่าลี่	ติดต่อกับบ้านเมืองหม้อ เมืองแก่นท้าว แขวงไชยะบูลี (ระยะทางระหว่างแขวงไชยะบูลีกับอำเภอท่าลี่ประมาณ 210 กิโลเมตร) มีแม่น้ำเหืองเป็นเส้นกั้นพรมแดน	น้อย
อำเภอเชียงคาน	ติดต่อกับเมืองसानะคาม แขวงเวียงจันทน์ (ระยะทางระหว่างเมืองसानะคามกับอำเภอเชียงคาน ประมาณ 3 - 5 กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน	สูง
อำเภอด่านซ้าย	ติดต่อกับบ้านนาข่า เมืองบ่อแต่น แขวงไชยะบูลี ระยะทางระหว่างเมืองบ่อแต่นกับอำเภอด่านซ้ายประมาณ 30 กิโลเมตร	น้อย
อำเภอนาแห้ว	ติดต่อกับบ้านเหมืองแพร่ เมืองบ่อแต่น แขวงไชยะบูลี มีระยะทางระหว่างเมืองบ่อแต่นกับอำเภอนาแห้วประมาณ 40 กิโลเมตร	น้อย
อำเภอภูเรือ	ติดต่อกับเมืองแก่นท้าว เมืองบ่อแต่น แขวงไชยะบูลี มีระยะทางระหว่างเมืองบ่อแต่นกับอำเภอภูเรือ ประมาณ 112 กิโลเมตร	น้อย

เชียงคาน เป็นเสมือนแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาสัมผัสจังหวัดเลยอีกแห่งหนึ่ง คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน อำเภอเล็ก ๆ ริมน้ำโขง เป็นอำเภอที่ติดชายแดนของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และในสมัยก่อนชาวหลวงพระบางเองก็ได้อพยพมาตั้งรกรากที่อำเภอเชียงคานและได้นำวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาด้วย อาทิ วัฒนธรรมประเพณี อาหาร การกิน ภาษาพูด ก็มีความคล้ายคลึงกันหรืออาจจะเรียกได้ว่า **เชียงคานเป็นเมืองคู่แฝดหลวงพระบาง** ก็ว่าได้ ด้วยมนต์เสน่ห์ของวิถีชีวิตของผู้คนที่เรียบง่าย และยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันงดงามดั้งเดิมต่าง ๆ ไว้อย่างเหนียวแน่นทำให้เชียงคานได้รับการบรรจุเป็น **100 แหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนระดับโลก Sustainable Destinations TOP 100 ประจำปี พ.ศ. 2563** ครั้งแรกของประเทศไทย

จุดเด่นของจังหวัดเลย

จังหวัดเลย เป็นเมืองที่มีลักษณะภูมิประเทศที่สวยงามโอบล้อมด้วยภูเขา มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย มีสภาพอากาศเย็นสบาย ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ มีอากาศหนาวเย็น นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับทะเลหมอกและสายลมหนาว พร้อมกับการชมแสงแรกของพระอาทิตย์บนยอดภูต่าง ๆ ความอุดมสมบูรณ์ด้วยพรรณไม้ป่านานาชนิด และมีประเพณีวัฒนธรรมอันงดงามเป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่สืบทอดกันมาช้านาน

เมื่อปี พ.ศ. 2558 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดให้จังหวัดเลยเป็นหนึ่งใน **12 เมืองต้องห้าม...พลาด** จาก 5 ภูมิภาคทั่วประเทศ อันเนื่องมาจากความพร้อมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรม

จังหวัดเลยได้รับการประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเลย และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ **27 มีนาคม พ.ศ. 2558** เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การบริหารพื้นที่พิเศษ 4 พื้นที่ ได้แก่ (1) อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร (2) เมืองเก่าล้าน (3) เลย และ (4) เมืองโบราณอุทอง ได้มอบหมายจังหวัดเลยเป็นเจ้าภาพโครงการนาร่องเร่งด่วนเพื่อดำเนินโครงการความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวสี่เหลี่ยมวัฒนธรรมล้านช้าง สี่เมืองสองประเทศ เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจากเมืองเลย - เมืองหลวงพระบาง - นครหลวงเวียงจันทน์ - เมืองหนองคาย ประกอบกับคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้ประกาศเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง (หนองคาย เลย บึงกาฬ มุกดาหาร และนครพนม) เมื่อวันที่ **12 พฤษภาคม 2559** เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโขงเพื่อพัฒนาชีวิตและวัฒนธรรมที่นำมาซึ่งการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพในพื้นที่ และก่อให้เกิดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้เกิดการขายตัวของนักท่องเที่ยวของจังหวัดเลยเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2562 มีนักท่องเที่ยวเข้ามายังจังหวัดเลยกว่า 2,257,978 คน สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นราว 4,740.59 ล้านบาท

โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ สกายวอล์ค พระใหญ่ภูคกงิ้ว

ภูคกงิ้ว บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากตม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปนามนทร - มงคลลีลาทวินคราภิรักษ์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า “**พระใหญ่ภูคกงิ้ว**” แห่งวัดปากน้ำเหือง เป็นพระพุทธรูปปางลีลาประทานพร สี่เหลี่ยมทองอร่ามหล่อด้วยไฟเบอร์ผสมกับเรซิน องค์พระมีความสูง 19 เมตร และมีฐานกว้าง 7.2 เมตร จัดสร้างขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2540 โดยกองทัพภาคที่ 2 และประชาชนเพื่อถวายเป็นพระราชากุศลแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในวโรกาสที่เจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ และในมหามงคลแห่งพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส ครบ 50 ปี เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี

พระใหญ่ภูคกงิ้ว ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นผืนดินแห่งแรกของอีสานที่แม่น้ำโขงไหลผ่าน โดยมี “แม่น้ำเหือง” แม่น้ำอีกสายที่เป็นพรมแดนธรรมชาติกั้นระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับประเทศไทย ซึ่งตรงบริเวณที่แม่น้ำเหืองไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขงนั้นจะเห็นเป็นแม่น้ำสองสี เพราะแม่น้ำทั้งสองสายนี้มีสีเข้ม - อ่อน ต่างกันอย่างชัดเจน เราจะสามารถมองเห็นทัศนียภาพของแม่น้ำโขงที่มีความสวยงาม ในแบบมุมสูง 360 องศา จะได้สัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน การสัญจรไป - มาทางเรือหรือล่องเรือหาปลาในแม่น้ำริมสองฝั่งโขง และเป็นจุดที่ชมพระอาทิตย์ตกกลับเหลี่ยมภูเขาที่สวยงามน่าประทับใจอีกแห่งหนึ่งด้วย

มีแนวคิดการก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มงาน เพิ่มรายได้

ณ จุดบริเวณที่ตั้งของพระใหญ่ภูคกงิ้ว เป็นความสวยงามและเหมาะสมของสภาพพื้นที่ที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของเชียงคานได้ ในปี พ.ศ. 2559 ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย (นายวิโรจน์ จิวะรังสรรค์) ได้มีแนวคิดที่จะพัฒนาสถานที่ บริเวณพระใหญ่ภูคกงิ้ว บ้านท่าดีหมี่ ตำบลปากตม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ จึงได้จัดทำ **โครงการสกายวอล์ค พระใหญ่ภูคกงิ้ว อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย** เพื่อเพิ่มศักยภาพให้บริเวณองค์พระใหญ่ภูคกงิ้ว อำเภอยางชุมน้อย เป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่จะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาสัมผัสกับจังหวัดเลยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นแล้วยังจะเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ประชาชน และชุมชนในพื้นที่ โดยจังหวัดเลยได้มอบหมายให้สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเลยดำเนินการออกแบบ “สกายวอล์ค” โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลปากตมเป็นผู้ขอใช้พื้นที่

การดำเนินงาน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จังหวัดเลย ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2561 (งบพัฒนากลุ่มจังหวัด) โครงการสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1 กิจกรรมหลัก ก่อสร้างสิ่งสนับสนุน จุดขายหรือ Land Mark ของสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมย่อย พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ สกายวอล์คพระใหญ่ภูคกงิ้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย งบประมาณ 29,700,000 บาท โดยมีสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเลย เป็นหน่วยดำเนินการ โครงการก่อสร้างสกายวอล์ค ห่างจากตัวอำเภอเชียงคานประมาณ 20 กิโลเมตร ตัวสกายวอล์คจะมีความสูงจากพื้นดินประมาณ 19 เมตร พื้นที่ทางเดินล้อมรอบองค์พระใหญ่ภูคกงิ้ว ด้านหน้าองค์พระเป็นเขนยื่นออกไปด้านหน้า มีความยาวประมาณข้างละ 23 – 26 เมตร เขนทั้งสองข้างห่างกันประมาณ 19 เมตร ทางเดินของสกายวอล์คเป็นกระจุกโลหะชนิดพิเศษ มีตะแกรงเหล็กรองรับ

การบริหารจัดการ

โครงการสกายวอล์ค พระใหญ่ภูคกงิ้ว ได้ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ และได้ส่งมอบ

งานงวดสุดท้าย เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2563 เพื่อให้การบริหารจัดการโครงการสกายวอล์ค พระใหญ่ภูคกงิ้ว มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว จังหวัดเลยได้มีการวางแผน และประชุมปรึกษาหารือร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน พร้อมทั้งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ คณะทำงานฯ ด้านต่าง ๆ เพื่อให้การกำหนดรูปแบบและแนวทางการให้บริการ การอำนวยความสะดวก จัดระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนความเชื่อมั่น ในความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

ในปัจจุบัน จากความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โครงการสกายวอล์ค พระใหญ่ภูคกงิ้ว ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จและได้เปิดให้บริการกับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการแล้ว ซึ่งก็สามารถสร้างความตื่นตาตื่นใจ และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก จากการเดินทางมาของนักท่องเที่ยวส่งผลให้ผู้ประกอบการ โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ประชาชน ชุมชนพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียงมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้น ยังสามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ตำบลปากตมที่น่าสนใจ อาทิเช่น โครงการพัฒนาพื้นที่เกิดพระเกียรติฯ บ้านคกงิ้ว ผลิตภัณฑ์ชุมชนจันทนาหมาก หาดนางคอย และประดู่ระบายน้ำศรีสองรัก ซึ่งเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ กระจายสู่ชุมชน และประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

โคกหนองนา กรม การพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน
กระทรวงมหาดไทย

กรมการพัฒนาชุมชนมีภารกิจสำคัญ เพื่อไปสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ คือ “เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2565” ซึ่งหมายถึง กรมการพัฒนาชุมชน มุ่งขับเคลื่อนภารกิจไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง โดยมีการดำเนินงานหลายด้าน ทั้งด้านการสร้างสรรค์ชุมชนให้พึ่งตนเอง การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัว การเสริมสร้างทุนชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้การพึ่งตนเอง การพัฒนาการบริหารจัดการชุมชน ให้พึ่งตนเองได้ รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนภารกิจ เพื่อให้ “เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิต อยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข”

กรมการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหนทางที่จะทำให้ประเทศชาติรอดพ้นวิกฤติ จึงได้นำอรรถาธิบายของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่ คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541

“...เศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ สองอย่างนี้ จะทำความเจริญให้แก่ประเทศได้ แต่ต้องมี ความเพียร แล้วต้องอดทน ต้องไม่ใจร้อน ต้องไม่พูดมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน ถ้าทำโดยเข้าใจกัน เชื่อว่า ทุกคนจะมีความพอใจได้...”

ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมไทยประสบปัญหาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภาวะหนี้สินครัวเรือนสูงขึ้น มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ทั้งด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมอย่างรุนแรง รวมถึงพี่น้องประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เป็นเกษตรกร การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ มาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง จะช่วยแก้ไขปัญหาในระดับครัวเรือนและเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับฐานรากได้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ซึ่งพระราชทานให้แก่สังคมไทย โดยมีหลักคิดอยู่ที่การดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนและรัฐบาล ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันสำหรับตัวเองที่ตีพอสมควรต่อผลกระทบที่เกิดจากภายนอกและภายใน อีกทั้งต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ ขณะเดียวกันก็ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของประชาชนคนในชาติ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และการดำเนินชีวิตด้วยความเพียรอย่างอดทน

แนวคิด “ทฤษฎีใหม่” เป็นหลักคิดและเครื่องมือหนึ่งที่กรมการพัฒนาชุมชนนำมาใช้เพื่อให้ประชาชน ได้เรียนรู้ ด้วยหลักการพัฒนาตนเอง การพึ่งตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเอง และนำไปทดลองปฏิบัติ เนื่องด้วยประชาชนของประเทศส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม “น้ำ” จึงมีความสำคัญและเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับฐานะของประชาชนได้มั่นคงและยั่งยืน กรมการพัฒนาชุมชนจึงนำแนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ รูปแบบ “โคก หนอง นา” มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ

พี่น้องประชาชน เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการพัฒนาอาชีพ ความเป็นอยู่ และนำไปสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน

“โคก หนอง นา” เป็นการประยุกต์หลักทฤษฎีใหม่ในการบริหารจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมตามภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ สอดคล้องกับ “ภูมิ” หรือ สภาพทางกายภาพของพื้นที่ และ “สังคม” หรือ วิถีชีวิต ค่านิยม ความหลากหลายของวัฒนธรรมและประเพณีของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่

หลักการสำคัญในการทำ “โคก หนอง นา” เป็นการจัดการพื้นที่ซึ่งเหมาะกับการทำการเกษตรตามทฤษฎีใหม่ โดยยึดหลักการที่ว่าฝนตกเท่าไรต้องกักเก็บน้ำไว้ให้ได้ทั้งหมด ไม่ทิ้ง ควบคู่กับหลักทรงงาน คือ ต้องไม่ติดตำรา ต้องมีความยืดหยุ่นในการทำงาน ทำตามภูมิสังคมและทำแบบคนจน (ค่อย ๆ ทำตามกำลัง)

❶ **โคก** ดินที่ขุดทำหนองน้ำนั้นให้นำมาทำโคก บนโคกปลูก “ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” ตามแนวพระราชดำริ คือ ใช้เป็นไม้ใช้สอย เพื่อสร้างบ้านเรือน ช่วยสร้างความร่มเย็น ความชุ่มชื้นในพื้นที่ และควรปลูกป่า

เป็น 5 ระดับ ได้แก่ ไม้สูง ไม้กลาง ไม้เตี้ย ไม้เรี่ยดิน และพืชหัวใต้ดิน เพื่อให้รากประสานกันหลายระดับ ตำแหน่งของป่าควรอยู่ที่ทิศตะวันตก เพื่อช่วยบังแสงอาทิตย์ยามบ่าย

๒ หนองน้ำ ต้องมีขนาดเหมาะสมกับพื้นที่เพื่อให้มีน้ำเหลือพอในหน้าแล้ง มีความต่างระดับเล็กน้อย เพื่อปลา จะได้วางไข่ บริเวณตะพัก ควรปลูกหญ้าแฝกไว้บริเวณรอบ ๆ เพื่อป้องกันการพังทลายของขอบบ่อ และเพื่อให้ น้ำกระจายไปเต็มพื้นที่ ให้ชุด “คลองไส้ไก่” โดยชุดให้คดเคี้ยวตามพื้นที่ เมื่อน้ำกระจายเต็มพื้นที่จะสร้างความชุ่มชื้น ลดพลังงาน ในการรดน้ำต้นไม้ ในคลองไส้ไคนั้นทำหลุม ขนหมกรกและฝายทดน้ำได้ด้วย

๓ นา ยกคันนาให้สูง ความกว้างตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ยามน้ำหลาก ปลูกข้าวหรือพืชอื่น ๆ โดยการฟื้นฟูดินด้วยการทำเกษตรอินทรีย์ คั้นชีวิตเล็ก ๆ หรือจุลินทรีย์ คั้นแผ่นดิน โดยใช้ พันธุ์พืช พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ บนคันนา และโดยรอบพื้นที่ ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำให้พออยู่ พอกิน พอใช้ พอมีเงิน

ในการออกแบบพื้นที่ จำเป็นต้องอาศัย องค์ความรู้ หลักวิชาการ ประสบการณ์มาปรับใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูง ประหยัดสุด รวมถึง ความสวยงาม โดยคำนึงถึงดินฟ้าอากาศ ทิศทางลมว่าจะให้มีโคกอยู่มุมไหนมีหนองน้ำ บริเวณไหน และทำนาตรงจุดไหน ให้สัมพันธ์กับการไหลเวียนของน้ำ ผ่านคลองไส้ไก่ หลุมขนหมกรก โดยมีตัวแปรสำคัญ ที่ต้องนำมาพิจารณาในการดำเนินการ คือ ไฟ หมายถึง

ทิศทางของแสง ลม ดิน น้ำ และที่สำคัญคือ “คน” ออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการ ฐานะ และกำลังของเจ้าของที่ดิน และ “คน” หรือเจ้าของที่ดิน ต้องผ่านการฝึกอบรมให้มีความรู้ลึกซึ้งถึงวิธีการต่าง ๆ นอกจากความรู้แล้วยังต้องฝึกเรื่องความเพียร ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

“โคก หนอง นา” ต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิประเทศ ทั้งนี้ การดำเนินงาน ที่กรมการพัฒนาชุมชนนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน อาศัยหลักการ “ฟาร์มตัวอย่าง” ดำเนินการเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งสร้างอาหารที่ปลอดภัย สร้างรายได้และสร้างอาชีพอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการได้เรียนรู้ทฤษฎีใหม่ โดยมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐาน และเสริมพลังสร้างเครือข่ายด้วย วิถีธรรมดาของชีวิตชนบทของคนไทย คือ ประเพณีการลงแขก ถูกนำกลับมาใช้ด้วยคำว่า “เอามื้อสามัคคี” เพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเอง และสามารถอยู่อาศัยในบ้านเกิดได้อย่างมีความสุข

“โคก หนอง นา พัฒนาชุมชน”

พัฒนา “คน” พัฒนา “พื้นที่” เพื่อการเรียนรู้หลายรูปแบบนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

๑ ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ กรมการพัฒนาชุมชน เริ่มดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าว โดยเริ่มจากการพัฒนาศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน 11 แห่งเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ เริ่มจากกระบวนการสร้างการเรียนรู้เพื่อให้บุคลากรของกรมการพัฒนาชุมชน ได้รับรู้ เข้าใจแนวคิด

กระบวนการ และขยายผลไปยังประชาชนในพื้นที่ ซึ่งผลการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่

1.1 การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงาน 7 ภาคี

1.2 สร้างการรับรู้แก่ผู้บริหารระดับกรมฯ และพัฒนาการจังหวัด

1.3 สร้างทีมขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ฯ ประกอบด้วย บุคลากรศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน และเครือข่ายกลไกกรมธรรมชาติ จำนวน 110 คน

1.4 ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรการพัฒนาผู้นำกิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง “ผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง หัวใจใจสู้” ณ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน ทั้ง 11 แห่ง รวมจำนวน 1,100 คน

1.5 ฝึกอบรมหลักสูตรการออกแบบเชิงภูมิสังคมไทยเพื่อการพึ่งตนเองและรองรับภัยพิบัติ “โคก หนอง นา โมเดล” จำนวน 250 คน

1.6 กิจกรรม “เอามื้อสามัคคี” กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการฝึกอบรมเพื่อสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เข้าอบรม เกิดกระแสการดำเนินงานกระจายไปในพื้นที่ระดับจังหวัด ดังนี้

1.6.1 ดำเนินการ 60 ครั้ง ในพื้นที่ 51 จังหวัด จำนวน 7,990 คน

1.6.2 กิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น ขุดคลองไส้ไก่ 6,671 เมตร ขุดหลุมขนมครก 61 หลุม ขุดร่องแปลงผัก 1 งาน ปลูกป่า 5 ระดับ 1,920 ต้น ห่มดิน 64 ไร่ 3 งาน เป็นต้น

1.7 การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนในรูปแบบ “โคก หนอง นา” และพัฒนาเป็นฐานการเรียนรู้ จำนวน 8 ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย ฐานเรียนรู้คนรักซ์ป่า

คนรักซ์น้ำ คนเอาถ่าน คนรักซ์แม่ธรณี คนรักสุขภาพ คนมีน้ำยา คนรักซ์แม่โพสพ และฐานเรียนรู้คนพอเพียง

② ขยายผลพัฒนาศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ
เพื่อรองรับการฝึกอบรมและพัฒนาคน ยกกระดับเป็น “ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ” ให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่พี่น้องประชาชนในพื้นที่ โดยดำเนินการในพื้นที่ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน 11 แห่ง วิทยาลัยการพัฒนชุมชน 1 แห่ง ศูนย์ฝึกอาชีพ และศูนย์พัฒนาอาชีพของกรมฯ 6 แห่ง และชุมชนต้นแบบในชุมชนอีก 14 แห่ง กระจายในทุกภาค ซึ่งชุมชนเหล่านี้มีความหลากหลายในบริบทและลักษณะพื้นที่ เช่น ชุมชนที่อยู่บนพื้นที่สูงในภาคเหนือ เช่น ชุมชนพะกอยาวา จังหวัดตาก ชุมชนปิล็อคคี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งปัจจุบันศูนย์เรียนรู้ต้นแบบมีศักยภาพรองรับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงได้ปีละ 50,000 คน มีวิทยากรกระบวนการ วิทยากรฐานเรียนรู้ ครูพาทำมากกว่า 540 คน และรองรับการศึกษารเรียนรู้ได้ตลอดทั้งปี

③ พัฒนาผู้นำต้นแบบ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่จะเป็นต้นแบบและเป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองในระดับครัวเรือน จำนวน 1,500 คน ในพื้นที่ 76 จังหวัด และสร้างเครือข่ายผู้นำในระดับพื้นที่ด้วยกิจกรรมเอามื้อสามัคคีโดยมีผู้นำต้นแบบเป็นแกนหลักขยายเครือข่ายไปสู่ผู้นำในชุมชน 1 คน ต่อ 15 คน รวมเป็น 22,500 คน และเป็นจุดเริ่มต้นพื้นที่เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎี

ใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับครัวเรือน

4 โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติรูปแบบ โคก หนอง นา ด้วยการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ “โคก หนอง นา” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับตำบลและระดับครัวเรือน และเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน ผ่านการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร แรงงานและบัณฑิตจบใหม่ กลุ่มแรงงานที่อพยพกลับท้องถิ่นและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

การน้อมนำเอาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า 40 ทฤษฎี ที่ทรงพระราชทานไว้ให้ในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์กับแนวคิดการพัฒนาพื้นที่และการออกแบบเชิงภูมิสังคมไทยเพื่อการพึ่งตนเองและรองรับภัยพิบัติ ในรูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” สร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับหมู่บ้านในภูมิสังคมต่าง ๆ โดยบูรณาการทำงานจากภาคีภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่เป้าหมาย 73 จังหวัด 575 อำเภอ 3,246 ตำบล และ 25,179 ครัวเรือน ประกอบด้วยกิจกรรมที่ดำเนินการ ดังนี้

4.1 พัฒนาคน ให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสัทธิธรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง

ด้วยการฝึกอบรมหลักสูตรเพิ่มทักษะระยะสั้น การพัฒนาสัทธิธรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ทัศนคติ เชื้อมั่น และมีทักษะการออกแบบบริหารจัดการพื้นที่รูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล จำนวน 35,015 คน

4.2 สร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิต (Community Lab Model for quality of life : CLM) ระดับตำบล และพัฒนาพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Household Lab Model for quality of life : HLM) ระดับครัวเรือน ด้วยการสนับสนุนการปรับปรุงแปลงพื้นที่ (ชุด ปรับแต่งพื้นที่ตามภูมิสังคม) พัฒนาสภาพแวดล้อมตามแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ โคก หนอง นา โมเดล และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนต้นแบบโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการผลิตตามหลักสัทธิธรรมธรรมาชาติ จำนวน 25,179 แห่ง

4.3 สร้างนักพัฒนาต้นแบบ ในการพัฒนาพื้นที่พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ด้วยการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่เกษตรกร บัณฑิตจบใหม่ กลุ่มแรงงานที่อพยพกลับท้องถิ่นและชุมชนให้มีความรู้ ทักษะด้านการพัฒนาพื้นที่ และมีรายได้ จำนวน 9,188 คน เกิดการจ้างงานมูลค่ามากกว่า 900 ล้านบาท

4.4 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ สู่การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบโคก หนอง นา โมเดล ด้วยวิถีธรรมดาของชีวิตชนบทของคนไทย คือ ประเพณีการลงแขก ด้วยกิจกรรม “เอามื้อสามัคคี” สร้างเครือข่ายการเรียนรู้มากกว่า 500,000 คน

4.5 สร้างพลังความร่วมมือ ด้วยการบูรณาการความร่วมมือของภาคการพัฒนาทุกภาคส่วนพัฒนาพื้นที่ต้นแบบระดับตำบล จัดสร้างฐานการเรียนรู้ 9 ฐานเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ได้แก่ ฐานการเรียนรู้วิถีเกษตรธรรมชาติ ฐานการเรียนรู้คนหัวเห็ด ฐานการเรียนรู้คนเอาถ่าน ฐานการเรียนรู้คนรักขมิ้น ฐานการเรียนรู้คนติดดิน ฐานการเรียนรู้คนรักขมิ้นน้ำ ฐานการเรียนรู้คนรักขมิ้นแม่โพสพ ฐานการเรียนรู้คนมีไฟ และ ฐานการเรียนรู้หัวคันทาทองคำ เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน จำนวน 337 แห่ง ที่พร้อมรองรับการเรียนรู้แก่ประชาชน ไม่ต่ำกว่าปีละ 500,000 คน

4.6 สร้างมาตรฐานการผลิต การแปรรูปและการตลาดตามมาตรฐานอินทรีย์วิถีไทย มีผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบทั้งระดับครัวเรือน และระดับตำบล ได้รับการพัฒนาทั้งด้านผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์

และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมถึงช่องทางการตลาด

4.7 สร้างระบบโปรแกรมและ ระบบฐานข้อมูล พัฒนาระบบ Digital รองรับ Local Economy เพื่อสำรวจ ติดตาม และ ประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ การคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล”

4.8 สร้างการรับรู้ โดยการประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ รวมถึงผลการดำเนินงาน เมื่อเสร็จสิ้นและประเมินผลโครงการให้ประชาชน ได้รับรู้อย่างกว้างขวาง

ในการพัฒนาตามกระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาคนที่คิดพึ่งตนเอง เกิดการบริหารจัดการพื้นที่ภูมิสังคม เพิ่มพื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่กักเก็บน้ำฝน มีการฟื้นฟูทรัพยากรดิน ลดการชะล้างของหน้าดิน ส่งผลให้ประชาชน

สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทยส่วนใหญ่ในชนบทได้อย่างเหมาะสมตลอดทั้งปี เกิดการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับครัวเรือน/ชุมชน เช่น ข้าวสามารถเป็นแหล่งอาหารหลัก เลี้ยงดูคนในชุมชนและระยะต่อไปเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าปลูกตามแนวพระราชดำริ ป่า 3 อย่าง เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งผลผลิตจะสามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนในอนาคต นอกจากนี้ เพื่อเสริมสร้างพลังการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ส่งเสริมชุมชนให้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเป็นกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาระดับมุ่งไปสู่การจัดตั้งบริษัทวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับตำบล เพื่อพัฒนาศักยภาพการเพิ่มผลผลิตต่าง ๆ ที่ได้จากในพื้นที่ดำเนินการ เพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูป ขยายตลาดการท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เชื่อมโยงต่อยอดให้กับวิสาหกิจชุมชน ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน การเพิ่มมูลค่าผลผลิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน รวมทั้งสร้างการสื่อสารสังคมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับประเทศ รวมถึงระดับนานาชาติ เรื่องการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) ไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตที่เป็นรูปธรรมและที่เข้าถึงได้ทุกระดับ

5 โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีระบบการบริหารจัดการชุมชนแบบบูรณาการที่เข้มแข็งและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มั่นคงด้วยการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ สร้างความเข้าใจแก่ครัวเรือนเป้าหมายให้ตระหนักในการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตและการพัฒนาหมู่บ้านให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การกำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนาหมู่บ้านในระดับครัวเรือน กลุ่มอาชีพและชุมชน และการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ทฤษฎีใหม่รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” ดำเนินการในพื้นที่ 76 จังหวัด 701 อำเภอ 11,414 หมู่บ้าน

ทั้งนี้ จะเกิดพื้นที่ต้นแบบศูนย์เรียนรู้ทฤษฎีใหม่รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” ขนาดพื้นที่ 1 ไร่ 8,780 แห่ง และขนาด 3 ไร่ 2,634 แห่ง ที่เป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่มาใช้ในการฟื้นฟู การบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการป่าในรูปแบบป่า 3 อย่าง เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง รวมถึงการปลูกพืช 5 ระดับตามหลักกิจกรรมธรรมชาติ เพื่อความมั่นคงด้านอาชีพและสิ่งแวดล้อม มีการบริหารจัดการด้วยเครือข่ายการเรียนรู้ โดยหลักการ “แหล่งเรียนรู้ของประชาชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

และชุมชน” นำมาซึ่งความยั่งยืนทั้งด้านอาหาร และทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลต่อการพัฒนาชีวิต ของพี่น้องประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป

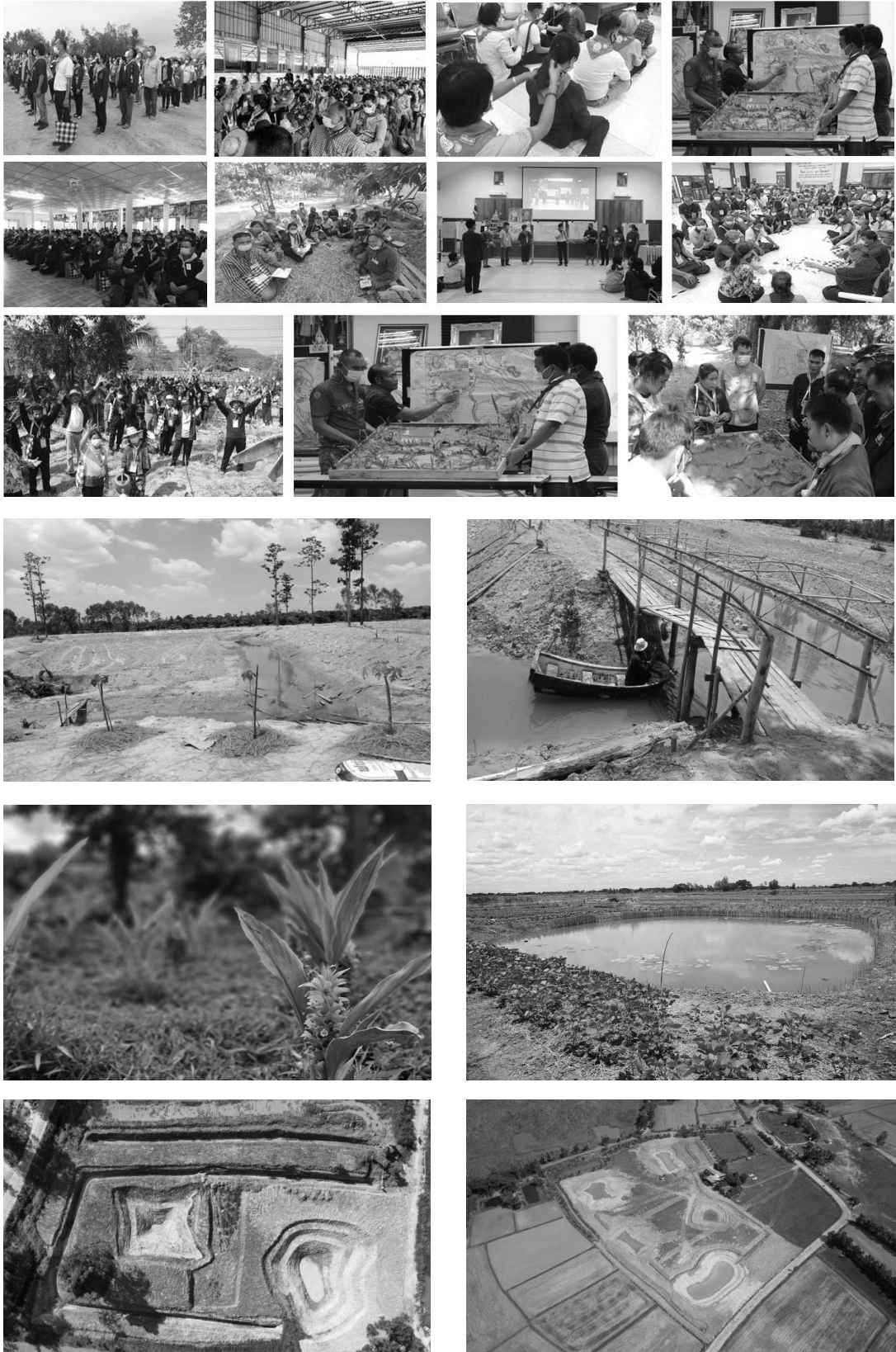
บทสรุป

กรมการพัฒนาชุมชน มีเป้าหมาย ให้ประชาชนทุกครัวเรือนได้พัฒนาตนเอง **“บนรากฐาน ของวัฒนธรรมไทยและ ภูมิสังคม”** ยึดแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐาน ของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต อย่างมีสติ ปัญญา และความเพียร ซึ่งจะนำไปสู่ **“ความสุข”** ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง โดยเน้นกระบวนการทำงานอย่างมีลำดับขั้น และให้ความสำคัญกับภูมิสังคมของแต่ละท้องถิ่น เพื่อเป้าหมายสำคัญ คือ **“การมีพอกินพอใช้ ของประชาชน”** คือ การสร้างความสุขและความเข้มแข็งในระดับครัวเรือน และมุ่งให้ชุมชน มีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้ สามารถเผชิญกับวิกฤต และรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่าง

มั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้เป็นฐานที่มั่นคง ของประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจ ของกรมการพัฒนาชุมชน

ทั้งนี้ ความสำเร็จจะเกิดขึ้นสู่การพัฒนา ที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริงนั้น ต้องมุ่งเน้นให้เกิด การทำงานแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นสำคัญ และการบูรณาการการทำงานของ ทุกภาคส่วน โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้รับความร่วมมือในการขับเคลื่อนภารกิจจาก ภาควิชาการการพัฒนา ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาควิชาศาสนา ภาควิชาประชาชน ภาควิชาเอกชน ภาควิชาสังคม และภาคสื่อมวลชน นับเป็น **ความร่วมมือการพัฒนาที่ยั่งยืน** โดยร่วมเป็นหุ้นส่วน และพลังสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง ที่มีเป้าหมาย สำคัญร่วมกัน คือ **“ประโยชน์สุขของประชาชน และประเทศชาติ”** เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในอนาคต

โครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ภายใต้แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (พ.ศ. 2563)

กองวิชาการและแผนงาน
กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย

ในเรื่องร้าย ๆ ยังมีสิ่งดี ๆ เมื่อมีสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดผลกระทบไปทั่วประเทศ จำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐต้องหาทางแก้ไข เพราะรายได้ของประชาชนจะลดน้อยลง เศรษฐกิจที่ย่ำแย่นำไปสู่ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม ปัญหาสุขภาพ อาชญากรรม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถึงคราวที่ประเทศได้กู้เงินมาเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเสนอโครงการ เพื่อช่วยฟื้นฟู โดยมุ่งเป้าไปที่การจ้างงานประชาชน อย่างน้อยเขาเหล่านั้นจะมีรายได้ประจำ 1 ปี และยังเป็นการวางรากฐานให้คนในพื้นที่หันมาให้ความสำคัญกับเรื่องข้อมูลถิ่นฐานบ้านเรือนของตน จัดเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาพื้นที่เป็นดอกผลต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว ภายในระยะเวลา 1 ปีเกิด Best Practice ใน 18 อำเภอต้นแบบ

ใครจะเชื่อว่าพลังของบัณฑิตน้อย ๆ หรือที่เรียกว่า “ลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ” ได้สร้างชื่อเสียงผลงานกระตุ้นเศรษฐกิจได้อย่างกว้างขวาง

➤ **หลักการและความจำเป็นของโครงการ**

คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 เห็นชอบผลการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ในคราวประชุมครั้งที่ 11/2563 ที่ได้มีการพิจารณา กลั่นกรองข้อเสนอโครงการเพื่อขอใช้จ่ายเงินกู้ภายใต้แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (พ.ศ. 2563) ตามบัญชีท้ายพระราชกำหนดฯ ซึ่งได้อนุมัติโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย วงเงินไม่เกิน 2,701,876,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการบริโภคภาคครัวเรือนโดยการจ้างงานในทุกตำบลทั่วประเทศ จำนวน 7,255 ตำบล ตำบลละ 2 คน รวมจำนวน 14,510 อัตรา ภูมิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ระยะเวลา 12 เดือน ค่าตอบแทนเดือนละ 15,000 บาท เริ่มดำเนินการจ้างในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563 และเป็นการจัดเก็บฐานข้อมูลแบบบูรณาการในระดับหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสำหรับการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
ข้อ 4.2 กำหนดให้ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการ โดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมาย และเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ ทุกพื้นที่ ประกอบกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผน

และประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอ และตำบล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดแนวทางการบูรณาการในการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล และอำเภอ ให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ภาคและประเทศ จึงทำให้อำเภอต้องมีบทบาทในแผนพัฒนาพื้นที่แต่ละระดับแตกต่างกันออกไป เช่น บทบาทผู้สนับสนุน ผู้นำ ผู้จัดทำ ผู้ขับเคลื่อน ผู้กำกับดูแล และผู้ประสาน เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน การจัดทำข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน และสนับสนุนการจัดทำและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับต่าง ๆ ในลักษณะแผนเดียว (One Plan) ได้แก่ แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด ตลอดจนการดำเนินการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบต่าง ๆ ยังไม่ได้มีการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และจัดเก็บข้อมูลจำเป็นที่สำคัญอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลในระดับพื้นที่สู่หน่วยกำหนดนโยบายในส่วนกลาง จึงอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน ในการตัดสินใจในระดับนโยบาย

การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) นอกเหนือจากจะเป็นโครงการจ้างงานในระดับพื้นที่ตำบลแล้ว ยังเป็นการจัดเก็บฐานข้อมูลแบบบูรณาการในระดับหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสำหรับการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในทุกระดับ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่ในลักษณะแผนเดียว (One plan)

อีกทั้งการวิเคราะห์ข้อมูล และการบริหารข้อมูล (Data Analytics) เป็นฐานข้อมูลพื้นฐานสำคัญในระดับหมู่บ้านที่สามารถนำไปขับเคลื่อนเป็นกรอบการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศ ช่วยสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่ ใช้เป็นฐานข้อมูลแบบบูรณาการ (Data Base) ที่มีประสิทธิภาพสำหรับการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในทุกกระดับ ได้แก่ แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด เป็นต้น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และการพัฒนาพื้นที่ในระยะยาว

➤ วัตถุประสงค์

❶ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการบริโภคภาคครัวเรือน โดยการจ้างงานในทุกตำบล อำเภอทั่วประเทศ ก่อให้เกิดรายได้ในระดับบุคคล และครัวเรือน จำนวน 14,510 อัตรา ได้กระจายลงสู่ระบบเศรษฐกิจในพื้นที่

❷ เพื่อได้ฐานข้อมูลแบบบูรณาการ (Data Base) ที่มีประสิทธิภาพสำหรับการวางแผนพัฒนาพื้นที่ ในทุกระดับ เช่น แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด เป็นต้น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และการพัฒนาพื้นที่ในระยะยาว และเป็นฐานข้อมูลกลางที่เปิดเผยต่อสาธารณชน (Single opened - data system) ให้ทุกภาคส่วนของรัฐ เอกชน ภาคประชาสังคมต่าง ๆ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันในข้อมูลชุดเดียวกัน

❸ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และการพัฒนาพื้นที่ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน ทำให้การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในตำบล อำเภอ ได้ตรงต่อความต้องการและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

➤ แนวทางการดำเนินงาน และความคืบหน้าของการขับเคลื่อนโครงการฯ

กรอบการดำเนินงานในภาพรวมของโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team)

กรมการปกครองได้กำหนดกรอบการดำเนินงานของโครงการฯ ในภาพรวม ดังนี้

❶ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 กระบวนการคัดเลือกลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Recruitment Process) ได้วางแผนทางรายละเอียด หลักเกณฑ์การดำเนินงาน สำหรับกระบวนการรับสมัคร กระบวนการคัดเลือก เพื่อให้ที่ทำการปกครองจังหวัด และที่ทำการปกครองอำเภอ ดำเนินงานภายใต้แนวทาง และหลักเกณฑ์ของกระบวนการคัดเลือก เป็นไปด้วยขั้นตอนและวิธีการเดียวกันทั่วประเทศ เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ และกระตุ้นการบริโภคภาคครัวเรือน โดยการจ้างงานผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กรมการปกครองกำหนดในทุกตำบลทั่วประเทศ

จำนวน 7,255 ตำบล ตำบลละ 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 14,510 คน เป็นระยะเวลา 12 เดือน (ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 - กันยายน พ.ศ. 2564) อาศัยการดำเนินงานผ่านกลไกโครงสร้างในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ระดับอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบในกระบวนการคัดเลือก โดยจัดทดสอบความรู้ในภาคความสามารถและความเหมาะสมกับตำแหน่งภายใต้หลักเกณฑ์มาตรฐานจากส่วนกลางและบันทึกผลการทดสอบแบบออนไลน์ผ่านระบบ E - report (ระบบ Tambon Smart Team Recruitment Report) ซึ่งเป็นระบบการประมวลผลที่สามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้กระบวนการคัดเลือกฯ ได้ดำเนินการในเดือนกันยายน พ.ศ. 2563

ระยะที่ 2 การจัดเก็บข้อมูล (Data Collection) การบูรณาการข้อมูลเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) เป็นการบูรณาการข้อมูลสำคัญเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในทุกระดับ โดยความร่วมมือของหน่วยงานในสังกัดกรมการปกครอง และส่วนราชการระดับกรม รัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงมหาดไทย รวมถึงส่วนราชการระดับกระทรวง หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบชุดคำถาม ซึ่งลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ได้ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลในแต่ละเดือน จำนวน 12 ด้าน โดยแหล่งที่มาของข้อมูล ได้ดำเนินการจัดเก็บมาจากหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศ รวมจำนวน

80,596 แห่ง ทั้งนี้กระบวนการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวดำเนินการในห้วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 - กันยายน พ.ศ. 2564

ระยะที่ 3 การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ (Database Utilization) โดยกรมการปกครองกำหนดเป้าหมายในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ให้มีอำเภอดันแบบ (Role Model) ตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) จำนวน 18 แห่ง ซึ่งเป็นอำเภอที่สามารถนำข้อมูลที่ได้จัดเก็บตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ไปบูรณาการใช้ในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) มีผลการปฏิบัติงานที่สร้างประโยชน์แก่พื้นที่อย่างยั่งยืน โดยผู้ตรวจราชการกรมการปกครองทุกเขต ดำเนินการคัดเลือกอำเภอดันแบบ จำนวนเขตละ 1 อำเภอ รวมจำนวนทั้งสิ้น 18 อำเภอ

นอกจากนี้กรมการปกครองได้จัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Database) จากข้อมูลที่จัดเก็บได้ในพื้นที่ สำหรับเป็นฐานข้อมูลกลางที่เปิดเผยต่อสาธารณชน (Single Opened - data system) และใช้ฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในทุกระดับ ทั้งนี้ การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ มีแผนการดำเนินงานในห้วงเดือนมีนาคม - กันยายน พ.ศ. 2564

๒ การดำเนินการสนับสนุนแผนการปฏิบัติงาน (Action Plan) ในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team)

(1) การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้โครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) กลไกสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน ระหว่างกรมการปกครอง กับที่ทำการปกครองจังหวัด และที่ทำการปกครองอำเภอ มี 3 ช่องทาง ดังนี้ (1) เว็บไซต์ www.dopa.go.th แบนเนอร์ “Tambon Smart Team” (2) แอปพลิเคชันไลน์แบบกลุ่ม ในชื่อ “Dopa Tambon Smart Team” สำหรับสอบถามแนวทางการปฏิบัติงานในพื้นที่ และแนวทางการบริหารงานบุคคล (3) แอปพลิเคชันไลน์แบบ Official ในชื่อ “Tambon Smart Team” สำหรับสอบถามปัญหาการเข้าใช้งานระบบ Tambon Smart Team

2) ช่องทางประชาสัมพันธ์สำหรับประชาชนทั่วไป สำหรับประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานของลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ทั่วประเทศ รวมถึงแจ้งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ มี 2 ช่องทาง ดังนี้ (1) Facebook ของโครงการฯ ในชื่อ “Tambon Smart Team Fanpage” (2) นิตยสารเทศบาล

(2) การเข้าถึงข้อมูลในระบบแสดงผล (Data Visualization) เป็นการเข้าถึงชุดข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Database) ที่ลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลตลอดโครงการฯ ซึ่งภาคส่วนของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป สามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านระบบแสดงผลข้อมูลแบบ Dashboard ซึ่งมี

รูปแบบการแสดงผลที่เป็นหมวดหมู่ เข้าใจง่าย และเป็นปัจจุบัน

(3) กลไกการบูรณาการจัดการฐานข้อมูล โดยกรมการปกครอง ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ระดับกระทรวงและคณะกรรมการอำนวยการดำเนินงานระดับกรม กำหนดกรอบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำชุดคำถามสำหรับให้ลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล เพื่อจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Database) และให้ข้อเสนอแนะในกระบวนการดำเนินงานตลอดโครงการฯ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

➤ การกำหนดแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อการพัฒนาพื้นที่

❶ กรมการปกครองกำหนดให้ลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลในหน่วยการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล (Unit of Analysis) ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน 80,596 แห่งทั่วประเทศ ประกอบด้วย 75,012 หมู่บ้าน 5,584 ชุมชน โดยข้อมูลที่จัดเก็บเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีความเป็นพลวัตในระดับที่ต่ำ (Static Data) หรือมีความเปลี่ยนแปลงของข้อมูลน้อย เช่น ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลสถานที่สำคัญประเภทต่าง ๆ ข้อมูลระบบสาธารณูปโภค ข้อมูลพื้นที่จุดเสี่ยง ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ข้อมูลประเภทของที่ดิน เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์

ในการสนับสนุนการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบลและอำเภอ

2 กรมการปกครองได้กำหนดหมวดหมู่ในการจัดเก็บข้อมูลอย่างชัดเจน โดยการจัดเก็บข้อมูลผ่านชุดคำถาม จำนวน 12 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและกายภาพ
- 2) ด้านการปกครองและความมั่นคง
- 3) ด้านสาธารณสุข
- 4) ด้านสาธารณสุข
- 5) ด้านที่ดิน
- 6) ด้านการผังเมือง
- 7) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) ด้านเศรษฐกิจ
- 9) ด้านเกษตรกรรม
- 10) ด้านอุตสาหกรรม
- 11) ด้านการบริการและการท่องเที่ยว

และ

- 12) ด้านสังคมและการศึกษา

3 กรมการปกครองได้ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยบูรณาการกำหนดกรอบแนวทางการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่กับส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และความร่วมมือกับส่วนราชการนอกสังกัดกระทรวงมหาดไทย และภาคประชาสังคมต่าง ๆ ดังนี้

(1) การประชุมหน่วยงานภายในของกรมการปกครอง เป็นการประชุมเพื่อกำหนดหัวข้อสำหรับการจัดเก็บข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนางาน และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ของอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน 1 ครั้ง

(2) การประชุมส่วนราชการระดับกรม และรัฐวิสาหกิจ ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย 7 กรม และ 6 รัฐวิสาหกิจ มีการประชุมร่วมกันจำนวน 3 ครั้ง เพื่อกำหนดหัวข้อสำหรับการจัดเก็บข้อมูลสำคัญในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน

(3) ความร่วมมือกับส่วนราชการนอกสังกัดกระทรวงมหาดไทย และภาคประชาสังคมต่าง ๆ เพื่อบูรณาการจัดทำชุดข้อมูลคำถาม และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่จัดเก็บ โดยหน่วยงานที่ได้มีการประสานความร่วมมือกับกรมการปกครอง อาทิ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประสานขอใช้ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานและกายภาพ เพื่อประกอบการจัดทำข้อมูลสำมะโนประชากร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการประสาน ความร่วมมือในขั้นต้น ขอความร่วมมือลูกจ้างเหมาบริการฯ ดำเนินการสำรวจข้อมูลฟาร์มสุกรในพื้นที่ และมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) ประสานขอความร่วมมือลูกจ้างเหมาบริการฯ สำรวจข้อมูลด้านสุขภาวะของคนไทย เป็นต้น

➤ ชุดคำถามข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่ (ฐานข้อมูลฯ ที่มีการจัดเก็บ ณ เดือนพฤษภาคม 2564)

1 ชุดคำถามที่ 1 ประจำเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 : ข้อมูลที่ตั้งและสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

2 ชุดคำถามที่ 2 ประจำเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 : ข้อมูลสถานที่ราชการและสถานที่สำคัญ ที่ตั้งอยู่ภายในหมู่บ้าน/ชุมชน

๓ ขุดคำถามที่ 3 ประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 : ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงสาธารณสุขภัย ภายในหมู่บ้าน/ชุมชน (ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2563)

๔ ขุดคำถามที่ 4 ประจำเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 : ข้อมูลด้านการบริหารงานปกครองและความมั่นคงภายในหมู่บ้าน/ชุมชน

๕ ขุดคำถามที่ 5 ประจำเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 : ข้อมูลด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน/ชุมชน

๖ ขุดคำถามที่ 6 ประจำเดือนเมษายน พ.ศ. 2564 : ข้อมูลด้านที่ดินและการผังเมือง

๗ ขุดคำถามที่ 7 ประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564 : ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

➤ วิธีการ และขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูล กรรมการปกครอง

ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารงานปกครอง ได้จัดทำเว็บไซต์โครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) เข้าถึงได้จาก <https://surveytambon.dopa.go.th/tst/login.php> สำหรับเป็น Platform ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลโครงการฯ โดยปลัดอำเภอผู้ประสานงานประจำตำบลเป็นผู้กำหนดรหัสเข้าใช้งานในระบบให้แก่ลูกจ้าง-เหมาบริการฯ เพื่อทำการบันทึกข้อมูลในระบบ โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑ ขั้นตอนการจัดเก็บ : ลูกจ้างเหมาบริการฯ จัดเก็บข้อมูลตามชุดคำถามที่กรรมการปกครองกำหนด โดยทำการบันทึก

ข้อมูลในระบบตาม Platform ในเว็บไซต์ จากนั้นพิมพ์ข้อมูลออกมาในรูปแบบเอกสารเพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน ตรวจสอบและลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องของข้อมูล

๒ ขั้นตอนการตรวจสอบ : ลูกจ้างเหมาบริการฯ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้นำบันทึกในระบบอีกครั้ง หากพบว่าข้อมูลไม่ถูกต้องให้ย้อนกลับไปแก้ไขข้อมูลในระบบ และหากข้อมูลถูกต้องให้ทำการยืนยันข้อมูลในระบบ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน ตรวจสอบและลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องของข้อมูล

๓ ขั้นตอนการยืนยัน : ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในระบบที่ลูกจ้างเหมาบริการฯ ได้ยืนยันส่งมาให้ หากพบว่า ข้อมูลไม่ถูกต้องให้ย้อนกลับไปแก้ไขข้อมูลในระบบ และหากข้อมูลถูกต้องให้ทำการยืนยันข้อมูลในระบบ เมื่อทำการยืนยันข้อมูลดังกล่าวแล้ว จะถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์

ทั้งนี้ กรรมการปกครองได้แจ้งแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลตามโครงการฯ ในคู่มือปฏิบัติงานโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) สำหรับลูกจ้างเหมาบริการฯ โดยกรรมการปกครองได้เผยแพร่คู่มือปฏิบัติงานฯ สำหรับดาวน์โหลดทางเว็บไซต์ของโครงการฯ รวมทั้งมีหนังสือแจ้งที่ทำการปกครองจังหวัดและที่ทำการปกครองอำเภอ ศึกษาและปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงานฯ เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลของลูกจ้างเหมาบริการฯ ทั่วประเทศ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

➤ ความสอดคล้องระหว่างห้วง ระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูล และปฏิทิน การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่

กรมการปกครองได้วางกรอบการจัดเก็บข้อมูลตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) โดยแบ่งเป็น 12 ด้าน ในแต่ละด้านจะมีการกำหนดเป็นชุดคำถาม จำนวนเฉลี่ยประมาณ 40 - 50 คำถามต่อเดือน ห้วงเวลาการจัดเก็บระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563 - กันยายน พ.ศ. 2564 รวมจำนวน 12 เดือน ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อเสนอโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) ที่ได้ผ่านมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

การเชื่อมโยงและการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่จัดเก็บเพื่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ กรมการปกครองมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลเพื่อการทบทวนและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ โดยการทบทวน และจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ในแต่ละระดับ สามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลได้ ดังนี้

- แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2563 ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2564 และใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563 - กันยายน พ.ศ. 2564 ในการจัดแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2565 ได้

- แผนพัฒนาตำบล สามารถใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563 - กุมภาพันธ์ 2564 ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ประจำปี พ.ศ. 2564 และใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 - กันยายน พ.ศ. 2564 ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ประจำปี พ.ศ. 2565 ได้

- แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ในการทบทวนแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับทบทวนปี พ.ศ. 2564 และใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563 - กันยายน พ.ศ. 2564 ในการจัดแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้

- แผนพัฒนาอำเภอ สามารถใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563 - เมษายน พ.ศ. 2564 ในการทบทวนแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) ฉบับทบทวนปี พ.ศ. 2564 และใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563 - กันยายน พ.ศ. 2564 ในการจัดแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2565 ได้

2) การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลเพื่อการจัดทำธนาคารโครงการ (Project Bank) ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เพื่อรองรับการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการขับเคลื่อนนโยบายเฉพาะกิจเร่งด่วนของรัฐบาล

ผลการปฏิบัติงานที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practices) จากการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team)

**เรื่องที่ 1 : การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ กลุ่มธนาคารเมล็ดข้าว
ชุมชนบ้านครึ่งใต้ - ประชาภิวัฒน์ ตำบลครึ่ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ**

➤ หลักการและความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม

ประชากรหมู่บ้านครึ่งใต้ - ประชาภิวัฒน์ ประกอบอาชีพเกษตรกรชาวนาเป็นส่วนใหญ่ และบางส่วนผลิตข้าว ที่ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) แต่เกษตรกรยังคงประสบปัญหาหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาข้าวขาดเสถียรภาพ ขาดสภาพคล่องในการซื้อ - ขาย อีกทั้งเกษตรกรยังจำหน่ายข้าวให้กับโรงสีเอกชนเท่านั้น ทำให้จำหน่ายข้าวได้ในราคาที่ต่ำ และเป็นราคาเดียวกับข้าวที่ไม่ได้มาตรฐาน GAP ประกอบกับประสบปัญหาภัยแล้งบ้าง อุทกภัยบ้าง แต่เกษตรกรไม่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปรับใช้หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้นอกจากนี้ในด้านเทคโนโลยีการใช้เครื่องจักรที่ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ผลผลิตที่ได้หลังจากผ่านกระบวนการสีข้าวมีปริมาณลดลง ปัญหาการขาดตลาดรองรับ ทำให้เกิดการปรับตัวเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร โดยหมู่บ้านครึ่งใต้และหมู่บ้านประชาภิวัฒน์ ได้เข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ภายใต้ชื่อแปลง “แปลงใหญ่ข้าวกลุ่มธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านครึ่งใต้ - ประชาภิวัฒน์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 มีสมาชิกทั้งหมด 152 ครัวเรือน เป็นเกษตรกร 142 ราย รวม 2,493 ไร่

ถูกจ้างเหมาบริการโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการได้จัดทำแผนธุรกิจเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ด้วย 2 หลักการ 2 แนวคิด ได้แก่

- หลักการที่ 1 ตลาดนำการผลิต คือ การผลิตข้าวให้ตรงกับความต้องการของตลาด โดยสนับสนุนให้เกษตรกรเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และผู้ค้า โดยมีตลาดที่สำคัญ ได้แก่ 1) ตลาดภายใน 2) ตลาดออนไลน์ และ 3) ตลาดต่างประเทศ

- หลักการที่ 2 เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ห่วงที่ 1 พอประมาณ ห่วงที่ 2 เกษตรกรมีความรู้ด้านกระบวนการผลิตข้าว และ ห่วงที่ 3 มีภูมิคุ้มกันที่ดี เกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการทำนาเชิงอุตสาหกรรม (นาแปลงใหญ่) สำหรับ 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย เงื่อนไขที่ 1 ความรู้ รอบรู้ รอบคอบในเรื่องที่ทำ และเงื่อนไขที่ 2 คุณธรรม ผลิตข้าวด้วยความจริงใจ ซื่อสัตย์ ใส่ใจผู้บริโภค

- แนวคิดที่ 1 ประตุ 6 บาท เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษ ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาสู่ความยั่งยืน

- แนวคิดที่ 2 เกษตรปลอดภัย GAP

➤ จุดมุ่งหมาย/เป้าหมาย

❶ เพื่อดูแลเกษตรกรแปลงใหญ่ในพื้นที่ 4,636 ไร่ ให้สมาชิกในกลุ่มมีรายได้ที่มั่นคงเป็นชุมชนเข้มแข็งมีการบริหารจัดการที่ดีภายในกลุ่มและขยายผลเชื่อมโยงสู่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเชียงของ

❷ เพื่อการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย GAP และเป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์ข้าว

❸ เพื่อการบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

➤ การดำเนินงานของอำเภอ

❶ ลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) อำเภอเชียงของ สนับสนุนการแปรรูปข้าวภายใต้แบรนด์ “ปิ๊วก 310” ด้านการตลาดออนไลน์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการทำสื่อประชาสัมพันธ์

❷ จัดทำแผนธุรกิจกลุ่มวิสาหกิจเกษตรแปลงใหญ่ กลุ่มธนาคารเมล็ดข้าว ชุมชนบ้านศรีงิ้ว - ประชาภิวัฒน์ เพื่อการลงนามบันทึกข้อตกลงการพัฒนาคุณภาพผลผลิตและการตลาดข้าวแบบบูรณาการ (MOU)

❸ ร่วมขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างศักยภาพการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าข้าวของเกษตรแปลงใหญ่ กลุ่มธนาคารเมล็ดข้าว ชุมชน

บ้านศรีงิ้ว - ประชาภิวัฒน์ และขยายผลไปสู่การได้รับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นของรองนายกรัฐมนตรี (พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ)

❹ ต่อยอดชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสู่การขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ รวมทั้งการต่อยอดการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวภายใต้แบรนด์ ปิ๊วก 310

➤ ผลสัมฤทธิ์/ประโยชน์ที่ได้รับ

❶ สมาชิกเกษตรแปลงใหญ่กลุ่มธนาคารเมล็ดข้าวชุมชนบ้านศรีงิ้ว - ประชาภิวัฒน์ยกระดับขีดความสามารถให้มีทักษะในการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

❷ เกิดการทำเกษตรปลอดภัยเกษตรชีวภาพ และสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรชาวนาในชุมชน ให้คิดอย่างมีวิสัยทัศน์ ทำอย่างเป็นระบบ ให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมั่นคงพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

❸ เกิดการพัฒนาธุรกิจแบบครบวงจรให้สามารถเป็นต้นแบบขยายผลสู่กลุ่มธุรกิจชุมชนอื่น ๆ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าข้าวเพื่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในพื้นที่ระดับตำบลสู่การขยายผลในระดับอำเภอต่อไป

เทรนด์อาหารอนาคต

#FutureFood

01 อาหารอินทรีย์ (Organic Food) ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ปราศจากสารเคมีและยาฆ่าแมลง 	02 อาหารฟอสเตอร์ (Novel Food) อาหารที่พัฒนาขึ้นใหม่จากพืชหรือสัตว์ที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง 	03 อาหารและเครื่องดื่มเสริมสุขภาพ (Functional Food) อาหารที่เสริมสุขภาพและช่วยในการดูแลสุขภาพ 	04 อาหารทางการแพทย์ (Medical Food) อาหารที่ช่วยในการรักษาโรคและส่งเสริมสุขภาพ
--	---	---	---

Chiang Khong Tambon Smart Team

ตลาดภายใน 60%

เป็นตลาด 5 ร ใต้ที่ โรงเรียน โรงพยาบาล โรงงาน ร้านอาหาร รัฐวิสาหกิจและส่วนราชการ

ตลาดออนไลน์ 30%

เป็นตลาดที่จำหน่ายผ่านทาง Facebook Line@ Lazada Shopee

ตลาดภายนอก 10%

เป็นตลาดต่างประเทศ ได้แก่ จีน และลาว เป็นต้น

Chiang Khong Tambon Smart Team

ข้าวคุณภาพมาตรฐานเกษตรปลอดภัย GAP ใส่ในกล่องสวยๆ Handmade ฝีมือประณีตจากบ้านครัวใต้ ประจำครัวเรือน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

Chiang Khong Tambon Smart Team

ปีใหม่นี้หรือเทศกาลสำคัญ กับข้าว ผู้หลักผู้ใหญ่ บุคคลพิเศษ ด้วยของขวัญสุดพิเศษ

โครงการพัฒนาระบบเกษตรกรรมอัจฉริยะ

เรื่องที่ 2 : การพัฒนาการท่องเที่ยว 5 เชียง (5 เชียงน้อย) เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว 2 จังหวัดภาคเหนือตอนบน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

➤ หลักการและความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม

แนวทางการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (พ.ศ. 2561-2565) (จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน) มีเป้าหมายการพัฒนากลุ่มจังหวัดคือ “**ประตูการค้าสากล โดดเด่นวัฒนธรรมล้านนา สินค้าเกษตรปลอดภัย ประชาชนร่วมใจอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ**” ซึ่งเมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมล้านนาที่เป็นการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 มีเมืองที่มีคำขึ้นต้นด้วยคำว่า “เชียง” ได้แก่ จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย เชียงราย เชียงแสน เชียงของ และจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย เชียงคำ และเชียงม่วน ซึ่งมีความเชื่อมโยงของมิติทางสังคม วัฒนธรรมและความเกี่ยวโยงของเชื้อชาติ ภาษา อาหาร ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยอาณาจักรล้านนาบนเส้นทางเชื่อมโยงพื้นที่ 2 จังหวัด (เชียงราย - พะเยา) ที่ยังคงคุณค่าทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตตามอัตลักษณ์ชุมชนพื้นถิ่น จึงดำเนิน “**โครงการพัฒนาการท่องเที่ยว 5 เชียง (5 เชียงน้อย) เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว 2 จังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย - พะเยา)**”

➤ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย

❶ เพื่อพัฒนาและนำเสนอศักยภาพของพื้นที่ในเส้นทางการท่องเที่ยว สินค้า และบริการ ตามรอยอาณาจักรล้านนาที่ยังคงคุณค่าทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น

❷ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอารยธรรมล้านนา โดยสอดคล้องกับแผนการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการบริการให้มีมาตรฐาน

❸ เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน และเกิดการกระตุ้นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเส้นทาง 5 เชียง (เชียงราย เชียงแสน เชียงของ เชียงคำ เชียงม่วน)

❹ เพื่อเกิดภาพลักษณ์ที่ดีด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ

❺ เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ

➤ การดำเนินงานของอำเภอ

❶ ดำเนินการสำรวจเส้นทางการท่องเที่ยว 5 เชียง (5 เชียงน้อย : เชียงราย เชียงแสน เชียงของ เชียงคำ และเชียงม่วน) โดยครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัด เพื่อรวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวทั้งประเภท แหล่งท่องเที่ยว สินค้าทางการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยว และประเภทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

❷ พัฒนาพื้นที่ตามเส้นทางการท่องเที่ยว โดยการสร้างแลนด์มาร์ค (Land Mark) เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาแบบสินค้า การบริการ

และกิจกรรมท่องเที่ยวในเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยว

๓ ดำเนินการออกแบบและจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวนำร่องตามเส้นทางท่องเที่ยว โดยมีโปรแกรมอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยว (Web service) รวมถึงการจัดทำคู่มือประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวและแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว 3 ภาษา คือ ภาษาไทย จีน และอังกฤษ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการท่องเที่ยวบนเส้นทาง เช่น ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ประเภทสินค้าทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบการขนส่งทั้งทางบกและทางอากาศ ที่พัก ร้านอาหาร

๔ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่าน Website ด้านการท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมทั่วประเทศ รวมถึงการจัดงานแถลงข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

๕ จัดประชุมเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

๖ ดำเนินการสรุปผลการดำเนินโครงการ ปัญหา อุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อให้โครงการสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

➤ ผลสัมฤทธิ์/ประโยชน์ที่ได้รับ

๑ เส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยอาณาจักรล้านนาที่ยังคงคุณค่าทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น ในพื้นที่ 2 จังหวัด (เชียงราย - พะเยา) ซึ่งประกอบด้วยเมือง 5 เชียง (5 เชียงน้อย : เชียงราย เชียงแสน เชียงของ เชียงคำ และเชียงม่วน) ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญเส้นทางหนึ่งของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2

๒ เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอารยธรรมล้านนา รวมถึงการบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน

๓ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน และกระตุ้นเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในเส้นทาง 5 เชียง (5 เชียงน้อย : เชียงราย เชียงแสน เชียงของ เชียงคำ และเชียงม่วน)

๔ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ

๕ สามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เกิดการท่องเที่ยวในเส้นทางวัฒนธรรมล้านนาได้อย่างต่อเนื่อง

ECOTOURISM

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยให้ผู้เดินทางได้สัมผัสกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างใกล้ชิด และยังสามารถช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่นได้ด้วย

“A journey of a thousand miles must begin with a single step. – Lao Tzu”

CAFE TOURISM

สายกาแฟ

Cafe Tourism หรือ Cafe Hopping คือการท่องเที่ยวที่เน้นการไปดื่มกาแฟในร้านต่างๆ โดยผู้เดินทางจะได้สัมผัสกับบรรยากาศและรสชาติของกาแฟที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ยังจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตกาแฟและวิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอีกด้วย

“It's a COFFEE TIME”

ART & CULTURE

ศิลปวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวที่เน้นการไปชมและเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น การชมการแสดง การเยี่ยมชมวัดและสถานที่สำคัญทางศาสนา และการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น

“In travel, some of us forever, to seek other states, other lives, other souls. – Anas Nin”

เมนูเด็ด 5 เชียง(น้อย)

ข้าวซอยไก่ ข้าวซอยไก่เป็นอาหารพื้นบ้านของชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน	ลาบหมู ลาบหมูเป็นอาหารพื้นบ้านของชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน
---	---

เรื่องที่ 3 : การนำร่องการจัดทำแผนที่รูปแบบ Infographic ในพื้นที่ตำบลบ้านทาม อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

➤ หลักการและความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลบ้านทามร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ ประมงน้ำจืด จึงทำให้พื้นที่ของตำบลบ้านทามถูกจัดให้อยู่ในพื้นที่สีเขียว ห้ามสร้างโรงงานอุตสาหกรรม คนรุ่นใหม่ที่เกิดม้าย้ายครอบครัวหรือออกไปทำงานในพื้นที่ต่าง ๆ

ส่วนผู้ที่อยู่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ผู้ที่ไม่ค่อยมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดปัญหา การสื่อสารที่เข้าใจได้ยาก และไม่สามารถประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลแก่บุคคลภายนอก ได้ทราบสถานที่สำคัญในชุมชนได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น ลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) จึงเล็งเห็นว่าควรจัดทำแผนที่ชุมชนรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ให้แก่ชุมชนนี้ เสนอโครงการนำร่องการจัดทำแผนที่รูปแบบ Infographic ในพื้นที่ตำบลบ้านทาม เพื่อเป็นต้นแบบนำร่องในการจัดทำแผนที่ชุมชนรูปแบบอธิบายเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่ตำบลบ้านทาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำหมู่บ้านกับลูกจ้างตำบลสมาร์ททีมของอำเภอศรีมหาโพธิ และเพื่อให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในการจัดทำแผนที่อธิบายเชิงสัญลักษณ์ให้แก่บุคลากร ในชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมด้านต่าง ๆ ให้เกิดการบูรณาการความรู้ในชุมชน

➤ จุดมุ่งหมาย/เป้าหมาย

- ❶ เพื่อเป็นต้นแบบนำร่องในการจัดทำแผนที่ชุมชนรูปแบบอธิบายเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่ตำบลบ้านทาม
- ❷ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานระหว่างผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และที่ทำการปกครองอำเภอ

❸ เพื่อให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในการจัดทำแผนที่อธิบายเชิงสัญลักษณ์ให้แก่บุคลากรในชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมด้านต่าง ๆ ให้เกิดการบูรณาการความรู้ในชุมชน

➤ การดำเนินงานของอำเภอ

- ❶ ประชุมวางแผนงานเพื่อกำหนดกิจกรรมของโครงการ และขอบข่ายงาน
- ❷ ประชุมวางแผนงานเพื่อเสนอรูปแบบ และข้อสรุปของโครงการ “การนำร่องการจัดทำแผนที่รูปแบบ Infographic ในพื้นที่ตำบลบ้านทาม”
- ❸ เสนอโครงการต่อหัวหน้างานที่รับผิดชอบ
- ❹ แบ่งหน้าที่ให้ลูกจ้างเหมาบริการตามโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) โดยแบ่งตามความถนัดของแต่ละบุคคล ดังนี้
 - 4.1 ประสานงานระดับหมู่บ้าน โดยเป็นผู้ติดต่อผู้ใหญ่บ้านหรือบุคคลที่ให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และชัดเจน
 - 4.2 ลงพื้นที่เพื่อสอบถามข้อมูลของแผนที่ พิกัด สถานที่สำคัญ พร้อมทั้งวาดแผนที่จำลองมาประกอบในขั้นต่อไป
 - 4.3 สรุปข้อมูลแผนที่ของแต่ละหมู่บ้าน และสอบถามปลัดประสานงานประจำตำบลเพื่อความชัดเจน และถูกต้อง
 - 4.4 จัดทำพื้นหลังแผนที่

4.5 ใส่สัญลักษณ์ (icon) ลงในพื้นที่หลัง และกำหนดสัญลักษณ์ให้ตรงกับสถานที่สำคัญ

4.6 นำเอกสารไปตรวจสอบ โดยให้ ปลัดประสานงานตำบล และผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านตรวจสอบความถูกต้อง

4.7 ส่งมอบเอกสารให้แก่ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

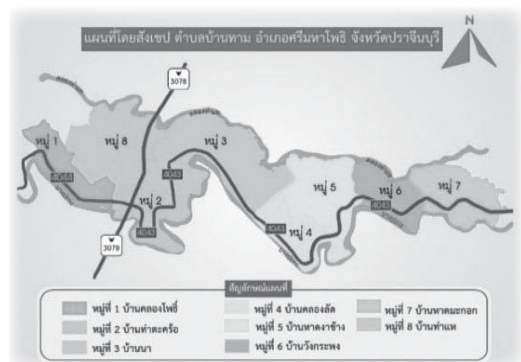
➤ ผลสัมฤทธิ์/ประโยชน์ที่ได้รับ

❶ ใช้แผนที่ชุมชนรูปแบบอธิบายเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่ตำบลบ้านทามเป็นต้นแบบ นำร่องในการจัดทำ แผนที่ของตำบลอื่น ๆ ในอำเภอศรีมหาโพธิ์

❷ ผู้นำหมู่บ้านกับที่ทำการปกครองอำเภอศรีมหาโพธิ์มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่

❸ สามารถใช้แผนที่ชุมชนรูปแบบอธิบายเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่ตำบลบ้านทามประชาสัมพันธ์แก่บุคคลภายนอกได้

❹ บุคลากรในชุมชนมีความรู้ และความเข้าใจในการจัดทำแผนที่อธิบายเชิงสัญลักษณ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมด้านต่าง ๆ ให้เกิดการบูรณาการความรู้ในชุมชน

เรื่องเล่าประสบการณ์เทคนิคการจัดทำแผน : จากโครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์ เพื่อปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ (Strategist Development Program) ณ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

วิชา จันทรıklม¹

☀ Strategist Development Program และ PWST คือ ?

● อัจฉริยะบุคคลชื่อก้องโลกอย่างอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ กล่าวว่า “The only source of knowledge is experience.” ซึ่งหมายความว่า “แหล่งกำเนิดของความรู้เพียงแห่งเดียว คือ ประสบการณ์” ดังนั้นบทความ “เรื่องเล่าประสบการณ์เทคนิคการจัดทำแผน” นี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันความรู้ที่ได้รับจากการที่ผู้เขียนได้เข้าร่วมโครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ (Strategist Development Program) ณ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563 – 31 มีนาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักวางแผนยุทธศาสตร์ทั้งหลายไม่มากก็น้อย

● โครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์เพื่อปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ (Strategist Development Program) เป็นโครงการที่สำนักงาน ก.พ. จัดทำขึ้นตามแนวทางทางการรักษากลุ่มกำลังคนคุณภาพ (Talent Retention) เพื่อเปิดโอกาสให้ข้าราชการที่ได้รับการคัดเลือก

ได้สร้างผลงานในระดับประเทศ ไปพร้อม ๆ กับการเสริมสร้างประสบการณ์ ทักษะ และองค์ความรู้ที่หลากหลายซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อข้าราชการที่เข้าร่วมโครงการ และเป็นประโยชน์ต่องานราชการทั้งในส่วนในส่วนราชการเจ้าภาพโจทย์ และส่วนราชการต้นสังกัดที่บุคลากรในสังกัดจะได้รับการพัฒนาให้มีประสบการณ์ที่หลากหลายและมีสมรรถนะเพิ่มขึ้น ผ่านกลไกการมอบหมายให้เข้าร่วมเป็นทีมปฏิบัติงานเรียกว่า Policy Work/Study Team (PWST) ในโครงการเชิงยุทธศาสตร์/โครงการสำคัญระดับประเทศที่หน่วยงานเจ้าภาพโจทย์กำหนดขึ้น

● การดำเนินงาน “โครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์เพื่อปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ (Strategist Development Program)” รอบ 1 เมษายน พ.ศ. 2563 (วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2564) มีส่วนราชการเจ้าภาพโจทย์เข้าร่วม จำนวนทั้งสิ้น 16 หน่วยงาน รวม 16 โจทย์ และมีข้าราชการที่ได้รับเลือกให้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 25 คน โดยสำนักงาน ก.พ. เป็นหน่วยงานกลางใน

¹เดิมตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนาจการ สำนักงานจังหวัดอุดรธานี

การประสานงานเพื่อให้หน่วยงานเจ้าภาพโจทย์ มีหนังสือยืมตัวข้าราชการที่ได้รับการคัดเลือก เพื่อให้ส่วนราชการต้นสังกัดมีคำสั่งให้ผู้ได้รับการคัดเลือกไปปฏิบัติงาน ณ ส่วนราชการเจ้าภาพโจทย์ เป็นระยะเวลา 1 ปี โดยผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับสิทธิประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ (1) การเพิ่มพูนประสบการณ์ในงานที่หลากหลายตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งประเภทอำนวยการ เพื่อใช้เป็นคุณสมบัติประกอบการพิจารณาให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นในประเภทอำนวยการของต้นสังกัดต่อไปในอนาคต (2) การได้รับทุนฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเฉพาะด้าน และ (3) โอกาสในการพิจารณาความดีความชอบเพิ่มขึ้น (Top - Up) ร้อยละ 1 และรางวัลตอบแทนเป็นทีมงาน (**อยู่ระหว่างการพิจารณา)

● ผู้เขียนได้รับเลือกให้เข้าร่วมโครงการเพื่อปฏิบัติงานตามโจทย์ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เรื่อง “โครงการพัฒนาระบบติดตามการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล และข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี” โดยไปปฏิบัติงาน ณ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นระยะเวลา 1 ปี สำหรับเหตุผลที่เลือกปฏิบัติงานในโจทย์ดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่ามีลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการแปลงยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับต่าง ๆ และนโยบายรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ และน่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะนักวางแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยเมื่อกลับคืนต้นสังกัด ซึ่งในการสมัครเข้าร่วมโครงการ นอกจากจะดำเนินการสมัครผ่านระบบออนไลน์

ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนเข้าร่วม

โดยมีภารกิจสำคัญระดับประเทศให้เลือกสมัครตั้ง 16 โจทย์ จากส่วนราชการเจ้าภาพโจทย์ทั้งสิ้น 16 ส่วนราชการ และต้องการบุคลากรไปปฏิบัติงานรวมทั้งสิ้น 78 คน

ปิดรับสมัคร 24 กุมภาพันธ์ 63 !

ขั้นตอนการสมัคร

1. เข้าเว็บไซต์ www.ocsc.go.th/pwst
2. กดเข้าไปสมัครตรง link ที่ชื่อว่า “ลงทะเบียน การรับสมัครโครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์ เพื่อกำหนดปฏิบัติประเทศเชิงบูรณาการ (Strategist Development Program) ปี 2563”
3. บนหน้าเว็บไซต์ (<http://web.ocsc.go.th/talent/>) จะขึ้นรายละเอียดคำแนะนำในการสมัครผู้สมัครปฏิบัติ ตามขั้นตอนตามคำแนะนำ
4. ก.จ./ส่วนราชการ รวบรวมใบสมัครและรายชื่อผู้สมัคร (แบบอนุชุด) ส่งให้สำนักงาน ก.พ. ภายในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563

ผู้ผ่านการคัดเลือกเริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 เมษายน 2563

โครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์
เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ

Strategist Development Program

เรา กำลังมองหา ...

- ข้าราชการที่สนใจทำงานท้าทาย!
- ข้าราชการที่สนใจทำงานสำคัญระดับประเทศ!
- ข้าราชการที่อยากสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับ!

โอกาสที่จะได้ทำงานร่วมกับส่วนราชการอื่นมากยิ่งขึ้น !

ส่งมอบประสบการณ์และสร้างเครือข่ายภายในระยะเวลาแค่ 1 ปี!

ส่วนราชการเจ้าภาพโจทย์

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
สำนักงาน ป.ป.ท.	สำนักงานประกันสังคม
กรมการพัฒนาชุมชน	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	กรมการปกครอง
กรมส่งเสริมสหกรณ์	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	สำนักงานวิจัยแห่งชาติ
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	สำนักงานปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน	สำนักงาน ก.พ.

สแกน QR code เพื่อดูรายละเอียด

สมัครได้!

สิ้นสุด 24 กุมภาพันธ์ 2563

02-547-1000 ต่อ 6817 www.ocsc.go.th/PWST สำนักงาน ก.พ.

โดยกรอกข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติต่าง ๆ และจัดส่งใบสมัครพร้อมเอกสาร ที่เกี่ยวข้องให้ต้นสังกัดตามลำดับชั้น เพื่อให้ต้นสังกัดพิจารณาอนุญาตให้เข้าร่วมโครงการ หากได้รับการคัดเลือกแล้วยังต้องนำเสนอผลงานที่ภาคภูมิใจ ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอผลงานเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดอุดรธานี เพื่อประกอบการพิจารณาคัดเลือกของคณะกรรมการคัดเลือกจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

1) โครงการเสริมสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ จังหวัดอุดรธานี (UD New Generation) ซึ่งเป็นโครงการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ให้มีทักษะที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 ให้แก่เด็กและเยาวชนของจังหวัดอุดรธานี มีทักษะที่พึงประสงค์รวม 3 ประการ ได้แก่ (1) ทักษะภาษา (Language Skills) (2) ทักษะด้านการวางแผนการประกอบอาชีพ (Career Planning Skills) และ (3) ทักษะชีวิต (Life Skills)

2) โครงการจัดงานมหกรรมผ้าทอมือ อนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง (GMS Fabric Expo) ซึ่งเป็นโครงการเพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยุทธศาสตร์ส่งเสริมจังหวัดอุดรธานีเป็นเมืองไมซ์ หรือ MICE City เพื่อยกระดับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การจัดประชุม และการแสดงสินค้าตามแนวทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ให้จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางแฟชั่นและการค้าผ้าทอพื้นเมืองของอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง โดยการจัดงานแสดงสินค้าผ้าทอพื้นเมืองดังกล่าว ได้มีการเชิญ

ผู้บริหารกลุ่มจังหวัด/จังหวัด/เมือง นักวิชาการ นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการจากทั่วทุกภาคของประเทศ รวมทั้งจากประเทศเพื่อนบ้าน ในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ได้แก่ กัมพูชา จีน ลาว และเวียดนามเข้าร่วมงานทั้งการออกร้าน การนำศิลปะการแสดงท้องถิ่นมาร่วมจัดแสดง ในงานการประชุมทางวิชาการ การจัดกิจกรรมจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) การประกวดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดอุดรธานี และของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3) การจัดทำแผนแม่บทเมืองอัจฉริยะ (Smart City) จังหวัดอุดรธานี เพื่อขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 เรื่อง การส่งเสริมและเร่งรัดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนำอยู่ทั่วประเทศ

☀ การปฏิบัติงาน (Works) ของทีม PWST สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

● สำหรับการปฏิบัติงานตามโจทย์ “โครงการพัฒนาประสิทธิภาพพระบิติตตามนโยบาย และข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี” นั้น สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ 118/2563 ลงวันที่ 6 สิงหาคม 2563 แต่งตั้งให้ผู้เขียนเป็นหัวหน้าคณะทำงาน (Policy Work/Study Team) โครงการพัฒนาประสิทธิภาพพระบิติตตามนโยบายรัฐบาลและข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยให้มีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

(1) การศึกษาวิเคราะห์และดำเนินการพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการติดตามนโยบายรัฐบาลและข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี เป็นภารกิจเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรค (Pain Point) และความต้องการในการพัฒนาและประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศงานติดตามการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลและข้อสั่งการนายกรัฐมนตรีให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นโครงการที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้รับการจัดสรรงบประมาณ ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

(2) ภารกิจการประสานงาน รวบรวมวิเคราะห์ และรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลและข้อสั่งการนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เช่น การจัดทำรายงานการศึกษาและติดตาม เรื่อง “การปรับเปลี่ยนการทำงานแบบ New Normal” ตามที่นายกรัฐมนตรีได้มีแถลงการณ์ผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2563 รวมถึงข้อสั่งการที่เกี่ยวข้องกับแถลงการณ์ดังกล่าว

● นอกจากนั้น สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรียังได้มอบหมายให้ผู้เขียนช่วยงานสำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี (Prime Minister's Delivery Unit : PMDU) หรือ สบนร. ด้วยอีกหน้าที่หนึ่ง ซึ่ง สบนร. เป็นหน่วยงานพิเศษจัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยสำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2562 มีสำนักงานอยู่ที่บ้านมนังคศิลา ถนนหลานหลวง

แขวงสี่แยกมหานาค เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่สนับสนุนการทำงานของรัฐบาลในภารกิจเชิงยุทธศาสตร์และเชิงบูรณาการ รวบรวมข้อมูล รับฟังข้อคิดเห็น ศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ตลอดจนสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสำคัญของรัฐบาล ซึ่ง สบนร. ได้มอบหมายภารกิจให้ผู้เขียนดำเนินการ อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน ปี พ.ศ. 2564 ของภาคเหนือ 17 จังหวัด การเขียนบทความประชาสัมพันธ์ผลงานของรัฐบาลในส่วนที่เป็นภารกิจของกระทรวงมหาดไทยลงในเว็บไซต์ของ สบนร. การจัดทำโครงการเพื่อผลักดันการทำงานในเชิงบูรณาการ และการประชาสัมพันธ์วาระแห่งชาติ เรื่อง แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio – Circular – Green Economy : BCG Model) เป็นต้น

● สำหรับเรื่องการจัดทำรายงานการศึกษาและติดตาม “การปรับเปลี่ยนการทำงานแบบ New Normal” เป็นหนึ่งในภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้มีแถลงการณ์ใน 3 ประเด็น ได้แก่

(1) “การผนึกทุกภาคส่วนร่วมวางอนาคตประเทศไทย” รัฐบาลจะดึงทุกภาคส่วนและทุกระดับในสังคม เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น มีบทบาทมากขึ้น ในการกำหนดอนาคตของ

ประเทศ โดยที่นายกรัฐมนตรีจะรับฟังวิสัยทัศน์จากภาคส่วนต่าง ๆ ด้วยตัวเอง

(2) **“การประเมินผลงานภาครัฐโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตัวจริง”** เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีบทบาทในการประเมินผลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ ให้ผู้บริหารระดับสูง ในรัฐบาลได้รับทราบโดยตรงได้ด้วย

(3) **“การทำงานเชิงรุก”** นายกรัฐมนตรีจะมีการกำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ให้กับกระทรวงต่าง ๆ ด้วย โดยนายกรัฐมนตรีจะติดตามกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดผลจริง อย่างมีประสิทธิภาพ ^[1]

● นายกรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า ครั้งที่ 3/2563 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 เกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างราชการ การจัดองค์กร การสรรหาบุคคลเข้าเป็นข้าราชการ และเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน จำนวน 5 ประการด้วยดังนี้

(1) ให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ร่วมกันปรับปรุงระบบการทำงานใหม่ เช่น โครงสร้างราชการ การจัดองค์กร กำลังคนภาครัฐ การลดจำนวนข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ โดยนำระบบดิจิทัลเข้ามาใช้ในการทำงาน เพื่อให้เกิดระบบราชการใหม่ที่เหมาะสมกับอนาคตของประเทศ

(2) ให้สำนักงาน ก.พ.ร. เร่งผลักดันระบบ e-Service ให้เห็นเป็นรูปธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ และสามารถให้บริการประชาชนได้ตลอด 24 ชั่วโมง

(3) ให้มีการปรับปรุงระบบการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีความสนใจเข้ารับราชการ โดยให้พิจารณาแนวทาง วิธีการ รวมไปถึงหลักเกณฑ์ ที่สามารถคัดเลือกบุคคลซึ่งมีความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะที่เหมาะสมกับการกิจ และตรงตามความต้องการส่วนราชการ นอกจากนี้ ให้พิจารณาขยายผล การบริหารและพัฒนากำลังคนคุณภาพด้วยการมอบหมายให้ปฏิบัติงานในส่วนราชการอื่นอีกหน้าที่หนึ่ง (Secondment)

(4) ให้ทุกส่วนราชการให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้งของหน่วยงาน (Work from Home) อย่างต่อเนื่อง และปรับให้เข้ากับการปฏิบัติงานภายใต้ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบกับการให้บริการประชาชน และให้สำนักงาน ก.พ. และสำนักงาน ก.พ.ร. ร่วมกันกำหนด แนวทางการปฏิบัติราชการใหม่ เช่น การกำหนดวัน เวลา และสถานที่ปฏิบัติราชการ การเลื่อนเวลาปฏิบัติราชการ การนับจำนวนชั่วโมงการปฏิบัติราชการ เป็นต้น

(5) ให้ทุกส่วนราชการสนับสนุนให้กำลังคนคุณภาพของรัฐ เช่น กลุ่มนักบริหาร การเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่ (นปร.) กลุ่มนักเรียนทุนรัฐบาล กลุ่มผู้นำคลื่นลูกใหม่ในราชการไทย กลุ่มข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง เข้ามามีบทบาทในงานด้านการปฏิรูปของหน่วยงาน เช่น การร่วม

ปฏิบัติงานในกลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (กลุ่ม ป.ย.ป.) ของกระทรวง

- จากการเข้าร่วมโครงการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้ผู้เขียนได้ตระหนักว่า สถานการณ์ในปัจจุบันทำให้การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นเรื่องที่ยากซับซ้อนยิ่งกว่าในอดีต เป็นสถานการณ์ที่คาดการณ์ภาพอนาคตได้ยาก มีความไม่แน่นอนสูง ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว เรียกว่า VUCA World ประกอบด้วย

(1) Volatility สถานการณ์ที่มีความผันผวนสูง เช่น ราคาหุ้น ราคาทองคำ Bitcoin ที่ยากต่อการคาดเดา

(2) Uncertainty สถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอน เช่น ธุรกิจที่กำลังรุ่งโรจน์ก็อาจล้มลงในช่วงเวลาอันสั้น การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยังมีความไม่แน่นอนว่าจะสามารถควบคุมปัญหาดังกล่าวได้เมื่อใด เป็นต้น

(3) Complexity สถานการณ์ที่มีความซับซ้อน การตัดสินใจต่าง ๆ มีปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย

(4) Ambiguity มีความคลุมเครือ ไม่มีความชัดเจน เช่น ยังไม่ชัดเจนว่าธุรกิจแบบใดจะประสบผลสำเร็จ หรือปิดตัวลงภายหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นต้น

- สถานการณ์ VUCA World กำลังบอกเราว่าเราจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการทำงานอย่างไรก็ตาม จากการจัดทำรายงานการศึกษา

และติดตาม เรื่อง “การปรับเปลี่ยนการทำงานแบบ New Normal” ของนายกรัฐมนตรี พบว่าการปรับเปลี่ยนการทำงานแบบ New Normal นั้นมิใช่เรื่องใหม่ เนื่องจากคำแถลงการณ์และข้อสั่งการที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวแล้วมีความสอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการปฏิรูปประเทศ นโยบายรัฐบาลเรื่องการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ แนวคิดระบบราชการ 4.0 รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องรัฐบาลแห่งอนาคต (Future of Government) ซึ่งปรากฏในรายงานของ World Economic Forum เรื่อง Future of Government – Fast and Curious is a short and updated version of the Future of Government ที่มีการนำเสนอแนวคิดการปรับเปลี่ยนการทำงานภาครัฐให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นภาครัฐในรูปแบบ FAST Government ประกอบด้วย Flat การปฏิบัติงานในแนวราบ, Agile การปฏิบัติงานด้วยความคล่องตัว, Streamlined ปรับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และ Tech-Enabled นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน^[2]

ทั้งนี้ แนวคิดของการปรับเปลี่ยนการทำงานสู่การเป็นภาครัฐแห่งอนาคตประกอบด้วย^[3]

(1) แนวคิดการยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric)

(2) แนวคิดการเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Engagement and Empowerment)

(3) แนวคิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการให้บริการทางออนไลน์ (Digitalization and E-Services)

(4) แนวคิดหลักความโปร่งใสและการเปิดกว้างในภาครัฐ (Openness and Transparency)

(5) แนวคิดสภาพแวดล้อมในการเสริมสร้างพลังความร่วมมือ (Collaborative Environment)

(6) แนวคิดการบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ (Public Service Efficiency)

แนวคิดทั้ง 6 เรื่องดังกล่าว หากสนใจจะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมสามารถศึกษาได้จากแนวทางการพัฒนาระบบราชการ 4.0 ของสำนักงาน ก.พ.ร. และจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั่วไป

ตารางแสดงความสอดคล้องระหว่าง

แถลงการณ์วิธีการทำงานแบบ New Normal และข้อสั่งการที่เกี่ยวข้องของนายกรัฐมนตรีกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทปฏิรูปประเทศ นโยบายรัฐบาล และแนวคิดเชิงวิชาการ

แถลงการณ์/ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี		ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน	นโยบายรัฐบาลด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ	แนวคิดระบบราชการ 4.0	แนวคิดภาครัฐแห่งอนาคต
การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานแบบ New Normal	ฉันทกทุกภาคส่วนร่วมวางอนาคตประเทศไทย	2) ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกระดับทุกประเด็น ทุกภารกิจและทุกพื้นที่		5) ส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ 6) พัฒนากลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริการสาธารณะและการตรวจสอบภาครัฐ 8) กระจ่ายอำนาจ ความรับผิดชอบ และเพิ่มบทบาทการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมบทบาทของเอกชนและชุมชนในการให้บริการสาธารณะ	■ การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ในการให้คำปรึกษา ร่วมตัดสินใจร่วมตรวจสอบ เพื่อสร้างความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานภาครัฐ	2) การเสริมพลังการมีส่วนร่วมของประชาชน 4) หลักความโปร่งใสและการเปิดกว้างในภาครัฐ 5) สภาพแวดล้อมในการเสริมสร้างพลังความร่วมมือ
	ทำงานเชิงรุก	1) ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส			■ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานเชิงรุก และคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก	1) การยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง 6) การบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ

แถลงการณ์/ข้อสั่งการ ของนายกรัฐมนตรี		ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุล และพัฒนากระบวนการ บริหารจัดการ ภาครัฐ	แผนปฏิรูป ประเทศ ด้านการบริหาร ราชการแผ่นดิน	นโยบายรัฐบาล ด้านการปฏิรูป การบริหารจัดการภาครัฐ	แนวคิดระบบราชการ 4.0	แนวคิดภาครัฐ แห่งอนาคต
ข้อสั่งการที่ เกี่ยวข้อง	ปรับปรุงระบบ การทำงาน	3) ภาครัฐมีขนาดเล็กกล งเหมาะสมกับการกิจ	3) โครงสร้างภาครัฐ กะทัดรัด ปรับตัว ได้เร็ว และ ระบบงานมี ผลสัมฤทธิ์สูง	1) พัฒนาโครงสร้างและระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ สมัยใหม่ 7) ปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย เพื่อเอื้อต่อการทำธุรกิจ และการใช้ชีวิตประจำวัน	■ การจัดโครงสร้าง การวาง ระบบและวิธีการทำงานใหม่ ■ การลดข้อจำกัดด้าน สถานที่ทำงานโดยใช้ ระบบดิจิทัล ■ การขอรับบริการได้ หลากหลายช่องทาง และขอรับบริการได้ หลากหลายบริการ ณ ช่องทางเดียว	
	ดำเนินนโยบาย การปฏิบัติงาน นอกสถานที่ตั้ง	4) ภาครัฐมีความทันสมัย 7) กฎหมายมีความสอดคล้อง เหมาะสมกับบริบท ต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น				
	ให้บริการด้วย ระบบ e-Service	1) ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส	1) บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโต้ ชีวิตประชาชน 2) ระบบข้อมูลภาครัฐ มีมาตรฐาน ทันสมัย และ เชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาล ดิจิทัล	2) ปรับเปลี่ยนกระบวนการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการที่มี ความสำคัญต่อการประกอบ ธุรกิจและดำเนินชีวิตของ ประชาชนให้เป็นระบบดิจิทัล 3) พัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่ ในการบริหารราชการแผ่นดิน	■ ระบบราชการที่เปิดกว้าง และเชื่อมโยงกับข้อมูล ระหว่างกันโดยสมบูรณ์ ผ่านระบบดิจิทัล ■ การให้บริการโดย ไม่จำกัดเวลา	3) การประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล และการให้บริการ ทางออนไลน์ 6) การบริการสาธารณะ ที่มีประสิทธิภาพ
	ปรับปรุงระบบ การสรรหา และคัดเลือก การบริหาร และการพัฒนา กำลังคน	5) บุคลากรภาครัฐเป็นคนดี และเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ	4) กำลังคนภาครัฐ มีขนาดที่เหมาะสม และมีสมรรถนะสูง พร้อมขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติ		■ ความเชี่ยวชาญมากกว่า 1 ด้าน	
สนับสนุน การใช้คนเก่ง			5) ระบบบริหารงาน บุคคลที่สามารถ ดึงดูด สร้างและ รักษาคณดีคนเก่ง ไว้ในภาครัฐได้			

☀ สิ่งที่ได้เรียนรู้ (Study)...และแบ่งปันเทคนิคที่เป็นประโยชน์กับนักวางแผนยุทธศาสตร์

☞ นอกจากที่มาของโครงการและประสบการณ์ตามภารกิจดังที่ได้กล่าวแล้ว **สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรียังได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ และบุคลากรในสังกัดด้วย** เช่น การอบรมหลักสูตร e-Meeting : ระบบบริหารการประชุมอิเล็กทรอนิกส์, การอบรมหลักสูตร e-Drive : ระบบบริหารการจัดเก็บและแชร์ไฟล์, การเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมสัมมนา และลงพื้นที่ติดตามข้อสั่งการนายกรัฐมนตรีแบบมีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่, การจัดสัมมนาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนการทำงานแบบ New Normal เป็นต้น **ซึ่งหนึ่งในองค์ความรู้ที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักวางแผนยุทธศาสตร์ทั้งหลายคือ องค์ความรู้เรื่อง “การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking)”^[4]**

คุณลักษณะของนักคิดเชิงกลยุทธ์ที่พึงจะต้องมี ประกอบด้วย (1) **Curiosity** การเป็นผู้ใฝ่รู้ (2) **Consistency** การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้เขียนขอใช้คำว่ามีความมุ่งมั่น ทุ่มเท **“กัดไม่ปล่อย”** (3) **Agility** มีการทำงานที่คล่องแคล่วว่องไว (4) **Future Focus** ให้ความสำคัญกับการมองอนาคตในระยะยาว (Long Time Thinking) (5) **Outward Focus** ให้ความสำคัญกับมุมมองจากภายในสู่ภายนอก (Inside - Out) และมุมมองจากภายนอกสู่ภายใน

(Outside - In) (6) **Openness** การเปิดรับสิ่งใหม่ มีกรอบแนวคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) และ (7) **Questioning** เป็นผู้ที่ชอบสืบค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริง ทั้งนี้ นอกจากทักษะการเป็นนักคิดเชิงกลยุทธ์ดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องมีทักษะของการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (Putting Strategic into Action) ไปพร้อมกัน เรียกว่า **“นอกจากจะเป็นขุนแผนแล้ว ก็ยังต้องเป็นขุนทำด้วย”** เนื่องจากพบว่า บ่อยครั้งแม้แผนยุทธศาสตร์จะถูกวางไว้เป็นอย่างดี แต่เนื่องจากขาดทักษะและวิธีการเพื่อแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ จึงทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ทำให้เสียทั้งเวลาและงบประมาณในการจัดทำแผนโดยเปล่าประโยชน์ จะว่าไปแล้วก็เปรียบเสมือนการวางแผนการรบที่วางแผนไว้เป็นอย่างดี แต่ขาดเทคนิควิธีการในการปฏิบัติ เพื่อให้การรบเป็นไปตามแผน ท้ายที่สุดก็พ่ายแพ้สงครามอยู่ดี การเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ได้รับความรู้มากมาย จึงขอนำเรื่องทักษะและเทคนิคที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักวางแผนยุทธศาสตร์ในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติมาแบ่งปันประสบการณ์กัน ดังนี้

(1) **Understanding** คือ ความเข้าใจในคุณลักษณะจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร มีความเข้าใจ ในเป้าหมายองค์กร ซึ่งการกำหนดเป้าหมายขององค์กรที่ดี (SMART Goal) จะต้องมีความชัดเจน (Specific) วัดประเมินได้ (Measurable) มีความเป็นไปได้ (Achievable) มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร (Relevant) และมีความชัดเจนว่าจะสำเร็จเมื่อใด (Timeliness)

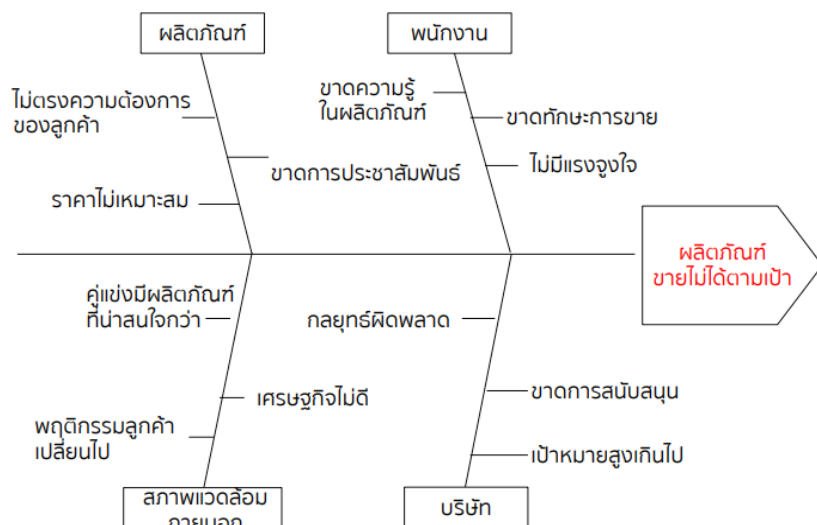
(2) **Anticipate** คือ การประเมินสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Environmental Scanning) เพื่อการคาดการณ์ภาพอนาคตที่มีข้อมูลและประเมินสถานการณ์แนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ประเด็นเรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเด็นเรื่อง สุขอนามัย (Hygiene) ประเด็นเรื่อง การไม่มีความแตกต่างในเรื่องเพศ (Genderless) ประเด็นเรื่อง ความหลากหลายของคุณลักษณะบุคคลในคนเดียว (Multiple Identities) ประเด็นเรื่อง การบริโภคแบบร่วมมือกัน (Collaborative Consumption) ซึ่งประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าว มีผลต่อรูปแบบแนวคิดในการผลิตสินค้าและบริการที่เปลี่ยนแปลงไป

เทคนิคในการประเมินสถานะแวดล้อมภายนอก (External Environment) ที่ได้รับความนิยมเทคนิคหนึ่ง คือ **STEEP Model** ประกอบด้วย Socio - Cultural ประเด็น

ด้านสังคมและวัฒนธรรม, Technology ประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี, Economic ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ, Environment ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และ Political & Legal ประเด็นด้านการเมืองการปกครอง นอกจากนี้ ยังมีเทคนิคอื่น ๆ ที่นักวางแผนยุทธศาสตร์ควรศึกษาเพิ่มเติม เช่น เทคนิค Strategic Foresight เทคนิค Scenario Construction Method and Process เป็นต้น เนื่องจากเทคนิคเหล่านี้จะช่วยให้นักวางแผนยุทธศาสตร์สามารถประเมินสถานะแวดล้อมต่าง ๆ ทางยุทธศาสตร์ได้อย่างครอบคลุม

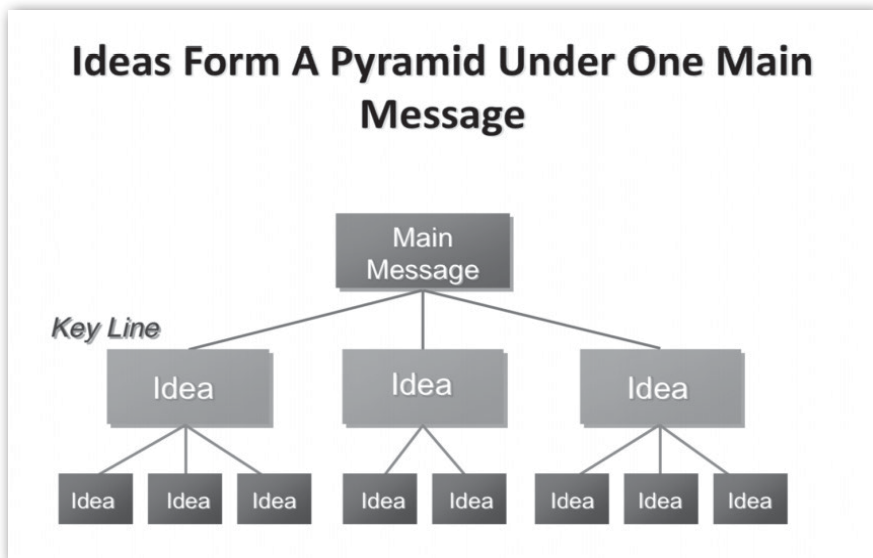
(3) **Challenge** คือ การทำความเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง (Root Cause Analysis) ซึ่งเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ในการคิดวิเคราะห์ คือ เทคนิค Fishbone Diagram เทคนิคนี้จะช่วยทำให้นักวางแผนยุทธศาสตร์เข้าใจสาเหตุของปัญหาในเชิงลึกได้เป็นอย่างดี

Example of a Fishbone Diagram

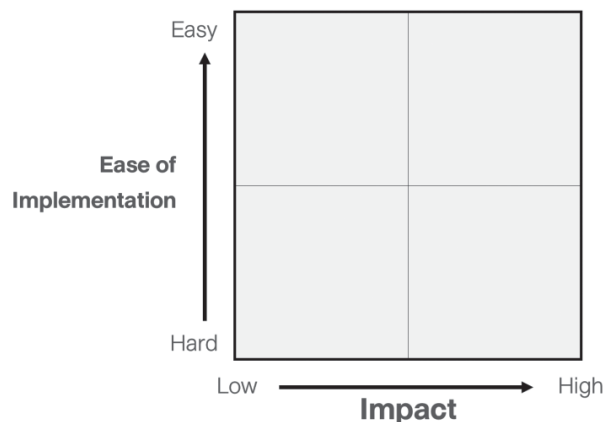

(4) **Interpret** คือความสามารถในการนำเสนอ เรียกว่า หากนำเสนอดีมีชัยไปกว่าครึ่ง ซึ่งการนำเสนอจะต้องมีกลยุทธ์ เทคนิควิธีการในการนำเสนอเพื่อให้ผู้อนุมัติ แผนยุทธศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจ และคล้อยตามกับแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้น เทคนิควิธีการหนึ่ง คือ “Pyramid Model” เป็นการนำเสนอประเด็นหลักลงไปหาประเด็นย่อย

(5) **Decide** คือความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญและการตัดสินใจซึ่งแนะนำให้ใช้เทคนิค Decision Matrix โดยแบ่งกลุ่มของกลยุทธ์และแผนงานโครงการออกเป็น 4 กลุ่มตามความยากง่ายของความสำเร็จ และระดับของผลกระทบของการดำเนินงาน แล้วตัดสินใจเลือกที่จะดำเนินการในกลยุทธ์และแผนงานโครงการที่มีระดับความง่ายและมีผลกระทบเชิงบวกมาก มาเป็นกลยุทธ์และแผนงานโครงการที่มีความสำคัญในลำดับต้น ๆ

Decision Matrix

(6) **Align** คือความสามารถในการคิดและวางกลยุทธ์ แผนงานโครงการ การลงมือปฏิบัติที่ร้อยเรียงเป็นเหตุเป็นผล มีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่เป้าหมายองค์กร พันธกิจ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการที่จะทำให้เป้าหมายสูงสุดขององค์กรบรรลุผลสำเร็จ

(7) **Execute** คือความสามารถในการนำแผนไปปฏิบัติ ควรประกอบด้วยแผนการปฏิบัติการ (Action Plan) แผนรองรับอนาคตที่ไม่แน่นอน (ความเสี่ยง) ให้สามารถดำเนินการต่อไปได้แม้เกิดสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนขึ้น (Contingency Plan) โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการต้องมีการระบุขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการระบุผู้รับผิดชอบอย่างครบถ้วนทุกระดับ และมีการกำหนดระยะเวลาส่งมอบที่แน่นอนชัดเจนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

(8) **Learn** คือความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้จากการนำแผนงานโครงการไปสู่การปฏิบัติ และการให้ความสำคัญกับการประเมินผล (Evaluation) เพื่อทบทวนการดำเนินงานและวิเคราะห์สาเหตุ

ของปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแผนงานโครงการในระยะต่อไป

นอกจากการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้พัฒนาผู้เข้าร่วมโครงการและบุคลากรในสังกัดแล้วสำนักงาน ก.พ. ยังได้มีการจัดสรรทุนฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ (Strategist Development Program) คู่ขนานไปด้วย โดยจัดหลักสูตรฝึกอบรมแนวใหม่บนแพลตฟอร์มออนไลน์ YourNextU ซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย เรียกว่า **Blended learning** ทั้งในรูปแบบการเรียนออนไลน์ (Online Course) การเรียนแบบห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) การแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้เข้าเรียนผ่านสื่อออนไลน์ (Social Learning) โดยเนื้อหาหลักสูตรที่ทางสำนักงาน ก.พ. และ YourNextU จัดหลักสูตรให้ผู้เข้าร่วมโครงการนักยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการเข้าเรียน ประกอบด้วย 2 ชุดวิชาดังนี้

โครงการพัฒนาบุคลากรผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ (Strategist Development Program)
สำหรับนักยุทธศาสตร์ฯ ผู้สอน/ผู้มอบหมายงานจากส่วนราชการเจ้าภาพโจทย์และผู้แทนส่วนราชการต้นสังกัดของนักยุทธศาสตร์ฯ

1. Fundamental Track หรือชุดวิชาพื้นฐานที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัล (Digital & Technological Trends) จำนวน 12 หัวข้อวิชา ตัวอย่างเช่น Tomorrow's Working Method, The Mobile Revolution Digital in China : The World's biggest online market, AI and Cognitive Technology, The Future World Community ฯลฯ ซึ่งเนื้อหาในชุดวิชาต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องกับความรู้อันพื้นฐานและความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงกรณีศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับนานาชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อวิถีชีวิตและรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยง ซึ่งถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่บุคลากรทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐจะต้องมีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญ เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

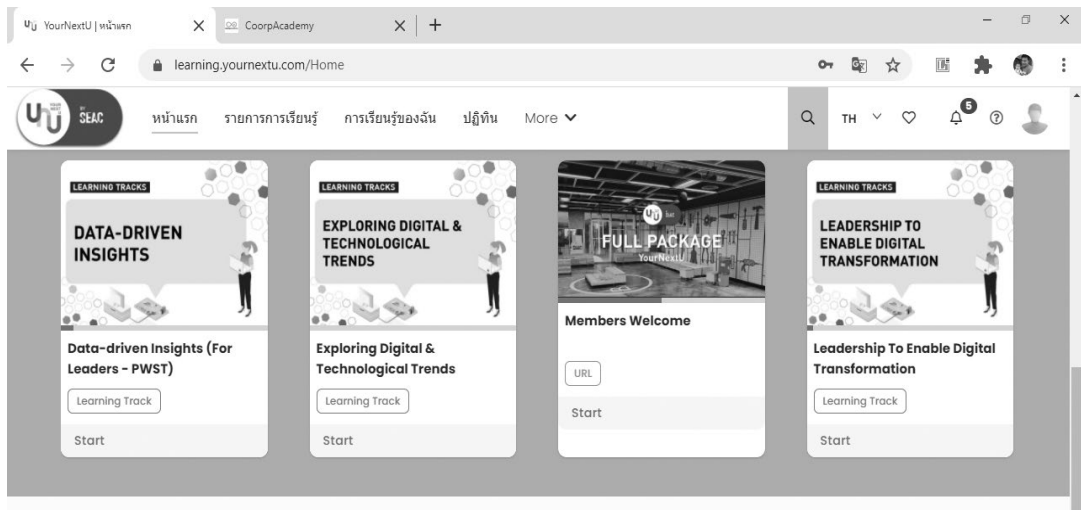
2. Leadership Tracks หรือชุดวิชาที่เน้นการพัฒนาด้านภาวะผู้นำ ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย

2.1 ภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนดิจิทัล (Leadership to Enable Digital Transformation) จำนวน 11 วิชา อาทิ หัวข้อวิชา Management 3.0 : Being an Agile Management, Agility in Action, Change Management, New Me - New Land ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อสร้างภาวะผู้นำที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ และการนำพาองค์กรให้ก้าวสู่องค์กรที่มีขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data - Driven Insights for Leaders) จำนวน 8 วิชา อาทิ หัวข้อวิชา Preparing for tomorrow's world, Big Data, AI and Cognitive Technologies, Do Less Get More with Strategic Thinking ซึ่งเป็นชุดวิชาเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างประสิทธิภาพและขีดสมรรถนะที่เหมาะสมในยุคดิจิทัล

2.3 การประสานประโยชน์ร่วมกัน (Partnering for Success) จำนวน 9 วิชา อาทิ หัวข้อวิชา The Collaborative Economy, Innovate with Startups, Negotiating for result, The future world community, Innovation and disruption community ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญและการสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งคำว่า "Collaboration" หรือ "การสร้างความร่วมมือ" เป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จของการทำงาน

ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในวิชา/หัวข้ออื่นที่มีอยู่ในแพลตฟอร์มและเปิดให้ลงทะเบียนนอกจากชุดวิชาที่กำหนดในหลักสูตรได้ตามความสนใจ โดยสามารถบริหารจัดการตารางการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสะดวกอย่างไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ (Any Time Any Where) ภายในเงื่อนไขกรอบระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เรียนได้ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบของ YourNextU ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับเปลี่ยนการทำงานแบบ New Normal และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในสังกัดต่อไป

❁ แสดงความขอบคุณ...ร่วมด้วยช่วย ประชาสัมพันธ์

● การที่ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมปฏิบัติงานภายใต้โจทย์ “โครงการพัฒนาระบบติดตามการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลและข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี” ณ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างสำนักงาน ก.พ. และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ถือเป็นโอกาสที่ดี เนื่องจากทำให้ได้เรียนรู้เทคนิควิธีการเพื่อนำไปปรับใช้สู่การทำงานแบบ New Normal โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงาน การวางแผน และการติดตามงาน เช่น การใช้โปรแกรม Microsoft Team การจัดการฐานข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลด้วยเทคโนโลยี Cloud การบริหารจัดการและการประยุกต์ใช้ระบบการประชุมทางไกล

ด้วยแพลตฟอร์มของ Zoom และ Webex เป็นต้น ดังนั้น จึงขอถือโอกาสนี้ขอบคุณสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยที่ได้ให้โอกาสในการพัฒนาตนเองพร้อมกับได้มีโอกาสสร้างผลงานที่มีความสำคัญในระดับประเทศขอบคุณสำนักงาน ก.พ. ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบโครงการ และขอขอบคุณสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพโจทย์ที่ได้ให้การสนับสนุนการปฏิบัติงาน รวมทั้งมอบหมายงานที่มีความสำคัญ

● อนึ่ง สำหรับข้าราชการที่สนใจเข้าร่วมโครงการสามารถสอบถามรายละเอียดหรือค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากสำนักงาน ก.พ. โทรศัพท์หมายเลข 0 2547 6817 ต่อ 6817 หรือเว็บไซต์สำนักงาน ก.พ. www.ocsc.go.th/pwst

เอกสารอ้างอิง

- [1] กลุ่มประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สำนักโฆษก. (2563). คำแถลงการณ์นายกรัฐมนตรีสืบค้นจาก<https://spm.thaigov.go.th/web/CRTPRS/spm-sp-layout6.asp?i=21111%2E92714702112113121111311>
- [2] ธนวัฒน์ วีรัช. (2563). “กำลังคน (ภาครัฐ) ในศตวรรษที่ 21” “FASTER GOVERNMENT : พลิกวิกฤตเป็นโอกาส เปลี่ยนภาครัฐสู่ศตวรรษที่ 21”. วารสารข้าราชการ, 28.
- [3] ดนุวัศ สาคริก. (2563). การปรับเปลี่ยนการปฏิบัติราชการภาครัฐสู่ New Normal. เอกสารประกอบการนำเสนอในกิจกรรมเสริมสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการประสาน ติดตามการดำเนินงานนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี : การปรับเปลี่ยนการปฏิบัติราชการภาครัฐสู่ New Normal, โรงแรมเดอะ ทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพฯ.
- [4] กุลเชษฐ์ มงคล. (2563). การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking). เอกสารประกอบการนำเสนอในกิจกรรมเสริมสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการประสาน ติดตามการดำเนินงานนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ และข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี : การปรับเปลี่ยนการปฏิบัติราชการภาครัฐสู่ New Normal, โรงแรมเดอะ ทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพฯ.

การขอรับการสนับสนุนงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และการติดตามผลการเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี ของหน่วยรับงบประมาณ

จริยา ชุมพงษ์¹

หากทำแผนแล้วไม่รู้แหล่งของเงิน ก็เปรียบเสมือนมีเบ็ดพร้อม เรือพร้อม แต่ไม่รู้ว่าจะล่องน้ำที่ปลาอาศัยนั้น อยู่ที่ไหน อย่า! ทำแต่แผนที่สวยหรูโดยไม่รู้ว่าอะไรจะเสาะแสวงหาเงิน ทำแผนจากที่ใด นักวางแผนที่ดีจึงควรรู้ช่องทางงบประมาณให้กว้างขวาง ออกแบบกิจกรรม/แผนงาน/โครงการ ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของแหล่งเงินงบประมาณ การคำนึงถึงความพร้อมของโครงการ ความคุ้มค่าของโครงการ จะแสดงถึงความสำคัญว่าทำไมจึงต้องทำโครงการ และเมื่อได้รับอนุมัติงบประมาณแล้ว นักวางแผนจะเข้าสู่โหมดการบริหารโดยติดตามผลความคืบหน้าทั้งผลงาน และผลการเบิกจ่ายงบประมาณ เร่งหาปัญหาอุปสรรคว่าเหตุใดโครงการไม่ก้าวหน้า หรือเบิกจ่ายงบประมาณได้ล่าช้า เพื่อนำไปแก้ไขโดยเร็ว

งบประมาณรายจ่ายประจำปี ช่องทางหลักของนักวางแผน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการจ่ายเงินแผ่นดิน หรืองบประมาณรายจ่าย

ประจำปี ตามนัย “มาตรา 140 การจ่ายเงินแผ่นดิน จะกระทำได้เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายเกี่ยวกับการโอนงบประมาณ กฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง หรือกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วน จะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นนี้ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายชดใช้ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป” ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 6 และมาตรา 7 กำหนดให้การจัดทำงบประมาณ การบริหารงบประมาณ รายจ่าย การควบคุมงบประมาณ และการประเมินผล และการรายงาน ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และให้หน่วยรับงบประมาณใช้จ่ายงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายอย่างเคร่งครัด โดยต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน

¹ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผน สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

เป็นสำคัญ โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงานภาครัฐ และกำหนดให้ “หน่วยรับงบประมาณ” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐที่ขอรับหรือได้รับจัดสรรงบประมาณรายจ่าย โดย “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า (1) ส่วนราชการ ... ซึ่ง “ส่วนราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือ ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม และให้หมายความรวมถึงจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินด้วย

วกรอบของงบประมาณแต่ละปี

จะเห็นได้ว่าในการบริหารงบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงานภาครัฐในฐานะหน่วยรับงบประมาณ ตั้งแต่การขอรับการจัดสรรงบประมาณ การบริหารงบประมาณ ตลอดจนการติดตามผลการเบิกจ่ายงบประมาณและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวทางการดำเนินซึ่งเป็นวกรอบของแต่ละปี โดยมีข้อสังเกตจากการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1 การขอรับการจัดสรรงบประมาณ

ในการขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยรับงบประมาณ ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ซึ่งให้เป็นอำนาจของสำนักงบประมาณในการกำหนดหลักเกณฑ์

และวิธีการยื่นคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณ ทั้งนี้ เนื่องจากการจ่ายเงินแผ่นดิน จะต้องตั้งเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี จึงต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 140 - 145 กล่าวคือ คณะรัฐมนตรีจะต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ต่อสภาผู้แทนราษฎรและสภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 105 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงและเสนอต่อวุฒิสภา โดยวุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบภายใน 20 วัน และเมื่อร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ 5 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา และหากไม่มีสมาชิกรัฐสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 20 วันนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว

ดังนั้น ในการจัดทำคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปีของส่วนราชการ จังหวัด และกลุ่มจังหวัด ในฐานะหน่วยรับงบประมาณนั้น สำนักงบประมาณจะเสนอขอความเห็นชอบปฏิทินการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.... และแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... ต่อคณะรัฐมนตรี ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ในวันเริ่มต้นปีงบประมาณ ล่วงหน้าประมาณ

12 เดือน โดยวันเริ่มต้นปีงบประมาณ คือวันที่ 1 ตุลาคม ของทุกปี ตัวอย่างเช่นปฏิทินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2563 เพื่อให้หน่วยงานรับงบประมาณเริ่มกระบวนการจัดทำคำขอประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งเริ่มใช้งบประมาณ ในวันที่ 1 ตุลาคม 2564 ตั้งแต่การทบทวนเป้าหมาย ผลผลิต/โครงการ จัดทำรายละเอียดโครงการ ตลอดจนบันทึกข้อมูลในระบบงบประมาณของสำนักงานงบประมาณ (E - Budgeting) และเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีแนวทาง และกระบวนการขั้นตอนการจัดทำคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยรับงบประมาณ ดังนี้

1.1 แนวทางการจัดทำคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงานภาครัฐ

สำนักงานงบประมาณจะกำหนดให้หน่วยงานรับงบประมาณจัดทำคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

1.1.1 เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อดำเนินการตามภารกิจอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด และเป็นรายการที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน

1.1.2 เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ตลอดจนสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ เป็นกรอบแนวคิดในการขับเคลื่อนแผนงาน ผลผลิต/โครงการ

1.1.3 น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิด

1.1.4 ให้ ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และความต้องการของประชาชน ต้องคำนึงถึงการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โครงการ/กิจกรรมต้องไม่ซ้ำซ้อน ให้คำนึงถึงความเสมอภาค มิติหญิงชาย และให้สนับสนุนและส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมตามบัญชีนวัตกรรมไทย

1.2 กระบวนการขั้นตอนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี

สำนักงานงบประมาณจะกำหนดกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้หน่วยรับงบประมาณดำเนินการโดยมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1.2.1 ให้ทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการให้บริการ ผลผลิต/โครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัด โดยให้สะท้อนถึง ผลสัมฤทธิ์ของหน่วยรับงบประมาณที่สอดคล้อง กับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี และโครงสร้างแผนงานตามที่ตั้งงบประมาณ กำหนด

1.2.2 ในการจัดทำคำขอ งบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้แสดงวัตถุประสงค์ ความเป็น ผลสัมฤทธิ์ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ แผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่าย งบประมาณ กรอบประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า ระยะปานกลาง (MTEF) รายงานเกี่ยวกับสถานะ และแผนการใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณ ตามแบบที่สำนักงานงบประมาณกำหนด

1.2.3 กรณีรายการผูกพันใหม่ ที่มีวงเงินตั้งแต่หนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป ให้ยื่น คำขอตั้งงบประมาณ รายจ่ายเฉพาะรายการ ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการ

1.2.4 หน่วยรับงบประมาณ ที่สามารถนำเงินนอกงบประมาณมาใช้จ่ายได้ ให้พิจารณานำเงินนอกงบประมาณที่มีอยู่นั้น มาสมทบตามความเหมาะสม และงบประมาณ รายจ่ายเกี่ยวกับบุคลากรของรัฐและสวัสดิการ ของบุคลากรของรัฐ ให้ขอตั้งเท่าที่จำเป็นตาม ภารกิจ และเป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศ ที่ต้องการลดขนาดกำลังคน

1.2.5 ในการบันทึกข้อมูล งบประมาณในระบบงบประมาณของสำนัก งบประมาณ (E - Budgeting) ต้องแยกประเภท งบรายจ่าย ได้แก่ งบบุคลากร (เงินเดือน ค่าจ้าง ประจำ ค่าตอบแทนพนักงานราชการ) งบดำเนินงาน (ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าสาธารณูปโภค) งบลงทุน (ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ค่าครุภัณฑ์) งบเงินอุดหนุน (อุดหนุนทั่วไป อุดหนุนเฉพาะกิจ) และงบรายจ่ายอื่น (งบดำเนินงาน งบลงทุน งบรายจ่ายอื่น) ให้ชัดเจน

1.2.6 เมื่อพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... ประกาศใช้ หน่วยรับงบประมาณจะต้องจัดทำ แผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่าย งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการใช้จ่ายงบประมาณ และส่งให้สำนักงานงบประมาณ และเมื่อสำนัก งบประมาณอนุมัติแผนการปฏิบัติงานฯ หน่วยรับ งบประมาณต้องแจ้งรัฐมนตรีเจ้าสังกัด เพื่อใช้ ในการกำกับดูแลและติดตามการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณหรือก่อนนี้ผูกพัน งบประมาณ

2 การใช้จ่ายและบริหารงบประมาณ รายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ

ในการใช้จ่ายและบริหารงบประมาณ รายจ่ายประจำปี หน่วยรับงบประมาณต้องยึด ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 หน่วยรับงบประมาณต้องดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่สำนักงบประมาณให้ความเห็นชอบ

2.2 สำนักงบประมาณจะอนุมัติเงินจัดสรรในวงเงินที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติงาน

2.3 ในการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี หน่วยรับงบประมาณต้องยึดตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้จ่ายงบประมาณ การโอนเงินจัดสรรหรือการเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรร พ.ศ. 2562 ซึ่งสำนักงบประมาณจะจัดสรรเงินงบประมาณให้หน่วยงานตามประเภทรายจ่าย ได้แก่

2.3.1 งบบุคลากร หมายถึง รายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายเพื่อการบริหารงานบุคลากรภาครัฐ ได้แก่ รายจ่ายที่จ่ายในลักษณะเงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว และค่าตอบแทนพนักงานราชการ

2.3.2 งบดำเนินงาน หมายถึง รายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายเพื่อการบริหารงานประจำ ได้แก่ รายจ่ายที่จ่ายในลักษณะค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภค

2.3.3 งบลงทุน หมายถึง รายจ่ายที่กำหนดให้จ่ายเพื่อการลงทุน ได้แก่ รายจ่ายที่จ่ายในลักษณะค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

2.3.4 งบเงินอุดหนุน หมายถึง รายจ่ายที่กำหนดให้เป็นค่าบำรุงหรือเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

เอกชนหรือกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ รวมถึงเงินอุดหนุนสถาบันพระมหากษัตริย์และการศาสนา ตลอดจนงบประมาณรายจ่ายของหน่วยงานของรัฐที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเงินอุดหนุน

2.3.5 งบรายจ่ายอื่น หมายถึง รายจ่ายที่ไม่เข้าลักษณะประเภทงบรายจ่ายใด งบรายจ่ายหนึ่ง

ทั้งนี้ กรณีหน่วยรับงบประมาณมีความจำเป็นต้องปรับแผนการปฏิบัติงานฯ ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐมนตรีเจ้าสังกัด และส่งให้สำนักงบประมาณพิจารณาให้ความเห็นชอบ

2.4 กรณีหน่วยงานมีความจำเป็นต้องมีการปรับแผนการปฏิบัติงานฯ ต้องดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 โดยการปรับแผนการปฏิบัติงานจะกระทำได้ใน 3 กรณี 1) กรณีมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือตัวชี้วัดของแผนงาน ผลผลิต หรือโครงการให้แตกต่างไปจากที่สำนักงบประมาณได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้ว 2) เมื่อมีการโอนงบประมาณรายจ่ายไปให้หน่วยรับงบประมาณอื่นตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด 3) เมื่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดมีนโยบายใหม่และมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเป้าหมายของแผนงาน ผลผลิตหรือโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดขึ้นใหม่นั้น

กรณีหน่วยงานมีความจำเป็นต้องโอนเงินจัดสรรหรือเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรรภายใต้แผนงาน ผลผลิตหรือโครงการเดียวกัน ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้จ่าย

งบประมาณ การโอนเงินจัดสรรหรือการเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรร พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ ต้องไม่เป็น การโอนเงินจัดสรรหรือเปลี่ยนแปลงจาก 1) งบบุคลากร 2) รายการค่าครุภัณฑ์ที่มีวงเงิน ต่อหน่วยตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป 3) รายการ ค่าที่ดินสิ่งก่อสร้างที่มีวงเงินต่อหน่วยตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไปและต้องไม่นำไปกำหนดเป็น (1) อัตราบุคลากรตั้งใหม่ (2) ค่าจัดหาครุภัณฑ์ ยานพาหนะ (3) รายการค่าครุภัณฑ์ที่มีวงเงิน ต่อหน่วยตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป (4) รายการ ค่าที่ดินสิ่งก่อสร้างที่มีวงเงินต่อหน่วยตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป (5) ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไปราชการต่างประเทศชั่วคราวที่ไม่ได้กำหนดไว้ ในแผนการปฏิบัติงานฯ และ (6) ไม่เป็นรายการ ก่อหนี้ผูกพัน

ในกรณีมีเงินจัดสรรเหลือจ่าย จากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ จากการจัดซื้อจัดจ้างแล้ว หัวหน้าหน่วยรับ งบประมาณอาจโอนเงินจัดสรรหรือเปลี่ยนแปลง เงินจัดสรรดังกล่าว ไปใช้จ่ายเป็นรายจ่ายใด ๆ ภายในแผนงานผลผลิตหรือโครงการเดียวกันได้ ภายใต้เงื่อนไขข้างต้น โดยไม่ต้องขออนุมัติ จากสำนักงบประมาณ

ทั้งนี้ หากหน่วยงานจำเป็นต้องปรับ แผนการปฏิบัติงานฯ ที่ไม่เป็นไปตามระเบียบ ว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 ต้องขอความเห็นชอบกับรัฐมนตรีเจ้าสังกัด และขอทำความเข้าใจกับสำนักงบประมาณก่อน และเมื่อสำนักงบประมาณให้ความเห็นชอบแล้ว หน่วยงานจึงจะสามารถดำเนินการได้

๓ การติดตามผลการใช้จ่าย งบประมาณ และประเมินผลการใช้จ่าย งบประมาณรายจ่ายประจำปี

ในการติดตามและรายงานผลการดำเนินการ ตามแผนการปฏิบัติงานฯ สำนักงบประมาณ จะกำหนดให้หน่วยรับงบประมาณรายงานผล การปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนี้

3.1 หน่วยรับงบประมาณต้องใช้จ่าย งบประมาณให้บรรลุตามแผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณ โดยให้เป็นไป ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือตัวชี้วัดตามที่ สำนักงบประมาณเห็นชอบ

3.2 หน่วยรับงบประมาณต้องแสดง ให้เห็นถึงความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายที่เชื่อมโยง กับเป้าหมายการให้บริการกระทรวง ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูป ประเทศ โดยให้จัดส่งให้สำนักงบประมาณภายใน 45 วันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

3.3 หน่วยรับงบประมาณต้องรายงาน การปรับแผนการปฏิบัติงาน การใช้งบประมาณ รายจ่ายและการโอนเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรร เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดสรรงบประมาณในปีต่อไป

ทั้งนี้ สำนักงบประมาณจะใช้ผล การปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณรายจ่าย ของหน่วยรับงบประมาณในปีถัดไป

๔ ข้อสังเกตในการเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และการรายงานผลการดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณรายจ่ายประจำปี ตั้งแต่การจัดทำเสนอขอรับงบประมาณ การบริหารงบประมาณ ตลอดจนการรายงานผลการปฏิบัติงาน และการเบิกจ่ายงบประมาณ มีข้อสังเกตที่สำคัญดังนี้

4.1 การเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี

4.1.1 เนื่องจากในการเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ต้องเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณล่วงหน้าประมาณ 2 ปีงบประมาณ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรจัดทำผลผลิต/โครงการใหม่จากการคาดการณ์ถึงการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในอนาคตที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน และเสนอขอรับงบประมาณรายจ่าย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

4.1.2 สำหรับกรณีผลผลิต/โครงการ ซึ่งเป็นงานประจำของหน่วยงาน ควรเสนอวงเงินงบประมาณให้ครบถ้วนครอบคลุมทุกรายการ โดยเฉพาะรายการที่เป็นรายการผูกพันงบประมาณข้ามปีซึ่งกำหนดให้หน่วยงานจะต้องเสนอของบประมาณต่อเนื่องตามระยะเวลาของโครงการ

4.1.3 การเสนอขอรับงบประมาณ ต้องถูกต้องตามหลักจำแนกประเภทรายจ่าย ซึ่งแยกเป็น งบบุคลากร งบดำเนินงาน งบลงทุน งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น ให้ชัดเจน

4.1.4 ในการกำหนดตัวชี้วัดของผลผลิต/โครงการ ตามคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี ควรกำหนดให้สะท้อนถึงความสำเร็จของเป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน และเป้าหมายการให้บริการกระทรวง เพื่อเป็นประโยชน์ในการรายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณ

4.2 การบริหารงบประมาณรายจ่ายประจำปี

4.2.1 หน่วยงานต้องใช้จ่ายงบประมาณตามที่ได้รับจัดสรรตามแผนการปฏิบัติงานฯ จากสำนักงบประมาณ ได้แก่ รายการงบประมาณ และวงเงินงบประมาณ โดยจัดทำรายละเอียดผลผลิต/โครงการ ประกอบด้วย รายการ วงเงิน และระยะเวลาที่ต้องเบิกจ่ายงบประมาณเป็นรายเดือนไว้ชัดเจน เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารงบประมาณ

4.2.2 กรณีหน่วยงานจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรายการงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ต้องดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น รวมทั้งกรณีมีเงินเหลือจ่ายจากการดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามคำของบประมาณ

4.2.3 ควรติดตามการกำหนดเป้าหมายการเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำของคณะรัฐมนตรี เพื่อเป็นแนวทาง

ในการเร่งรัดการดำเนินงานและการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยงาน

4.3 การรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี

4.3.1 ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานในสังกัดที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ เพื่อทำหน้าที่เร่งรัดการดำเนินงานและการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณเป็นประจำ

ทุกเดือน เพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคดังกล่าว

4.3.2 ควรกำหนดแบบรายงานให้หน่วยดำเนินการรายงานผลการดำเนินการและการเบิกจ่ายงบประมาณ แยกเป็นรายจ่ายในแต่ละเดือนให้ชัดเจน

4.3.3 ควรแสดงผลการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ให้สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายการให้บริการหน่วยงานและเป้าหมายการให้บริการกระทรวง

ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) : บทบาทและการดำเนินการของกระทรวงมหาดไทย

กลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ
และการสร้างความสามัคคีปรองดอง กระทรวงมหาดไทย (ป.ย.ป.มท.)

ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เป็นระบบติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แบบอิเล็กทรอนิกส์ มีชื่อเต็มว่า Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform ซึ่งจัดทำขึ้นรองรับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 และกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีแผน 3 ระดับ ซึ่งแผนระดับที่ 3 คือแผนที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐบาลส่วนราชการ และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 1 (ยุทธศาสตร์ชาติ) และแผนระดับที่ 2 (อันประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ) สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือจัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนดหรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณี หรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว กำหนดให้ใช้ชื่อแผน

ระดับที่ 3 ว่า “แผนปฏิบัติการด้าน ... ระยะที่... (พ.ศ. -)” เว้นแต่ได้มีการระบุชื่อแผนไว้ในกฎหมายก่อนที่จะมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560

ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ ถูกออกแบบโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) โดยคณะรัฐมนตรีได้ออกระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ตามการเสนอของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

การดำเนินงานของระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติได้พิจารณาถึงขอบเขตและกระบวนการ ในการดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลตามกฎหมายต่าง ๆ ในรายละเอียด ดังนี้

• กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

➤ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 270 บัญญัติให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และให้คณะรัฐมนตรีแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุกสามเดือน

➤ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ แล้วแต่กรณี คณะรัฐมนตรีจึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินการดังกล่าว

มาตรา 5 วรรคสาม บัญญัติให้การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของหน่วยงานของรัฐต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

มาตรา 10 วรรคสาม หน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนแม่บทที่คณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทด้วย

มาตรา 22 (3) หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ให้ความร่วมมือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศในการประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

มาตรา 24 ให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติต่อสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภายในเวลา และตามรายการที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด

มาตรา 26 หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการแก้ไขกรณีที่ความปรากฏว่าการดำเนินการใดของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท

**การติดตาม ตรวจสอบ และ
การประเมินผลตามพระราชบัญญัติ
การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560**

การรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เป็นการรายงานผลการดำเนินการประจำปี

ตามมาตรา 24 และการรายงานเฉพาะเรื่อง การรายงานผลการดำเนินการประจำปี ตามมาตรา 24 เป็นการรายงานความก้าวหน้า ในการดำเนินโครงการภายในระยะเวลาที่ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติกำหนด ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป สำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดให้รายงานภายใน 30 วัน หลังสิ้นสุด แต่ละไตรมาสของปีงบประมาณโดยสำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะประมวลผลข้อมูลและรายงานคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงาน (ซึ่งรวมถึงหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ ตุลาการ และ องค์การอิสระ และองค์การอัยการ) และรัฐสภาต่อไป

ส่วนการรายงานเป็นการเฉพาะเรื่อง เป็นการรายงานกรณีที่มีเหตุอันควรรายงานให้

รัฐสภาทราบ เป็นการเฉพาะเรื่องต่อคณะกรรมการ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ จากนั้นรายงานต่อให้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และรัฐสภา ตามลำดับ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศจะหารือ ผลจากการตรวจสอบกับรัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือหารือกับหัวหน้าหน่วยงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข กรณีที่เป็นหัวหน้าหน่วยงาน หากไม่สามารถ หาข้อยุติได้ ก็ให้นำเรียนคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงาน หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี กรณีที่มีปัญหาอุปสรรค ที่ไม่อาจดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศได้ และเป็นเรื่องเร่งด่วน สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะรายงานปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหา โดยได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ที่เกี่ยวข้อง

● การรายงานผลการดำเนินการประจำปี (ตามมาตรา 24)

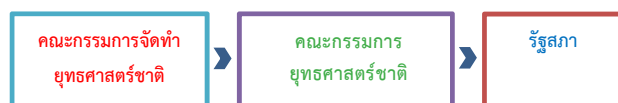
รายงานให้ทราบ ภายใน 90 วัน จากวันที่หน่วยงานรายงานตามกำหนด สคช.

- 1 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ
- 2 คณะรัฐมนตรี
- 3 หัวหน้าหน่วยงาน (นิติบัญญัติ ตุลาการ องค์การอิสระ องค์การอัยการ)
- 4 รัฐสภา

● การรายงานเป็นการเฉพาะเรื่อง

รายงานในกรณีที่มีเหตุอันควรให้รายงานให้รัฐสภาทราบเป็นการเฉพาะเรื่อง

แผนภาพที่ 1 การรายงานการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การตรวจสอบ

การตรวจสอบการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การตรวจสอบของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา ตามมาตรา 25 และการตรวจสอบของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตามมาตรา 26 ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กรณีการตรวจสอบจากรายงานประจำปีตามมาตรา 25 หากพบว่าหน่วยงานไม่ดำเนินการโดยไม่มีเหตุอันสมควร สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี สามารถส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พิจารณาดำเนินการกับ

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ และหาก ป.ป.ช. มีมติว่า ข้อกล่าวหาไม่มูล ก็ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา นั้น สั่งให้ผู้นั้นพักราชการหรือพักงาน หรือสั่งให้ออกจากราชการหรือออกจากงานไว้ก่อน หรือสั่งให้พ้นจากตำแหน่งต่อไป ส่วนการตรวจสอบอีกลักษณะหนึ่งนั้น คือ การตรวจสอบของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติตามมาตรา 26 หากปรากฏว่า การดำเนินการของหน่วยงาน ไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท และไม่แก้ไขปรับปรุงตามที่คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์แจ้งโดยไม่มีเหตุอันควร คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติสามารถส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. ทราบและพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ รายละเอียดปรากฏตามแผนภาพที่ 2

การตรวจสอบของฝ่ายนิติบัญญัติ

สภาผู้แทนราษฎร

พิจารณารายงานประจำปี เห็นว่า ไม่มีเหตุอันสมควรที่หน่วยงาน

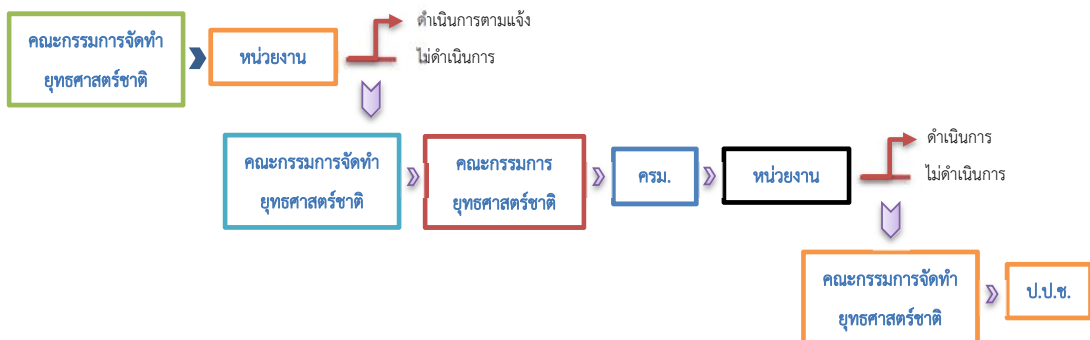
วุฒิสภา

- ไม่แก้ไขปรับปรุง
- ไม่แจ้งผลการดำเนินการ
- ไม่ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การตรวจสอบของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

แผนภาพที่ 2 การตรวจสอบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการ ดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560

หน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ซึ่งรวมถึงส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระหรือองค์กรอัยการ มีหน้าที่ดำเนินการ ดังนี้

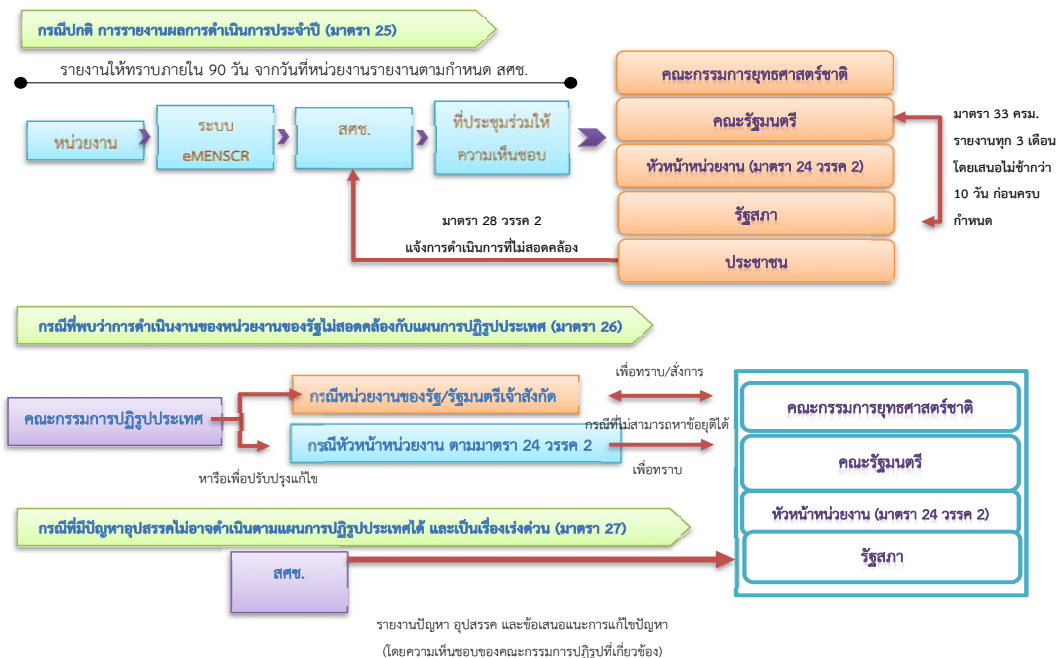
➤ **มาตรา 6 วรรคสาม** หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

➤ **มาตรา 25 วรรคแรก** หน่วยงานของรัฐต้องรายงานผลการดำเนินการภายใน

ระยะเวลาที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะสำนักงานเลขานุการกำหนด

การรายงานผลตามพระราชบัญญัติ แผนและขั้นตอนการดำเนินการ ปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560

การรายงานผลตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็น 3 กรณี ได้แก่ (1) กรณีปกติ การรายงานผลการดำเนินการประจำปีตาม มาตรา 25 (2) กรณีที่พบว่าการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา 26 และ (3) กรณีที่มีปัญหาอุปสรรคไม่อาจดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศได้ และเป็นเรื่องเร่งด่วนตามมาตรา 27 รายละเอียดปรากฏตามแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 การรายงานผลตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูป ประเทศ พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 กำหนดให้ คณะรัฐมนตรีวางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และวิธีการ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 คณะรัฐมนตรีจึงได้วางระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ

ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 กำหนดสาระสำคัญในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศไว้ ดังนี้

ข้อ 3 กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อดำเนินการตาม

ระเบียบ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้ร่วมกับ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ออกแบบและจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบฉบับนี้ โดยมีชื่อว่า “ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR)”

ข้อ 4 กำหนดให้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหลัก และจะใช้วิธีอื่นตามที่เห็นสมควรร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการสร้างภาระแก่หน่วยงานของรัฐเกินสมควร คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งวุฒิสมาชิกจึงได้รับบัญชีผู้ใช้และรหัสผ่านสำหรับการเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติเพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศของส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐ

ข้อ 5 กำหนดให้จัดให้มีระบบเพื่อใช้ในการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ และต้องจัดทำช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศด้วย

ข้อ 6 กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทุกแห่งดำเนินการให้มีการรายงานผลการดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศในระบบ ตามรายการและภายในระยะเวลาที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะกำหนดรายการที่หน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งจะต้องรายงาน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (1) ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดแผนงาน/โครงการ หรือการดำเนินงาน (2) ความสอดคล้องกับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ (3) ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการ (4) ปัญหาหรืออุปสรรค และ (5) ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในการดำเนินงาน ในการนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้อาศัยอำนาจตามข้อ 6 กำหนดให้รายงานผลการดำเนินแผนงาน/โครงการผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ เป็นรายไตรมาส โดยให้รายงานภายใน 30 วัน นับถัดจากวันสิ้นสุดแต่ละไตรมาสตามปีงบประมาณ

• โครงสร้างของระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ

ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติประกอบด้วย Module (M) ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับข้อ 6 แห่งระเบียบ

ว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย (1) M1 ความเชื่อมโยงกับแผนในระดับต่าง ๆ (2) M2 ข้อมูลทั่วไป (3) M3 รายละเอียดแผนงาน/โครงการ/การดำเนินงาน (4) M4 แนวทางการดำเนินการ (5) M5 งบประมาณ (6) M6 ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และ (7) M7 การอนุมัติตามลำดับการบังคับบัญชา มีรายละเอียด ดังนี้

M1 ความเชื่อมโยงกับแผนในระดับต่าง ๆ ได้แก่ แผนระดับที่ 1 (ยุทธศาสตร์ชาติ) แผนระดับที่ 2 ประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนระดับที่ 3 ได้แก่ แผนปฏิบัติการของหน่วยงาน แผนปฏิบัติการด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ M1 ยังประกอบด้วย นโยบายรัฐบาล กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง (หากมี)

M2 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อโครงการ/การดำเนินงาน ลักษณะของโครงการ (ทั้งที่ใช้และไม่ใช้งบประมาณ) วิธีการดำเนินการ (ทั้งที่ดำเนินการเองหรือโดยการจัดซื้อจัดจ้าง) สถานะการดำเนินโครงการ

M3 รายละเอียดแผนงาน/โครงการ/การดำเนินการ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมายเชิงผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ กลุ่มเป้าหมาย

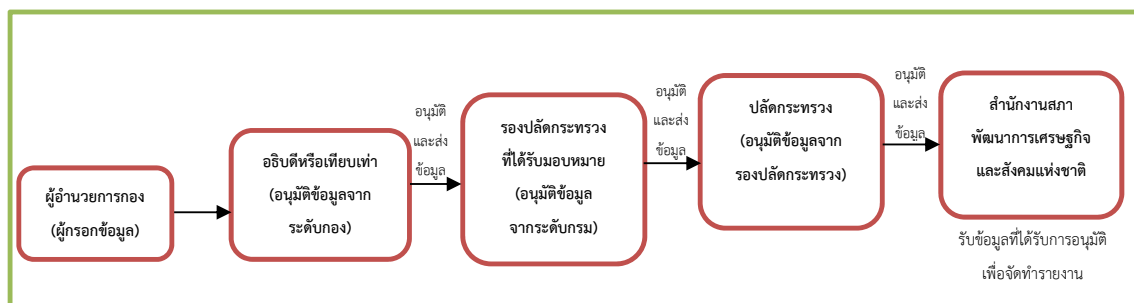
M4 แนวทางการดำเนินการ ประกอบด้วย กิจกรรม/วิธีการดำเนินการ (ระบุรายไตรมาส) ระยะเวลาการดำเนินการ ของแต่ละกิจกรรม

M5 งบประมาณ ประกอบด้วย วงเงินงบประมาณ (วงเงินงบประมาณทั้งหมด และแหล่งเงิน) และแผนการใช้จ่ายงบประมาณ รายไตรมาส

M6 ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย การดำเนินงานรายไตรมาส (การเบิกจ่าย งบประมาณและผลการดำเนินงาน) ปัญหา/ อุปสรรคในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะ

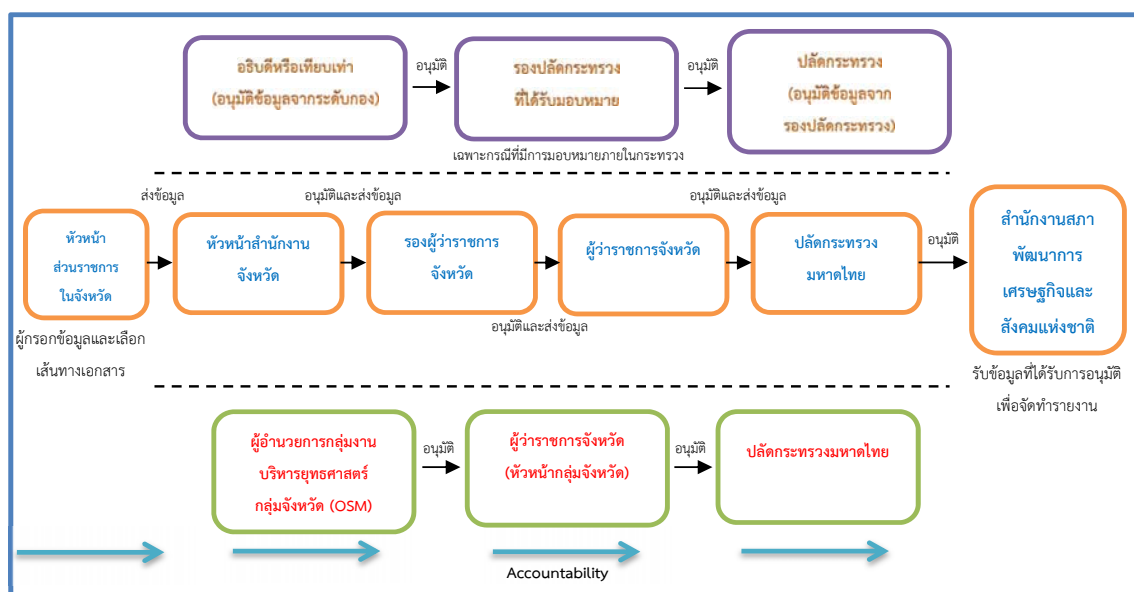
M7 การอนุมัติตามลำดับการบังคับบัญชา คือการอนุมัติของผู้อนุมัติตามสาย การบังคับบัญชา

ลำดับการอนุมัติข้อมูลในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ กรณีส่วนกลาง

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรณีจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

● **บทบาทและการดำเนินการของ
กระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับระบบ
ติดตามและประเมินผลแห่งชาติ**

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดรูปแบบการรายงานผลการดำเนินการในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติของส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐประเภทต่าง ๆ โดยให้ส่วนราชการระดับกระทรวงรับผิดชอบการรายงานผลการดำเนินการของส่วนราชการระดับกรม หรือเทียบเท่า รวมทั้งหน่วยงานภายในหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่สังกัดส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า เว้นแต่หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานรัฐวิสาหกิจรายงานผลการดำเนินการตรงต่อสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยไม่ต้องผ่านการอนุมัติของปลัดกระทรวง

กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบการรายงานผลการดำเนินการของหน่วยงานในสังกัด ประกอบด้วย ส่วนราชการระดับกรม และหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยยังได้รับการมอบหมายจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้รับผิดชอบการรายงานผลการดำเนินงานของจังหวัด 76 จังหวัด และกลุ่มจังหวัด 18 กลุ่มจังหวัด ด้วย

ทั้งนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้สร้างบัญชีผู้ใช้ (Username) และรหัสผ่าน (Password) สำหรับเข้าใช้งานระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติให้กับส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐระดับ

กระทรวง โดยกำหนดให้หน่วยงานระดับสำนัก/กองของส่วนราชการระดับกรม หรือเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้จัดทำแผนงาน/โครงการ เป็นผู้บันทึกและรายงานข้อมูลผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ กรณีจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ส่วนราชการประจำจังหวัดหรือหน่วยงานส่วนกลาง ที่มีที่ตั้งในจังหวัดที่มีโครงการบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัดได้รับบัญชีผู้ใช้และรหัสผ่านจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ส่วนกลาง

● **กระบวนการรายงานผลการดำเนินการ
ตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูป
ประเทศในระบบติดตาม และประเมินผล
แห่งชาติ (eMENSAR) ของกระทรวง
มหาดไทย**

ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดให้ส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศเป็นรายไตรมาส โดยให้รายงานภายใน 30 วัน นับถัดจากวันสิ้นสุดแต่ละไตรมาสตามปีงบประมาณนั้น การนำเข้าข้อมูลและการอนุมัติข้อมูลของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของหน่วยงานหลายระดับ ตั้งแต่ระดับสำนัก/กอง กรม หรือสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย จึงได้กำหนดกระบวนการรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติให้มีกรอบระยะเวลา

ในการดำเนินการสอดคล้องกับหนังสือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ นร 1112/ว 2772 เรื่องระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 ลงวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดระยะเวลา ในการรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศในระบบติดตาม และประเมินผลแห่งชาติ ภายใน 30 วัน นับถัดจากวันสิ้นสุดแต่ละไตรมาสตามปีงบประมาณ โดยกระทรวงมหาดไทยได้จัดการประชุมร่วม ฝ่ายเลขานุการคณะทำงานกระทรวงมหาดไทย เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ณ ห้องประชุมราชสีห์ ศาลาว่าการ กระทรวงมหาดไทย และที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบ ตามที่กลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคี ประองตอง กระทรวงมหาดไทย (ป.ย.ป.มท.) เสนอ โดยกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการและผู้บริหาร อนุมัติข้อมูลการรายงาน ในแต่ละระดับภายใน 30 วัน นับถัดจากวันสิ้นสุดแต่ละไตรมาส ตามปีงบประมาณ ดังนี้

❶ ผู้อำนวยการสำนัก/กอง วันที่ 5 นับ ถัดจากวันสิ้นสุดแต่ละไตรมาสตามปีงบประมาณ

❷ อธิบดี วันที่ 10 นับถัดจากวันสิ้นสุด แต่ละไตรมาสตามปีงบประมาณ

❸ รองปลัดกระทรวงมหาดไทยที่ กำกับดูแลส่วนราชการระดับกรม และรองปลัด กระทรวงมหาดไทย ด้านบริหาร วันที่ 15 นับถัด จากวันสิ้นสุดแต่ละไตรมาสตามปีงบประมาณ

❹ ปลัดกระทรวงมหาดไทย วันที่ 20 – 30 นับถัดจากวันสิ้นสุดแต่ละไตรมาส ตามปีงบประมาณ

โดยกำหนดให้กลุ่มงานในสังกัด สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวง มหาดไทย เป็นหน่วยงานกลั่นกรองการอนุมัติ ข้อมูลในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ ของส่วนราชการระดับกรมและหน่วยงาน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ให้สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการ จังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานกลั่นกรองการอนุมัติข้อมูล ในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และให้กลุ่ม ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง กระทรวง มหาดไทย (ป.ย.ป.มท.) เป็นผู้กลั่นกรอง การอนุมัติข้อมูลในระบบติดตามและประเมินผล แห่งชาติลำดับสุดท้ายให้กับสำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในนามของ ปลัดกระทรวงมหาดไทย

ทั้งนี้ ข้อมูลที่สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรายงานให้ คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาทราบ คือ ข้อมูลที่ ส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐรายงาน ภายในระยะเวลา 30 วัน นับถัดจากวันสิ้นสุด แต่ละไตรมาส และให้ถือว่าความถูกต้องเชื่อถือได้ ของการรายงานผลการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ ในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ เป็นความรับผิดชอบ (Accountability) ของหน่วยงานเจ้าของโครงการ อย่างไรก็ตาม

หากมีการเชื่อมต่อระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติกับระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐ (GFMIS) ของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ก็จะทำให้ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติสามารถแสดงข้อมูลโครงการและงบประมาณที่มีความถูกต้อง แม่นยำ มากขึ้น โดยอัตโนมัติ

● ปัญหาการใช้งานและการจัดการระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ

ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติถูกออกแบบด้วยเจตนารมณ์ที่มุ่งหมายให้เป็นระบบฐานข้อมูลกลางระดับชาติที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างบูรณาการ สามารถเผยแพร่รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนทราบ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล ประโยชน์ของการรายงานผล การดำเนินงานในระบบอิเล็กทรอนิกส์ยังช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน รวมทั้งช่วยลดภาระการให้ข้อมูล เพื่อประกอบการชี้แจงต่าง ๆ ของหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการร่วมดำเนินการพบปัญหาการใช้งานและการจัดการระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ ดังนี้

❶ การนำเข้าข้อมูลและการอนุมัติข้อมูล

หน่วยงานเจ้าของโครงการระดับสำนัก/กอง ในหน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานในจังหวัด และกลุ่มจังหวัดที่เกี่ยวข้องพบปัญหาและอุปสรรค

ในการนำเข้าข้อมูลและการอนุมัติข้อมูล อันเนื่องมาจากการออกแบบระบบ อาทิ การเชื่อมโยงข้อมูลกับแผนระดับต่าง ๆ การรายงานผลการดำเนินการ การลงรหัสระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาการดำเนินการในระยะแรก เนื่องจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ลดลงเมื่อมีการฝึกอบรมผู้ใช้งานระบบนับตั้งแต่เริ่มต้นใช้งานระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติในปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา แต่ความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพของฟังก์ชันการใช้งานระบบของผู้ใช้งานยังคงเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาปรับปรุงการออกแบบ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้เสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นระยะ

❷ การนำข้อมูลเชิงสถิติจากการดำเนินการในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศไปใช้

ปัญหานำข้อมูลจากกระบบติดตามประเมินผลไปใช้ประโยชน์อาจแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การนำข้อมูลเชิงสถิติจากการดำเนินการในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ และข้อมูลจากการวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

2.1 การนำข้อมูลเชิงสถิติจากการดำเนินการในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติไปใช้ยังคงมีข้อจำกัดแม้ระบบจะสามารถบ่งบอกสถิติเกี่ยวกับการนำเข้าสู่ข้อมูลและการรายงานผลการดำเนินการในระบบได้ แต่สถิติดังกล่าวยังไม่สะท้อนความเป็นจริง เช่น การระบุจำนวนโครงการสุทธิของหน่วยงานส่วนกลางและจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่ถูกนำเข้าสู่ระบบทั้งหมดในช่วงเวลาหนึ่งของแต่ละปีงบประมาณ จำนวนโครงการ (M1 – M5) ของหน่วยงานส่วนกลางและของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่มีการอนุมัติแล้วในแต่ละปีงบประมาณ จำนวนโครงการของหน่วยงานส่วนกลางและของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่สิ้นสุดการดำเนินการแล้ว จำนวนโครงการของหน่วยงานส่วนกลางและของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ ทั้งในปีงบประมาณนั้นและโครงการผูกพันข้ามปีงบประมาณ เป็นต้น

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินผลการดำเนินงานและการนำข้อมูลไปใช้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำประมวลผลฐานข้อมูลโครงการที่ส่วนราชการบันทึกในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติและข้อมูลจำแนกตามแผนทุกระดับที่ใช้งาน

ในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ รวมทั้งรายงานผลการดำเนินการตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจัดทำในรูปแบบ Dash Board แสดงผลการดำเนินการโดยเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติรายแผนแม่บท อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศจากข้อมูลแผนงาน/โครงการในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติยังมีข้อจำกัด เนื่องจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดโดยอ้างอิงเทียบเคียงกับการวัดในระดับสากล อาทิ ดัชนีชี้วัดของ IMD (The Institute for Management Development) และ WEF (The World Economic Forum) เป็นต้น ส่วนแผนการปฏิรูปประเทศเป็นการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในภาพรวมระดับประเทศโดยเป้าหมายและตัวชี้วัดดังกล่าวมิได้กำหนดสัดส่วนของความรับผิดชอบ (Contributions) ของแต่ละส่วนราชการ/หน่วยงาน จึงไม่สามารถถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดให้กับส่วนราชการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจนเท่าที่ควร ผลการดำเนินงานที่ส่วนราชการ/หน่วยงานจัดทำแผนงาน/โครงการจึงอาจไม่สะท้อนถึงเป้าหมายและตัวชี้วัดในภาพรวมระดับประเทศ การใช้ประโยชน์จากระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติในส่วนนี้ในการทบทวนการจัดทำแผนงาน/โครงการจึงยังไม่เต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร

● ทิศทางการพัฒนาระบบติดตาม และประเมินผลแห่งชาติ

ความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศที่มีผลผูกพันหน่วยงานให้ต้องดำเนินงานให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายของแผนเหล่านั้น ทำให้ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติมีความสำคัญต่อหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายซึ่งทำให้การใช้ประโยชน์ระบบขยายออกไป สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติซึ่งเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐโดยอาจจำแนกได้ 3 ประการหลัก คือการเชื่อมต่อบริษัทติดตามและประเมินผลแห่งชาติกับระบบติดตามและประเมินผลแผนงาน โครงการ และงบประมาณอื่น ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

❶ การเชื่อมต่อบริษัทติดตามและประเมินผลแห่งชาติกับระบบติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการ และงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ

ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 กำหนดให้บรรดาระบบในการติดตามประเมินผลแผนงานโครงการ และงบประมาณของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ

ที่มีอยู่ต้องเชื่อมโยงและรองรับการทำงาน ของระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ ระบบในการติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการ และงบประมาณของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลแผน/ผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณ (BB-EvMIS) ของสำนักงานงบประมาณ ระบบสารสนเทศการบริหารจัดการเพื่อการวางแผนและประเมินผล การใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-Plan) ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐ (GFMS) ของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เป็นอาทิ ซึ่งในปัจจุบัน มีการเชื่อมต่อบริษัทดังกล่าวบางระบบกับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ เช่น ระบบสารสนเทศการบริหารจัดการเพื่อการวางแผนและประเมินผล การใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-Plan) ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเชื่อมต่อกับระบบของหน่วยงานกลางอื่น ๆ ยังคงเป็นสิ่งท้าทาย ทั้งการเชื่อมโยงข้อมูลโดยการทำให้เป็นดิจิทัล (Digitization) และการผสมผสานบทบาทภารกิจระหว่างหน่วยงานให้เกิดเอกภาพ

❷ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลจากระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSER) มีความสำคัญต่อการทบทวนการจัดทำแผนงาน/โครงการตามหลักการวงจรรนโยบายสาธารณะ (Policy Cycle)

ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย แนวทางการกำหนดนโยบาย (Policy Advocacy) การกำหนดนโยบาย (Policy Formation) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) และการติดตามและประเมินผลนโยบาย (Policy Monitoring and Evaluation) การจัดทำแผนและโครงการของส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐจึงต้องอาศัยความเข้าใจต่อเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 โดยเฉพาะเป้าหมายและค่าเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้เข้าใจทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องการบรรลุในแต่ละห้วงปี ระยะเวลา 5 ปี เพื่อวิเคราะห์บทบาทและจุดเน้นของการพัฒนาของหน่วยงานหรือพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถวิเคราะห์ช่องว่างเชิงนโยบายและช่องว่างการพัฒนาของหน่วยงานหรือพื้นที่ (Gap Analysis) ซึ่งนำไปสู่การจัดทำแผนที่มีการถ่วงระดับจากยุทธศาสตร์ชาติลงมา (XYZ)

ในอนาคต ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSER) จะเป็นเครื่องมือหลักในการติดตามและประเมินผลแผนของพื้นที่ในทุกระดับ เนื่องด้วยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 รับทราบแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในระดับพื้นที่ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเสนอ และให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เร่งรัดการดำเนินการสร้างการรับรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในระดับพื้นที่ให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาในแต่ละระดับ (ภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด และท้องถิ่น) และการจัดทำแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในระดับพื้นที่ โดยให้บูรณาการร่วมกับคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการดังกล่าวให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนพัฒนาภาคซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะต้องพิจารณาเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) จำนวน 140 เป้าหมาย พร้อมทั้งวิเคราะห์ศักยภาพ ความต้องการ และทรัพยากรของภาคที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติผ่านการพิจารณาองค์ประกอบและปัจจัยห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (Final Value Chain Thailand : FVCT) ว่าองค์ประกอบและปัจจัยที่ภาคมีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องสามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้มากน้อยเพียงใด สู่การกำหนดเป้าหมายแผนพัฒนาภาคที่มีการถ่วงระดับมาจากเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) และการจัดทำแผนพัฒนาภาคจังหวัดจะต้องพิจารณาเป้าหมายแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้ง

วิเคราะห์ศักยภาพ ความต้องการ และทรัพยากรของกลุ่มจังหวัดเพื่อประมวลหาเป้าหมายที่กลุ่มจังหวัดสามารถมีส่วนร่วมขับเคลื่อนให้บรรลุผล ซึ่งจะพิจารณาองค์ประกอบและปัจจัยเฉพาะของห่วงโซ่คุณค่าของเป้าหมายแผนพัฒนาภาคที่กลุ่มจังหวัดมีส่วนร่วมขับเคลื่อนเพื่อบรรลุและกำหนดเป้าหมายแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดที่มีการถ่ายระดับมาจากเป้าหมายแผนพัฒนาภาค รวมถึงแผนพัฒนาจังหวัด และแผนระดับที่ 3 อื่น ๆ ที่ใช้หลักการถ่ายระดับเป้าหมายการพัฒนาดลมา และนอกจากนั้น ยังต้องมีการกำหนดและมอบหมายหน่วยงานเจ้าภาพของแต่ละเป้าหมายของแผนต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับการมอบหมายส่วนราชการ/หน่วยงานภาครัฐให้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทย่อย (จ.3) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ประสานเพื่อบูรณาการการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551

๓ การพัฒนาข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

การพัฒนาข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสะท้อนถึงยุคสมัยของการเป็นดิจิทัล (Digitalization) ทำให้ทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับขีดความสามารถให้สามารถเข้าใจและบริหารจัดการความรู้ที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง

และมีอิทธิพลอย่างมากได้ นอกจากการออกแบบเพื่อใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศแล้ว ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติยังถูกออกแบบให้เป็นระบบฐานข้อมูลภาครัฐขนาดใหญ่ที่ส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ประโยชน์ในการจัดทำนโยบายสาธารณะโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน (Data driven) และอยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence base) โดยข้อมูลโครงการที่ส่วนราชการบันทึกในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ และข้อมูลจำแนกตามแผนทุกระดับที่ใช้งานในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติจะอยู่ในรูปแบบไฟล์ที่สามารถดัดแปลงได้หรือในรูปแบบดิจิทัลที่นักวางแผนและผู้พัฒนาระบบข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ไฟล์ JSON ซึ่งสามารถแปลงข้อมูลในสกุล xls เป็น text ที่มีการจัดหมวดหมู่ทำให้ข้อมูลปริมาณมากมีขนาดเล็กลง การเชื่อมโยงข้อมูลแบบกิ่งก้าน (Tree) และการจัดทำแผนผังข้อมูล (Mapping) ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

การพัฒนาข้อมูลสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติยังรวมถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) ที่ส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลข้ามหน่วยงาน และการสร้างการมีส่วนร่วมกับการดำเนินการของภาครัฐในระดับที่สูงขึ้น คือ การให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วม

ในการดำเนินงานของรัฐได้ เช่น การติดตาม การดำเนินโครงการที่หน่วยงานของรัฐจัดทำ หรือการแจ้งปัญหาที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ ของหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น ซึ่งอยู่ระหว่างการ พัฒนา

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การดำเนินการ จัดทำและพัฒนาระบบติดตามและประเมินผล แห่งชาติ (eMENSCR) โดยความร่วมมือของ ส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐ เป็นส่วนหนึ่ง ของการขับเคลื่อนของรัฐบาลไปสู่การเป็นรัฐบาล ดิจิทัล โดยการสร้างและพัฒนาระบบติดตามและ ประเมินผลแห่งชาติให้เป็นระบบฐานข้อมูลกลาง ขนาดใหญ่แห่งชาติ สำหรับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการ ตามระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการยกระดับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการของระบบราชการไทย

โดยรวม กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงาน ของรัฐที่รับผิดชอบการดำเนินการของหน่วยงาน ในสังกัด ทั้งในส่วนกลาง และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินการในพื้นที่โดยจังหวัดและกลุ่มจังหวัด จึงมีบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนการพัฒนา ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งจะทำให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถยกระดับการวางแผน การนำแผน ไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลให้บรรลุ ผลสัมฤทธิ์ตามยุทธศาสตร์ชาติและแผน การปฏิรูปประเทศมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถ สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้อย่าง มีนัยสำคัญ

ข้อควรระวังความผิดพลาดที่ตรวจพบในการทำโครงการ

กลุ่มงานตรวจสอบภายในระดับกรม
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

โครงการ เป็นแผนงานที่จัดทำขึ้นอย่างรอบคอบเป็นระบบ พร้อมกับมีแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของแผนงานที่ได้กำหนดไว้โดยใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า มีจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุดอย่างชัดเจน มีพื้นที่ในการดำเนินงานเพื่อให้บริการและมีบุคลากรหรือหน่วยงานรับผิดชอบ มีการใช้งบประมาณของแผ่นดิน การดำเนินงานในลักษณะโครงการจึงมีความแตกต่างจากงานประจำ เพราะงานโครงการมีโอกาสเกิดความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนมากกว่าและกระบวนการดำเนินงานของงานโครงการอาจจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงด้วยเหตุนี้งานโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานจึงเป็นงานที่มักจะมีผู้ประเมินหรือตรวจสอบจากองค์กรต่าง ๆ เข้าไปพิจารณาการดำเนินงานและช่วยค้นหาคำตอบให้กับผู้บริหารระดับสูงอยู่เสมอ ๆ

การดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐโดยใช้งบประมาณของแผ่นดิน ต้องอาศัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งนับเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนงบประมาณรายจ่ายเพื่อพัฒนาประเทศ การจัดทำโครงการในอดีตที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการจัดหาให้ได้มาซึ่งรายการครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างโดยมิได้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานและความคุ้มค่าของการใช้เงิน เราจึงมักจะเห็นครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ดำเนินการแล้วเสร็จถูกทิ้งให้รกร้างว่างเปล่าโดยไม่มีการใช้ประโยชน์แต่อย่างใด แต่ในปัจจุบันได้มีการนำระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้เป็นนโยบายหลักที่สำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินและใช้เป็นแนวทางในการจัดระเบียบ เพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม และพร้อมรับการตรวจสอบ

จึงเป็นข้อสรุปได้ว่าการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อรองรับแผนงานเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงความพร้อมสำหรับการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ของการใช้งาน และมีการบริหารพัสดุให้เกิดความยั่งยืน ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และสอดคล้องกับหลักการดังต่อไปนี้

❶ คุ่มค่า พสดุที่ได้จากการดำเนินงาน ต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนอง วัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน

❷ โปร่งใส การจัดหาและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย มีหลักฐานการดำเนินงาน ชัดเจน

❸ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องมีการวางแผนการจัดหาและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดหาและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสม

❹ ตรวจสอบได้ มีการเก็บข้อมูลการจัดหาและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

จากการที่รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริหารงานและปฏิรูประบบต่างๆ ในการดำเนินงาน จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบของผู้มีหน้าที่ในการตรวจสอบได้ถูกขยายขอบเขตจากการตรวจสอบด้านการเงินและบัญชี (Financial Audit) ไปสู่ **การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit)** ซึ่งเป็นการตรวจสอบที่มุ่งเน้น **ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่า** ในการดำเนินงานของส่วนราชการ ตลอดจนช่วยให้ส่วนราชการ

ดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของงาน และการพัฒนาองค์กรให้มุ่งสู่การบริหารจัดการที่ดีอย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้ภาครัฐเป็นองค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดี สามารถใช้ศักยภาพทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน จึงได้รวบรวมประเด็นข้อตรวจพบของการตรวจสอบดำเนินงานโครงการ ตามรายงานผลการตรวจสอบดำเนินงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ตรวจสอบภายในทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นข้อควรระวังความผิดพลาดที่ตรวจพบในการทำโครงการให้กับผู้มีหน้าที่ในการจัดทำโครงการ ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารโครงการ ได้ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังนี้

❶ ข้อพึงระวัง

✧ **การกำหนดโครงการไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนามูลนิธิจังหวัด**

คือ กรณีงบประมาณกลุ่มจังหวัดร้อยละ 50 ขึ้นไปของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มีลักษณะสนับสนุนงบประมาณตามภารกิจหลัก (Function) ของส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดสรรงบประมาณให้แก่ละหน่วยงานรับไปดำเนินการในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ ขาดการบูรณาการร่วมกัน หรือโครงการได้รับประโยชน์ในเชิงพื้นที่เพียงจังหวัดเดียว

ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายงบประมาณกลุ่มจังหวัด ทำให้เสียโอกาสที่จะได้รับการแก้ไขปัญหาาร่วมกันจากโครงการขนาดใหญ่ในระดับกลุ่มจังหวัด หรือสูญเสียโอกาสที่จะนำงบประมาณ มาส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอย่างเป็นระบบ และได้รับประโยชน์มากกว่า 1 จังหวัด อย่างแท้จริง

1 ข้อควรปฏิบัติ

✧ ควรกำหนดบทบาทการประสานงานภายในคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการบริหารแบบบูรณาการในลักษณะยึดพื้นที่เป็นหลัก (Area-Based Approach) และการสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการที่ดี (Collaboration for Good Governance) เพื่อร่วมกันผลักดันให้มีการจัดทำโครงการขนาดใหญ่ หรือ Approach) และการสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการที่ดี (Collaboration for Good Governance) เพื่อร่วมกันผลักดันให้มีการจัดทำโครงการขนาดใหญ่ หรืออาจจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการที่มีแนวทางการพัฒนาซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาาร่วมกันในระดับกลุ่มจังหวัด และดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจกับส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้ส่วนราชการตระหนักถึงความสำคัญของแผนพัฒนา กลุ่มจังหวัด และร่วมกันคิด สืบค้น คัดเลือก และพิจารณาโครงการที่มีขอบเขตดำเนินการ หรือได้รับประโยชน์มากกว่า 1 จังหวัด

2 ข้อพึงระวัง

✧ การดำเนินโครงการไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการเกิดผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

① องค์ประกอบของโครงการ ไม่ชัดเจน ไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น

➤ ตัวชี้วัดไม่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริงของโครงการได้

➤ โครงการไม่แสดงรายละเอียดของกิจกรรมและประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน แบบฟอร์มการจำแนกตามงบประมาณรายจ่ายระบุรายการโดยไม่มีรายละเอียดประกอบ เช่น ค่าจ้างเหมาบริการ ค่าครุภัณฑ์ เป็นการจัดทำโครงการที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด

② โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเทคโนโลยีที่กำหนดใน TOR กับเทคโนโลยีที่ใช้ในปัจจุบันมีรูปแบบการใช้งาน

ที่แตกต่างกันและมีราคาในการจัดทำที่สูงมากขึ้น ไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่ตั้งไว้ ทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินการให้ลุล่วงไปได้ สาเหตุเกิดจากหน่วยงานที่รับผิดชอบขาดความรู้ ความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ส่งผลให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด ขาดโอกาสนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และเสียโอกาสในการนำงบประมาณไปพัฒนา โครงการอื่น

๒ ข้อควรปฏิบัติ

➤ การจัดทำรายละเอียดในการเสนอโครงการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ผลลัพธ์ รายละเอียดของกิจกรรม และประมาณการค่าใช้จ่าย วิธีการดำเนินงาน และตัวชี้วัด จะต้องสามารถวัดผลการดำเนินงาน ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบ ในการประเมินผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จของ โครงการไว้ด้วย และกำชับคณะกรรมการจัดทำ แผนพัฒนาจังหวัดให้พิจารณากลับกรอง โครงการและการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ

ประจำปีของกลุ่มจังหวัดให้ชัดเจน เพื่อให้โครงการ บรรลุผลสัมฤทธิ์ และคุ้มค่า ในการใช้จ่ายเงิน ของแผ่นดินและเป็นไปตามพระราชบัญญัติวินัย การเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ดังนี้

① ในการพิจารณาโครงการให้ พิจารณาถึงวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ผลลัพธ์ รายละเอียดของกิจกรรมและประมาณการค่าใช้จ่าย วิธีการดำเนินงาน และตัวชี้วัดที่สามารถวัดผล การดำเนินงานได้อย่างแท้จริงเพื่อประเมินผล ความสำเร็จของโครงการ

② กรณีการจัดทำโครงการเกี่ยวกับ เทคโนโลยีและสารสนเทศ ต้องคำนึงถึงความพร้อม และศักยภาพ ตลอดจนบุคลากรของผู้รับผิดชอบ โครงการว่าสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

๓ ข้อพึงระวัง

➤ งานที่ได้จากโครงการมีการใช้ ประโยชน์ไม่คุ้มค่าหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ สืบเนื่องจากสาเหตุของการจัดทำโครงการ โดยไม่ได้มีการศึกษาข้อมูลสถานที่ตั้งโครงการ ไม่มีการจัดวางระบบการบริหารจัดการ และขาดความพร้อมในการบริหารโครงการ ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องให้ครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้าง ที่ได้รับจากโครงการไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และหากทรัพย์สินไม่ได้ใช้งานและหรือขาดการดูแล บำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง อาจเสื่อมสภาพ ชำรุด เสียหาย หรือสูญหายได้ และส่งผลกระทบต่อโครงการอื่น ๆ ในการสูญเสียโอกาสที่จะได้รับ การจัดสรรงบประมาณไปดำเนินการอีกด้วย

๓ ข้อควรปฏิบัติ

➤ ในการจัดทำโครงการควรมีการศึกษาข้อมูล วางแผนอย่างรอบคอบ สำนวณสภาพพื้นที่ โครงการอย่างละเอียดเพื่อกำหนดรูปแบบ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและการได้รับประโยชน์สูงสุดของโครงการ ควรจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความเห็นในการจัดทำโครงการอย่างแท้จริง เพื่อจะได้สนองความต้องการ และได้ประโยชน์มากที่สุด

๔ ข้อพึงระวัง

➤ การดำเนินโครงการล่าช้า ไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่โครงการกำหนด หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่ได้กำหนดแผนการดำเนินการ จัดซื้อจัดจ้างให้มีห้วงระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์กันในแต่ละกิจกรรม ซึ่งส่งผลให้เริ่มดำเนินการล่าช้าตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการจัดหา และไม่มีการกำหนดแนวทางการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและชัดเจน ขาดความพร้อมด้านสถานที่ก่อสร้าง ทำให้ต้องมีการแก้ไขแบบรูปรายการและแก้ไขสัญญาหรืออาจจะต้องมีการขยายระยะเวลาในการดำเนินการออกไป

๔ ข้อควรปฏิบัติ

➤ ควรแจ้งให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการเตรียมความพร้อมของการดำเนินการ ตั้งแต่ขั้นตอนของการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีมีผลใช้บังคับและได้รับการจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนการบริหารจัดการกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดเพื่อมิให้โครงการเกิดความล่าช้า และต้องกำหนดแผนการจัดซื้อจัดจ้างให้มีห้วงเวลาที่สัมพันธ์กัน

➤ กำชับให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการต้องทำการศึกษาข้อมูลโครงการ และมีการสำรวจความเหมาะสมของพื้นที่ ที่ดำเนินการจริงอย่างรอบคอบก่อนการขอรับความเห็นชอบโครงการและกำหนดในแผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมถึงการวางแผนการออกแบบโครงการอย่างรอบคอบรัดกุม เพื่อมิให้เกิดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในภายหลัง เพื่อป้องกันปัญหาอุปสรรคในการก่อสร้างมิให้เกิดความล่าช้า

➤ ให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของโครงการให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ตลอดจนการติดตามความก้าวหน้า และสอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของโครงการ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาให้กับหน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการได้ทันกาล พร้อมทั้งมีมาตรการเร่งรัดให้รีบดำเนินโครงการให้แล้วเสร็จตามห้วงเวลาที่กำหนด

5 ข้อพึงระวัง

➤ **การบริหารจัดการทรัพย์สินที่ได้รับจากโครงการ** ไม่มีการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพย์สินไว้ในโครงการ ทำให้เมื่อดำเนินโครงการแล้วเสร็จ ไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินให้กับหน่วยงานใดบริหารจัดการให้เกิดความยั่งยืนได้ หน่วยรับโอนทรัพย์สินไม่ขอรับทรัพย์สินตามที่ได้ตกลงกันไว้ การบริหารจัดการทรัพย์สินของรัฐไม่เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ กฎกระทรวง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง เช่น ไม่ได้แจ้งขึ้นทะเบียนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างเป็นที่ราชพัสดุ ต่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ ส่งผลให้หน่วยรัฐขาดรายได้จากการไม่จัดเก็บค่าเช่าที่ราชพัสดุ และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ได้ หน่วยดำเนินการยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติเรื่องการโอนทรัพย์สิน การปฏิบัติกรณีทางราชการขอให้ราษฎรอุทิศที่ดินให้และหลักการในการรับบริจาคที่ดิน เป็นต้น

5 ข้อควรปฏิบัติ

➤ ในการจัดทำโครงการจะต้องกำหนดแนวทางและวิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินไว้ให้ชัดเจนตั้งแต่ ขั้นตอนอนุมัติโครงการ หากผู้ประสงค์จะรับโอนทรัพย์สินเป็นราชการส่วนภูมิภาค จะต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานต้นสังกัดในการรับมอบทรัพย์สินด้วยแล้ว และจะต้องพิจารณาถึงศักยภาพและความพร้อมของหน่วยงานที่จะรับมอบทรัพย์สินประกอบด้วย เช่น งบประมาณ บุคลากร เพื่อให้ทรัพย์สินสามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

➤ เมื่อโครงการแล้วเสร็จต้องกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ กฎกระทรวง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด เช่น การบันทึกทะเบียนคุมทรัพย์สิน การยืมทรัพย์สิน การจำหน่ายทรัพย์สิน และการแจ้งขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ ภายใน 30 วัน เป็นต้น

บทสรุป

ข้อควรระวังความผิดพลาดที่ตรวจพบในการทำโครงการที่ได้สรุปไว้ข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งในประเด็นข้อตรวจพบของผู้มีหน้าที่ตรวจสอบที่มีความสำคัญไม่น้อยต่อความสำเร็จของโครงการและความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณของแผ่นดิน ดังนั้น แม้ว่าการเขียนโครงการอย่างละเอียดชัดเจนเพียงใด หากการบริหารโครงการขาดประสิทธิภาพ ผู้บริหารโครงการไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการวางแผน

งานโครงการ หรือไม่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในโครงการและวิธีการดำเนินงานโครงการแล้วโครงการนั้นย่อมบรรลุถึงเป้าหมายได้ยากหรือไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ข้อควรระวังและข้อปฏิบัติดังกล่าวอาจเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้ผู้จัดทำโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้บริหารโครงการ สามารถจัดทำโครงการและบริหารโครงการให้เกิดประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ในโอกาสต่อไป

บทบาท ก.ธ.จ. ต่อการติดตามโครงการ

ศิริพร กฤษสินชัย

ในฐานะที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด โดยดำรงตำแหน่ง รองประธานกรรมการธรรมาภิบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2560 – 2562 และตำแหน่งในปัจจุบัน คือ ที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการภาคประชาชน ด้านสังคมสำนักนายกรัฐมนตรี ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งกฎหมายเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจราชการ และที่ปรึกษาคณะกรรมการธรรมาภิบาลด้านวิชาการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2563 – 2565 จะได้นำเรื่องที่มีความสำคัญต่อนักวางแผนทั้งหลายมาบอกกล่าวให้เข้าใจว่า คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด มีได้มาจับผิดอะไรพวกท่าน แต่มาสอดคล้องว่าท่านกำลังจะทำแผนอะไร การวางแผนนั้นมีการเตรียมพร้อมเพียงใด โดยมองอย่างระยะยาวเพราะไม่ต้องการให้โครงการเสร็จแล้วแต่กลับทิ้งร้างหรือใช้งานไม่คุ้มค่า เกิดความสูญเสียและเสียหายงบประมาณ หากมีการกระทำผิดละเลยกฎหมายหรือมีการทุจริตก็จำเป็นต้องรายงานให้ประธานทราบ โดยประธานคณะคือผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งมีเขตอำนาจในจังหวัด แต่ละท่านจะรับผิดชอบหลายจังหวัด ทำให้มีมุมมองการติดตามโครงการได้อย่างกว้างขวางเป็นประโยชน์แก่จังหวัด เมื่อมีนโยบายสำคัญหรือเรื่องร้องเรียน

ที่ได้รับมอบหมายมาให้ตรวจติดตามก็จะมี การติดตามผลเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมจากการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด จะเป็นข้อมูลก้อนใหญ่ที่สะท้อนความเป็นจริงให้กับฝ่ายบริหารไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป

อาสาทำงาน มีกฎหมายระเบียบรองรับ

กฎหมายสำคัญที่ทำให้มี “คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด” สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 มาตรา 55/1 ได้กำหนดให้มี**คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด หรือเรียก โดยย่อว่า “ก.ธ.จ.”** ในทุกจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร เพื่อทำหน้าที่สอดส่อง (ความหมายของการสอดส่องคือการเอาใจใส่ดูแล หรือการตรวจตราโดยทั่วไป (Scrutinize) การสังเกตเหตุการณ์ (Observation) การเฝ้ามองดู (Watch out)) และเสนอแนะการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานของรัฐในจังหวัด ให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และเป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ตามมาตรา 3/1

มาตรา 3/1 การบริหารราชการตามพระราชบัญญัติต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอน การปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจการตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน

สำหรับจำนวน วิธีการสรรหาและการปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ธ.จ. ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด พ.ศ. 2552 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2552 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2552 หลังจากนั้น ได้มีการแก้ไขปรับปรุงระเบียบฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการสรรหากรรมการ การกำหนดสัดส่วนของกรรมการ ผู้แทนสมาชิกสภาท้องถิ่น การจัดทำบัญชีรายชื่อสำรอง ตลอดจนการลงคะแนนเพื่อเลือกกันเอง และเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีมาเพิ่มเติมกำหนดกรอบแนวทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในจังหวัดทุกแผนงาน โครงการของจังหวัด และส่วนราชการ ในจังหวัด อีกทั้งแก้ไขปัญหาคอขวดหรือความเดือดร้อนจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในจังหวัด รวมทั้งแผนงาน โครงการตามนโยบายของรัฐบาล หรือเรื่องอื่น ๆ ตามที่ประธาน ก.ธ.จ. เห็นสมควร

องค์ประกอบที่เหมาะสมและหลากหลาย

กรรมการประกอบด้วยผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีเขตอำนาจในจังหวัดเป็นประธาน ผู้แทนภาคประชาสังคม ผู้แทนสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี นับแต่วันที่ปลดสำนักนายกรัฐมนตรี ลงนามรับรองรายชื่อกรรมการ เป็นรายจังหวัด กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการสรรหาอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ จำนวนคณะกรรมการจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนอำเภอของแต่ละจังหวัด ให้มีเลขานุการ/ผู้ช่วยเลขานุการจากข้าราชการส่วนกลาง (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) และผู้ช่วยเลขานุการซึ่งเป็นข้าราชการของจังหวัดด้วย

จำนวนอำเภอ ของจังหวัด	จำนวน ก.ร.จ. ทั้งหมด	ประธาน (ผต.นร.)	จำนวน ก.ร.จ.		
			ภาคประชา สังคม	สมาชิก สภาท้องถิ่น	ภาคธุรกิจ เอกชน
ไม่เกิน 10	14	1	7	3	3
ตั้งแต่ 11 – 15	16	1	9	3	3
ตั้งแต่ 16 - 20	18	1	9	4	4
ตั้งแต่ 21 ขึ้นไป	20	1	11	4	4

เน้นการมีส่วนร่วม

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 มาตรา 53/1 และ 53/2 ในเรื่องของแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ให้จังหวัดเป็นนิติบุคคล และสามารถตั้งงบประมาณเองได้นั้น ครั้นเมื่อจะให้มีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของจังหวัดที่เปลี่ยนแปลงไปในการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ดังนั้น **มาตรา 55/1 เรื่องของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด จึงเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจเอกชนและสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารด้วย** ย่อมแสดงถึงเจตนารมณ์ที่เป็นไปตำมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 ในแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และในความสอดคล้องของมาตรา

53/1 มาตรา 53/2 **คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดจึงถูกกำหนดบทบาทเพื่อความสอดคล้องและเสนอแนะการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานของรัฐในจังหวัด ให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546** ดังที่ปรากฏในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ตอนหนึ่งว่า “เพื่อให้เกิดการบริหารราชการในราชการบริหารส่วนภูมิภาคสอดคล้องกับ ทิศทางการพัฒนาประเทศและให้การบริหารราชการแบบบูรณาการในจังหวัดบรรลุผล สมควรปรับปรุงอำนาจการดำเนินการของจังหวัดการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและการจัดทำงบประมาณของจังหวัดให้เหมาะสม รวมทั้งสมควรส่งเสริมให้มีคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดเพื่อสอดคล้องและเสนอแนะการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานของรัฐในจังหวัด ให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อันจะทำให้การบริหารเป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม มีความรับผิดชอบ”

ยี่ดหน้าี่ สอดส่องติดตามโครงการ แล้วส่งผลอย่างไร

การสอดส่องโครงการต่าง ๆ ของจังหวัด โดยคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดร่วมกันทำงานเพื่อบ้านเมือง ยี่ดหลัก “โปร่งใส ไร้ทุจริต คือการกิจ ก.ธ.จ.” แม้จะไม่ได้รับเงินเดือนเป็นค่าตอบแทน แต่ก็ยินดีและอาสาสามมีส่วนร่วม หวงแห่นแผ่นดิน หวงแห่นงบประมาณภาครฐ เห็นว่าสิ่งใดควรปรับปรกัแก้ไข จะแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติ โดยส่งเสริม ตามหลักคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลแก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานของรัฐใน จังหวัดเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การบริหาร จัดการบ้านเมืองที่ดี

การลงไปตรวกรในพื้นที่แต่ละครั้งได้รับการ ประสานอำนวยความสะดวกจากเจ้าของ พื้นที่ทั้งนายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการผู้เกี่ยวข้อง มาร่วมอธิบายตอบข้อสงสัย และมอบเอกสารสำคัญประกอบโครงการ เป็นอย่างดี ภายหลังการตรวจจะจัดทำเป็น รายงานโดยร่วมกับฝ่ายผู้ช่วยเลขานุการ ก.ธ.จ. ซึ่งเป็นข้าราชการและเจ้าหน้าที่จากกลุ่มงาน บริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานจังหวัด แล้วจัดส่งรายงานผลข้อเสนอแนะให้กับผู้ตรวจ ราชการสำนักนายกรัฐมนตรีหรือรวบรวมนำเสนอ ในการประชุมติดตามผลกรณีผู้ตรวจราชการ เดินทางมาเป็นประธานในการประชุม

ในกรณีที ก.ธ.จ. มีมติว่ามีการละเลย ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ

หรือมีกรณีทุจริต ประธานจะแจ้งเป็นหนังสือ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี รายงานผลการดำเนินการ ให้ประธานทราบ ภายใน 30 วันนับแต่วันที ได้รับหนังสือ หากผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่น ของรัฐที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี มิได้ดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ ประธานจะแจ้งมติ ก.ธ.จ. ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบ เพื่อรายงาน ต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดดำเนินการต่อไป

เทียบเคียงการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ในการสอดส่องโครงการ

ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบ

และประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ

เมื่อใดที่ ก.ธ.จ. สอดส่องโครงการ จะใช้วิธีเปรียบเทียบการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ข้อ 23 ดังนี้

ข้อ 23	ระเบียบ นร. ว่าด้วย ก.ธ.จ.	ที่มา	ปัจจัยเสี่ยงต่อการที่เจ้าหน้าที่/หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	หลักธรรมาภิบาล UNESCAP
(1)	ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 74	- ไม่ดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งอาจกระทบต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม - การดำเนินการที่อาจเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน	หลักนิติธรรม (Rule of Law)
(2)	ปฏิบัติการกิจเพื่ออำนวยความสะดวก ให้บริการ และสนองความต้องการของประชาชน	พ.ร.ฎ. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 7 : การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน (มาตรา 37 – 44)	- ไม่คำนึงถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการ - ไม่กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงาน และประกาศให้ประชาชนและข้าราชการ - ไม่ตอบคำถาม ข้อร้องเรียนสงสัยของประชาชน - ไม่มีการสำรวจความพึงพอใจที่จะสามารถนำไปปรับปรุงการบริการ	ความสอดคล้องเห็นพ้อง (Consensus Oriented)
(3)	ปฏิบัติการกิจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน	พ.ร.ฎ. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 2 : การบริหารราชการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (มาตรา 7 - 8)	- ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน - ไม่ดำเนินการให้เกิดผลในทางบวกต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน - ไม่ประกาศกำหนดมาตรฐานการบริการให้ประชาชนทราบ - ไม่เผยแพร่การปฏิบัติงานและผลการประเมินตนเองต่อสาธารณะ - ไม่มีระเบียบปฏิบัติในการดำเนินงานกับเรื่องร้องเรียนโดยตรง	การตอบสนอง หรือความรับผิดชอบต่อ (Responsiveness)
(4)	ปฏิบัติการกิจให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และมีความคุ้มค่า	พ.ร.ฎ. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 : การบริหารราชการ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการกิจของรัฐ (มาตรา 9 - 19) และหมวด 4 : การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (มาตรา 20 - 26)	- ไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพ และความสำเร็จของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น - ไม่มีการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงาน ในโครงการที่เกี่ยวข้อง หรือมีการติดต่อเนื่องใกล้เคียงกัน - ไม่มีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ความเสี่ยง หรือความคุ้มค่าของงาน/โครงการ - ไม่กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของงาน และการวัดผลไว้ - ไม่กำหนดขั้นตอน ระยะเวลา ในเรื่องกฎหมายกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติไว้ และมีขั้นตอนการปฏิบัติเกิน 15 วัน และไม่ประกาศกำหนดระยะเวลาการพิจารณาไว้ให้ส่วนราชการอื่นทราบ	ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่า (Effectiveness Efficiency and Value for Money)

ข้อ 23	ระเบียบ นร. ว่าด้วย ก.ธ.จ.	ที่มา	ปัจจัยเสี่ยงต่อการที่เจ้าหน้าที่/หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	หลักธรรมาภิบาล UNESCAP
(5)	ปฏิบัติการกิจโดยไม่ขึ้นขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นให้ทันต่อสถานการณ์โดยเฉพาะในเรื่องที่เป็นความเดือดร้อนและทุกข์ยากของประชาชน	พ.ร.ฎ. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 5 : การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (มาตรา 27 – 32) และหมวด 6 : การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ (มาตรา 33 – 36)	- ไม่พยายามที่จะลดขั้นตอนการบริการที่เกินความจำเป็น - ไม่มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ - ไม่มีการทบทวนภารกิจ และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์	ภาระรับผิดชอบ (Accountability) และความเสมอภาคเป็นธรรม (Equity and inclusiveness)
(6)	ปฏิบัติการกิจโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส	มาตรา 3/1 พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 (บางส่วน) (นำไปตราเป็น พ.ร.ฎ. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546)	- ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินการภาครัฐเท่าที่ควร - ไม่ดำเนินการตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ กล่าวคือ ไม่เปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสให้ประชาชนตรวจสอบได้	การมีส่วนร่วม (Participatory) ความโปร่งใส (Transparency)
(7)	ปฏิบัติการกิจโดยมีการติดตามตรวจสอบ และประเมินผล การปฏิบัติงานสม่ำเสมอ และเผยแพร่ต่อสาธารณะ	พ.ร.ฎ. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 8 : การประเมินผลการปฏิบัติราชการ (มาตรา 45 – 49)	- ไม่มีการตรวจสอบวัดผลการปฏิบัติงาน - ไม่เผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะ - ไม่มีการวางระบบการควบคุมภายในที่จะผลักดันให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ	ภาระรับผิดชอบ (Accountability)

เทคนิคการวางแผนเชิงพื้นที่

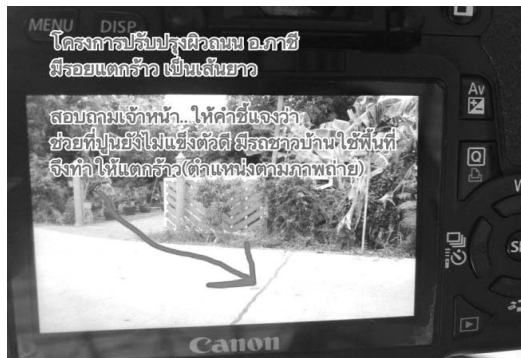
เพื่อให้การทำงานของ ก.ธ.จ. มีการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตรงกัน การติดตามผลได้ ครบทุกอำเภออย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการจัดแบ่งกรรมการรับผิดชอบแผนงาน/โครงการตามอำเภอพื้นที่ ของกรรมการ และร่วมกันติดตามผลในภาพรวม โดยมีมติเอกฉันท์ร่วมกันว่า หลังจากการประชุม ก.ธ.จ. และคัดเลือกโครงการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณแล้ว ให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

❶ ประชุมอย่างไม่เป็นทางการทุกวันพุธที่ 3 ของเดือน

❷ ในการประชุมภาคเช้า (09.00 – 12.00 น.) จะลงพื้นที่ติดตามโครงการ 1 - 2 โครงการ

แล้วกลับมาสรุปผลการสวดส่อง ณ ห้องประชุม เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำเสนอประธานในการประชุมเต็มคณะ

③ การลงพื้นที่ที่จะไปตรวจร่วมกันเป็นหมู่คณะ แต่ถ้ากรรมการท่านใดติดภารกิจขอให้แจ้งรองประธานเพื่อทราบ และขอให้รายงานการติดตามผลการสวดส่องทางไลน์กลุ่มเพื่อให้ทันเหตุการณ์ และมอบหมาย ก.ธ.จ. ในพื้นที่รับผิดชอบติดตามงาน

④ ในการลงพื้นที่ทุกครั้ง รองประธานจะประสานงานกับฝ่ายผู้ช่วยเหลือราชการ (กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานจังหวัด) ในการขอข้อมูลและประสานงานกับเจ้าของโครงการ หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่เพื่อนำเสนอและชี้แจงรายละเอียดของโครงการ

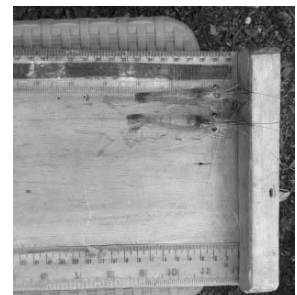
การแก้ไขปัญหา

① การสวดส่องโครงการ เมื่อพบปัญหา คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิหลายด้านมากด้วยประสบการณ์และเต็มเปี่ยมด้วยจิตอาสาที่จะช่วยกันรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน จะร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นเหตุเป็นผล ตัวอย่างเช่น เมื่อสวดส่องโครงการสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) พบว่า ไม่มีการเสริมไหล่ทางก็จะให้คำแนะนำผู้รับจ้างและขอให้เพิ่มงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและราชการ ดังนั้นจึงเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานเจ้าของโครงการที่จะนำข้อแนะนำไปดำเนินการแก้ไขตามหลักธรรมาภิบาล

๒ การลงพื้นที่ในบางโครงการที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริต หรือรับข้อร้องเรียนจากประชาชน ว่ามีการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ จะเชิญหน่วยงาน ที่ MOU ร่วมกันเดินทางไปด้วย เช่น สำนักงาน ป.ป.ท. เขต, สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ในการลงสอดส่องการปล่อยก๊ว้งกำมกกรม, การสอดส่องบริษัทเอกชนปล่อยขยะ จนเกิดการขับเคลื่อนไปในทางที่ถูกต้อง ประชาชนได้รับผลประโยชน์

๓ เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติ และส่งเสริมตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานในจังหวัด

๔ แจ้งผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในกรณี พบว่ามีการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับหรือมีกรณีทุจริต ต้องแจ้งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อให้มีหนังสือแจ้งรัฐมนตรีเจ้าสังกัดต่อไป

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

❶ ปฏิบัติภารกิจให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

❷ ปฏิบัติภารกิจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพคุ้มค่า

❸ ปฏิบัติภารกิจที่เป็นเรื่องความเดือดร้อนของประชาชน

❹ ปฏิบัติภารกิจโดยลดขั้นตอนการปฏิบัติที่เกินความจำเป็น อำนวยความสะดวกให้บริการและสนองความต้องการของประชาชน

❺ ปฏิบัติภารกิจโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานสม่ำเสมอ และเผยแพร่ต่อสาธารณะ โดยสื่อโซเชียลมีเดีย จากความอนุเคราะห์และความร่วมมือของที่ปรึกษาด้านการประชาสัมพันธ์ และสื่อท้องถิ่นในจังหวัด

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้กำหนดการปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของ ก.ธ.จ. โดยให้สอดคล้อง การปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐในจังหวัดให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ

บ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 โดยสอดคล้อง ทุกแผนงาน โครงการของจังหวัดและส่วนราชการใน จังหวัด

❶ ข้อคิดเห็นโดยส่วนตัว สถานการณ์ปัจจุบันการจัดสรรงบประมาณของส่วนราชการที่จะดำเนินการในพื้นที่ไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, กลุ่มจังหวัด ทำให้ไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนโดยแท้จริง ปัญหาที่เกิดจากโครงสร้าง ปัญหาที่เกิดจากการทำงานแบบแยกส่วน และขาดการบูรณาการ ขาดการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยงานกับประชาชน ภาครัฐกับภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจเอกชน และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น การขาดความเชื่อมโยงและการบูรณาการต้องกำหนดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่ขาดความเป็นเอกภาพต่อการใช้งบประมาณ จึงส่งผลกระทบต่อภาคประชาชน อาจก่อให้เกิดความทุกข์ยากเดือดร้อนต่อประชาชน จึงขอเสนอว่า การคิดสรรโครงการเพื่อ การสอดคล้องควรจะแบ่งลักษณะโครงการที่จะสอดคล้องเป็นกลุ่มโครงสร้างพื้นฐาน, กลุ่มเศรษฐกิจ, กลุ่มสิ่งแวดล้อม, กลุ่มด้านสังคม เป็นต้น **ซึ่งตามอำนาจ หน้าที่ของ ก.ธ.จ. สามารถสอดคล้องได้ทุกแผนงาน/โครงการของจังหวัดและส่วนราชการในจังหวัด** หลาย ๆ โครงการจัดสรรงบประมาณลงไปแล้วทิ้งร้าง ไม่เกิดประโยชน์ใด ทำให้สูญเสียงบประมาณแผ่นดินโดยเปล่าประโยชน์ ควรจะมีการทบทวนและตรวจสอบประเมินผลงาน

และความรับผิดชอบของหน่วยงานและผู้เสนอโครงการ เพื่อให้เกิดการระมัดระวังในการเสนอแผนงาน และของงบประมาณโดยให้คำนึงถึงความคุ้มค่าและความยั่งยืน

❷ ข้อเสนอแนะเรื่องคุณสมบัติของผู้จะสมัครเป็น ก.ธ.จ. ประการสำคัญควรเป็นผู้มีจิตอาสา เสียสละที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยแท้จริง มีความรู้ความสามารถ เข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ของ ก.ธ.จ. และขอบเขตการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบ ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้ก็ไม่ควรได้รับการพิจารณา ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการคัดเลือกโดยใช้ผลงานเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นที่ยอมรับของสังคมว่าเป็นคนดี ชื่อสัตย์ มีความรู้ ความสามารถ และเสียสละ ไม่ต้องการตำแหน่งแต่ต้องการทำงานเพื่อตอบแทนคุณแผ่นดิน ถ้าอาสาทำหน้าที่แล้วควรปฏิบัติตนให้สมเกียรติศักดิ์ศรี กรณีที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมเกิน 3 ครั้ง ก็ควรพิจารณาให้ผู้ที่มีความพร้อมมาทำหน้าที่แทน เพื่อให้องค์กรเข้มแข็งต่อไป

ท้ายสุดนี้ ข้าพเจ้าขอเสนอคู่มือการตรวจนับกึ่ง ซึ่งเป็นโครงการแผนปฏิบัติราชการของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในความรับผิดชอบของสำนักงานประมงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกึ่งเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจเป็นภาพลักษณ์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งนักท่องเที่ยวจะนิยมมาบริโภคกุ้งเผาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และอาชีพตกกุ้งสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวประมงพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี จากการติดตามสอดคล้องโครงการ กิจกรรมการผลิตกุ้งแม่น้ำปลอดภัยของประมงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เพื่อให้คล้ายข้อสงสัยว่าโครงการนี้เขาจะตรวจนับกันอย่างไร เพราะมูลค่าโครงการหลายล้านบาท จึงได้จัดทำ**คู่มือการตรวจนับ** เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับจังหวัดที่อาจจะจัดทำโครงการในลักษณะเดียวกันนี้ ได้ใช้เป็นคู่มือประกอบการสอดส่องเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลที่ยั่งยืนต่อไป

ขอขอบพระคุณท่านผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และฝ่ายผู้ช่วยเหลือขานุการที่ได้สนับสนุน และให้ความอนุเคราะห์ให้การทำงานของ ก.ธ.จ. พระนครศรีอยุธยา บรรลุเป้าหมายได้รับการยอมรับและพัฒนาโครงการ รวมทั้งการใช้งบประมาณที่คุ้มค่ายั่งยืน

บรรณานุกรม

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2562). คู่มือคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด. กรุงเทพมหานคร
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการภาคประชาชน. (2562).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 120 ง., น.1.

เส้นทางก้าวหน้าในตำแหน่งนักวางแผน

ไกร เอี่ยมจุฬา
หัวหน้าสำนักงานจังหวัดยโสธร

การเกิดเป็นคนมีหน้าที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ ที่ต้องทำให้สำเร็จจึงจะถือว่า “ไม่เสียชาติเกิด” คือ การทดแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ และการทดแทนบุญคุณแผ่นดิน สำหรับการทดแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็มีโอกาสทำได้ อย่างเท่าเทียมกันตามศักยภาพที่มี แต่การทดแทนบุญคุณแผ่นดินนั้น ผู้ที่ทำงานราชการถือว่ามีโอกาสมากที่สุด เพราะมีปัจจัยเกื้อหนุนในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในเรื่องภารกิจที่ต้องทำในหน้าที่ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพและยังมีสวัสดิการจากรัฐคอยดูแลรวมถึงยังมีรางวัลอันเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต คือ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้เป็นที่ภาคภูมิใจ มีวัสดุ ครุภัณฑ์หรือทรัพยากรต่าง ๆ ที่ทางรัฐจัดให้ใช้ในการทำงานโดยไม่ต้องลงทุนเอง มีนโยบาย ระเบียบ กฎหมายรองรับ ที่ช่วยให้ทำงานได้สะดวกและปลอดภัย มีองค์กร/เครือข่าย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่คอยให้การสนับสนุน อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้คุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน ช่วยสร้างเกียรติยศศักดิ์ศรีได้อย่างสมบูรณ์นั้น จะต้องทำให้ได้ครบถ้วน 2 ประการคือ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และเกษียณอายุราชการไปโดยไร้มลทิน

ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ราชการของผมน จึงได้คำนึงถึงหลักการสั้น ๆ 2 ประการคือ “ถูกใจ กับ ถูกต้อง” ถูกใจ คือ ถูกใจประชาชน ถูกต้อง คือ ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย แนวทางปฏิบัติ ซึ่งโดยส่วนตัวแล้วคิดว่า ตัวผมเองคงไม่มีความรู้ความสามารถหรือ คุณค่ามากพอที่จะสอน หรือเป็นแบบอย่าง ให้แก่ผู้อื่นได้ ดังนั้นจึงขอแนะนำเสนอในลักษณะ การเล่าสู่กันฟังจากประสบการณ์ที่เคยพบเจอ มากกว่าลักษณะเชิงวิชาการ เพราะผมคิดว่า ความรู้ทางวิชาการสามารถหาซื้อจากที่ใดก็ได้ แต่ความรู้จากประสบการณ์ไม่มีขายในท้องตลาด และกว่าจะได้มาแต่ละบทเรียนต้องใช้เวลา ของชีวิตแลกมา ต้องเรียนรู้จากแบบอย่าง และการปฏิบัติจริงต้องผ่านความทุกข์ ความสุข ความผิดหวัง ความสมหวัง มากมายจนตกผลึก เป็นองค์ความรู้ โดยสิ่งที่จะนำเสนอต่อไปนี้

เป็นการเรียนรู้แล้วนำมาประยุกต์ใช้ซึ่งเป็นวิธีการงานเฉพาะบุคคล บางอย่างอาจจะใช้ได้ทั่วไปแต่บางอย่างอาจจะใช้ได้ผลกับบางสถานการณ์ ภารกิจหรือบริบทอื่น ๆ เฉพาะในหัวเวลานั้น ๆ จึงขอให้ถือว่าเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาหาความรู้ร่วมกันแล้วนำไปประยุกต์ใช้น่าจะเกิดประโยชน์บ้างถึงจะไม่มากก็คงไม่น้อยเกินไป

ปณิธาน กำหนดทางเดิน

มีคำกล่าวไว้ว่า ความคิดเปรียบได้กับเมล็ดพันธุ์ที่เพาะในจิตใจ เมื่อเติบโตมาก็จะเป็นความรู้สึกสะท้อนออกมาเป็นถ้อยคำและปรากฏผลผลิตเป็นการกระทำ หรือพูดง่าย ๆ คือความคิดเป็นเมล็ดพันธุ์ของการกระทำ สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ราชการซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ เมล็ดพันธุ์ที่จะต้องเพาะไว้ในจิตใจตั้งแต่เริ่มต้น คือ เมล็ดพันธุ์ธรรมาภิบาล เพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตเป็นความสุขของประชาชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ดังนั้น หากผู้ที่ทำงานราชการได้กำหนดปณิธานไว้ตั้งแต่เริ่มต้นแล้วว่าจะปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักธรรมาภิบาล โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ คือ ทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การก้าวเดินต่อไปบนเส้นทางราชการก็จะไปในทางที่ถูกที่ควรชีวิตก็จะมีแต่ความเจริญ เมื่อถึงวันที่จะต้องออกจากเส้นทางนี้ไป หากได้ย้อนกลับไปมองทางเดินที่ผ่านมาก็จะรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้นถึงผลงานจะมีไม่มาก ไม่โดดเด่นเหมือนคนอื่น

แต่อย่างน้อยก็ยังภาคภูมิใจต่อการที่ไม่ได้ทรยศต่อปณิธานที่ตั้งไว้ นั่นหมายความว่าความรวมถึงไม่ได้ทรยศต่อประชาชนและแผ่นดินเกิดอันเป็นที่รักด้วย

ความรู้ได้จากตำรา สติปัญญาเกิดจากประสบการณ์

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ประสบผลสำเร็จ คือ ความรู้ซึ่งในความเห็นส่วนตัว มี 2 แหล่งความรู้หลัก คือ 1) ความรู้จากตำรา และ 2) ความรู้จากประสบการณ์

ความรู้ได้จากตำรา เป็นความรู้พื้นฐานที่มีมาก่อนรับราชการ ได้จากการศึกษาเล่าเรียนทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา ซึ่งส่วนมากจะเป็นลักษณะการสอนให้จำมากกว่าการให้รู้จักคิด แต่เมื่อมาทำงานโดยเฉพาะงานสายปกครองด้วยแล้ว ความรู้เหล่านั้นแทบไม่ได้นำมาใช้เลยเรียนมาสาขาหนึ่งแต่ทำงานอีกด้านหนึ่ง หรือแม้แต่ทำงานตรงกับสาขาที่เรียนก็ยังไม่ได้นำมาใช้มากนัก ทั้ง ๆ ที่ใช้เวลาศึกษาเล่าเรียน 15 - 16 ปี เป็นอย่างน้อย แต่ก็ถือว่ามีความสำคัญ เพราะความรู้เหล่านั้นเป็นรากฐานที่นำเรามาสู่เส้นทางนี้ ถ้ารู้จักนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงานก็จะเกิดประโยชน์

สติปัญญาเกิดจากประสบการณ์ คำว่า สติปัญญาในที่นี้หมายถึง เทคนิค กลยุทธ์ วิธีการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จไม่ใช่ทำแค่เสร็จ การปฏิบัติหน้าที่เปรียบเสมือนการขึ้นเวทีจริงในการต่อสู้ที่แตกต่างจากการอยู่ในสถานศึกษาที่ผลดีผลเสียส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับตัวเราเอง แต่ในด้านการทำงานต่างกันโดยสิ้นเชิง ผลของการทำงานส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ ถ้าทำสำเร็จตามเป้าหมายก็เกิดประโยชน์ เป็นเกียรติยศ เป็นความภาคภูมิใจ แต่ถ้าล้มเหลว ประชาชนก็สูญเสียโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของภาครัฐ รัฐก็เสียโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาจากภาษีของประชาชน อันเป็นสิ่งที่ประเมินค่าไม่ได้ ดังนั้น การทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ถ้าจะใช้เพียงความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนคงไม่พอ จะต้องใช้สติปัญญาประกอบการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ สติปัญญาจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการคิด วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ จากการปฏิบัติงานของเราเอง จากการศึกษาการทำงานของผู้อื่น จากการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หากเราได้ใช้สติปัญญาประกอบการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบ ผลที่เกิดขึ้นก็จะสำเร็จมากกว่าล้มเหลว โดยสิ่งหนึ่งที่ผมเห็นว่าเป็นทางลัดที่จะช่วยให้เราเกิดสติปัญญามีองค์ความรู้ได้อย่างรวดเร็ว สำหรับใช้ในการทำงาน ให้สำเร็จ คือ การศึกษาจากแบบอย่างการทำงานที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์

“แบบอย่างดีมีชัยไปกว่าครึ่ง” ตัวผมเองถือว่าเป็นข้าราชการคนหนึ่ง โชคดีได้มีโอกาสร่วมงานกับผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบความสำเร็จในการทำงานหลายท่าน

และหลากหลายสาขาอาชีพ ในที่นี้ เนื่องจากในช่วงต้นของชีวิตราชการจะอยู่ที่สำนักงานจังหวัด จึงขอยกตัวอย่างผู้บังคับบัญชาสูงสุดของจังหวัด ซึ่งมีความใกล้ชิดในการปฏิบัติงาน คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตราชการ และผมได้ใช้เป็นแบบอย่างในการสร้าง**แรงบันดาลใจ** รวมถึงได้ศึกษา วิเคราะห์ รูปแบบ เทคนิค วิธีการทำงาน แล้วประมวลผลเป็นองค์ความรู้นำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยขอกล่าวถึงเพื่อเป็นการให้เกียรติด้วยจิตคารวะ 2 ท่าน คือท่านมนุชญ์ วัฒนโกเมร และท่านสุธี มากบุญ

1) มนุชญ์ วัฒนโกเมร [อดีต (ผู้ว่าราชการจังหวัด สมุทรสงคราม / ลพบุรี / นครสวรรค์) และรองปลัดกระทรวงมหาดไทย] เปรียบเสมือนครูคนแรกๆ ที่สอนให้ผมได้เรียนรู้ทักษะการวางแผนและใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งผมถือว่าท่านเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่าของกระทรวงมหาดไทยผู้หนึ่ง ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารราชการครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารการพัฒนาในพื้นที่โดยใช้กระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานมุ่งสู่ประโยชน์สุขของประชาชน ขอยกตัวอย่างบทเรียนสำคัญที่ได้คือ **การสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี** (ท่านเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรีในขณะนั้น) มีโจทย์สำคัญคือ จะสร้างความร่วมมือจากพี่น้องประชาชน ผู้ได้รับผลกระทบอย่างไรจึงจะไม่เกิดการต่อต้าน หรือมีการต่อต้านน้อยที่สุด จากการศึกษาเรียนรู้วิธีการทำงานก็พบว่า นอกจากการวางแผน

ในการเวนคืนที่ดิน การจ่ายค่าชดเชย การอพยพประชาชน การจัดหาที่ดินแห่งใหม่รองรับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ และการก่อสร้างตามลำดับขั้นตอนแล้ว มีประเด็นสำคัญ ที่ต้องดำเนินการให้สำเร็จเป็นลำดับแรก คือ การชี้แจงทำความเข้าใจถึงเหตุผลความจำเป็นในการก่อสร้างเขื่อนและการชดเชย/เยียวยาให้ประชาชนพึงพอใจมากที่สุด

ท่านมุนขุญฯ ยกตัวอย่างให้ฟังประเด็นหนึ่งที่สำคัญ คือ เรื่องการชดเชยให้กับผู้ที่ต้องอพยพ ซึ่งการชดเชยตามกฎหมาย เช่น ให้เป็นค่าที่ดินและค่ารถถอน/ค่าขนย้ายสิ่งปลูกสร้าง หรือกรณีประสงค์จะไปอยู่ในที่ที่จัดให้ใหม่ก็ให้เป็นค่ารถถอน/ค่าขนย้ายสิ่งปลูกสร้าง เพียงเท่านั้น ถึงแม้จะเป็นไปตามกฎหมายแต่ยังไม่เพียงพอ ท่านมุนขุญฯ สอนว่าเป็นแค่**การทำงานเสร็จแต่ไม่ถึงว่าทำงานสำเร็จ** เพราะยังมี**สิ่งที่ประชาชนสูญเสียไป และยังไม่ได้รับการชดเชย คือ โอกาสในการทำมาหากิน** เขาได้ที่อยู่ใหม่แต่บริบทแวดล้อมเปลี่ยนไป แล้วเขาจะประกอบอาชีพอะไร เขาจะอยู่กันอย่างไร ดังนั้น จึงต้องจัดหาอาชีพให้ด้วย ประชาชนจึงจะไม่รู้สึกว่าได้สูญเสียจากการดำเนินการของภาครัฐมากเกินไป นอกจากเรื่องที่กำลังกล่าวข้างต้น ยังได้เรียนรู้ในอีกหลากหลายลักษณะ ทั้งเรื่องการวางแผนพัฒนาพื้นที่ การบริหารความขัดแย้งและสถานการณ์ที่นอกเหนือการควบคุม การประกอบงานรัฐพิธีอย่างสมพระเกียรติที่สุด ภาวะผู้นำที่เด็ดขาดแต่ข้าราชการเคารพรักและนักการเมืองเกรงใจ ช่วยให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและอีกบทเรียนหนึ่ง ที่สำคัญคือการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพ

การทำงาน ซึ่งเป็นองค์ความรู้สำคัญ ที่ก่อให้เกิดโปรแกรมระบบติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (PADME) ในเวลาต่อมา

2) **สุธี มากบุญ** [อดีต (ผู้ว่าราชการจังหวัด ยโสธร / อุบลราชธานี / นครราชสีมา) รองปลัดกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา] ท่านสุธีฯ คือผู้ที่เป็นแบบอย่างให้ผมได้เรียนรู้จากท่านมากที่สุด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 สมัยท่านเป็น รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ ต่อเนื่องเรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน เทคนิค วิธีคิด วิธีทำงาน การประสานงาน การวางแผนทางพัฒนา การแก้ไขปัญหา ในลักษณะของนักวางแผน นักยุทธศาสตร์ของผมจึงได้รับการถ่ายทอดจากท่านสุธีฯ มากที่สุด ถึงแม้จะได้มาไม่ครบถ้วนร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็ช่วยให้มีศักยภาพมากพอที่จะทำหน้าที่ได้อย่างสมศักดิ์ศรีในแต่ละตำแหน่ง (มีสิ่งเดียวที่ผมไม่อาจเลียนแบบท่านได้ คือ ความเป็น “สุภาพบุรุษ นักปกครอง”) โดยองค์ความรู้ที่ได้รับมาและสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่จนถึงปัจจุบัน เช่น

2.1) **การใช้แผนปฏิบัติราชการเป็นกรอบในการพัฒนาพื้นที่** ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่จังหวัดสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบได้เอง ผ่านกระบวนการจัดทำแผน โดยในขณะนั้นผมได้มีโอกาสร่วมรับผิดชอบการจัดทำ “แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี จังหวัดยโสธร ประจำปี พ.ศ. 2548 – 2551” และ “ข้อเสนอการเปลี่ยนแปลง (Blueprint for

Change) จังหวัดยโสธร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 - 2551” โดยยุทธศาสตร์หรือแนวทางการพัฒนาจังหวัดยโสธร ที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่นั้นมีความยั่งยืนมาจนถึงวันนี้ อีกทั้งยังเป็นต้นแบบการพัฒนาที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 12 คือ เรื่อง “เกษตรอินทรีย์” แต่ความยั่งยืนด้านเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดยโสธร ท่านสุธีฯ (ผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธรในขณะนั้น) กล่าวอยู่เสมอว่า **ไม่ใช่การริเริ่มให้ทำโดยภาครัฐ** ในทางกลับกันเกษตรอินทรีย์เป็นภูมิปัญญาและการเล็งเห็นคุณค่าของพี่น้องเกษตรกรในจังหวัดยโสธรเอง ที่ได้อนุรักษ์วิธีการทำเกษตรแบบดั้งเดิม ไม่ใช่ปุ๋ยเคมี ไม่ใช่สารพิษปราบศัตรูพืช ใช้ธรรมชาติจัดการกันเอง อย่างสมดุลมายาวนานหลายสิบปี และมีการทำกันหลายกลุ่มอยู่แล้ว โดยหนึ่งในปราชญ์ชาวบ้านซึ่งถือเป็นปูชนียบุคคลที่จะขออนุญาตกล่าวถึงคือ **พอมัน สามสี** แห่งกลุ่มเกษตรกรทำนาโนโส อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผู้นำด้านเกษตรอินทรีย์ที่เป็นต้นแบบและร่วมบุกเบิกการขยายผลอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การเริ่มใช้แผนฯ ในปี พ.ศ. 2548 มาจนถึงปัจจุบัน สำหรับภารกิจของภาครัฐคือ การส่งเสริมสนับสนุนขยายผล ต่อยอด เช่น การอบรมให้ความรู้และสร้างแรงจูงใจเกษตรกรให้เห็นคุณค่าและเข้าร่วมดำเนินการ นำหลักวิชาการสมัยใหม่มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ สนับสนุนปัจจัยการผลิต ช่วยเรื่องการรับรองมาตรฐาน และการตลาดเพิ่มเติม ในส่วนที่ขาดให้มีความสมบูรณ์ครอบคลุมทั้งระบบ ผลจากการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องของภาครัฐ ส่งผลให้การขยายผลด้านเกษตรอินทรีย์ของ

ยโสธรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ มาจนถึงวันนี้

สำหรับผมแล้ว ตั้งแต่มาดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานจังหวัดยโสธรเมื่อต้นปี พ.ศ. 2562 สิ่งหนึ่งที่แอบภาคภูมิใจแทนท่านสุธีฯ คือ ถ้าพูดถึงเรื่องเกษตรอินทรีย์เมื่อใด ไม่ว่าจะป็นชาวยโสธรเองหรือบุคคลภายนอก ก็จะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าเป็นเพราะผู้ว่าฯ สุธีฯ ได้วางรากฐานไว้ให้ แม้สิ่งที่ดำเนินการไว้จะผ่านมากว่าสิบปีแล้วก็ยังมีกล่าวถึงอยู่เสมอ นี่คือความยั่งยืนของการพัฒนาที่ถูกใจประชาชนอย่างแท้จริง

นอกจากเรื่องเกษตรอินทรีย์ที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาพื้นที่แล้ว การพัฒนาด้านอื่น ๆ ก็ได้กำหนดไว้ในแผนฯ ครบทุกด้าน ส่งผลให้แผนฯ ของจังหวัดยโสธรได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน ในจังหวัดหน่วยงานในจังหวัดซึ่งท่านสุธีฯ ใช้คำว่า “**กรมยโสธร**” (หมายความว่าทุกคนที่อยู่ในจังหวัดควรลดการยึดติดกับต้นสังกัดในส่วนกลางหันมา**หลอมรวมจิตใจเป็นหนึ่งเดียวกัน** ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ไปด้วยกันในสังกัดเดียวกันคือ “ยโสธร”) สามารถใช้แผนฯ เป็นกรอบในการพัฒนาพื้นที่ตามภารกิจของตนเองให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการดำเนินการในครั้งนั้นที่ส่งผลการพัฒนาที่ยั่งยืนมาจนถึงวันนี้ มีข้อค้นพบว่า **การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ให้ตรงความต้องการของประชาชนและเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน** สามารถใช้เป็นกรอบการพัฒนาได้โดยไม่ต้องกังวลผลกระทบทางลบที่จะตามมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อต้าน

จากประชาชนหรือการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง มีแนวทางดำเนินการในการจัดทำแผนที่สำคัญ คือ

2.1.1) สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตั้งแต่ต้น โดยการเชิญผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ผู้นำทางศาสนา ผู้ปกครองท้องที่ท้องถิ่น ผู้ด้อยโอกาสในสังคม ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขาต่าง ๆ รวมทั้งภาคการเมือง ทุกหน่วยงาน/องค์กร/บุคคล มาร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอความต้องการการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ร่วมกัน โดยผู้บริหารของจังหวัดต้องให้ความสำคัญด้วย

2.1.2) บูรณาการแผนงาน/โครงการของทุกหน่วยงาน ทุกแหล่งงบประมาณ ที่ดำเนินการในพื้นที่ให้เชื่อมโยง/สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แนวทาง การพัฒนาระดับนโยบาย ไม่ให้ซ้ำซ้อนกันและตอบสนองความต้องการของประชาชน/ครอบคลุมบริบท การพัฒนาทุกมิติ ให้มีความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตที่คุ้นเคย ในการประกอบอาชีพของประชาชน โดยมี นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้าน วิชาการและสภาพภูมิสังคมคอยให้คำแนะนำ

2.1.3) นำแผนที่ที่ได้ให้ทุกภาคส่วน ร่วมกันตรวจสอบอีกครั้ง โดยนำไปผ่านการทำ ประชาพิจารณ์ และที่ประชุมคณะกรรมการ จังหวัด ก่อนส่งให้หน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง

2.2) การบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน ขอยกตัวอย่างกรณีการรับมือพายุซังสาร ที่เข้า ประเทศไทยเมื่อปลายปี พ.ศ. 2549 ได้มีการวางแผนรองรับอย่างเป็นระบบ สามารถบรรเทา

ความเสียหาย ไม่เฉพาะแต่ในพื้นที่จังหวัด อุบลราชธานี แต่ยังช่วยป้องกันและบรรเทา ปัญหาน้ำท่วมให้กับจังหวัดทางตอนเหนือขึ้นไป อีกอย่างน้อย 6 จังหวัด (ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ ยโสธร ร้อยเอ็ด อำนาจเจริญ และกาฬสินธุ์) ป้องกัน พื้นที่การเกษตรเสียหายได้ไม่ต่ำกว่า 570,000 ไร่ โดยวางแผนการดำเนินงานล่วงหน้านานนับ เดือน มีขั้นตอนการทำงาน คือ

2.2.1) คำนวณปริมาณน้ำฝน ที่ตกในพื้นที่

2.2.2) นำข้อมูลปริมาณน้ำที่ ถูกปล่อยมาจากทางตอนเหนือของจังหวัด ทั้งในส่วนของแม่น้ำมูล (เขื่อนลำตะคอง ลำพระเพลิง มูลบน ลำแชะ ลำนางรอง ลำปลายมาศ) และแม่น้ำชี (เขื่อนอุบลรัตน์ จุฬาภรณ์ ลำปาว) รวมถึงปริมาณน้ำที่ผ่านจุด วัดน้ำต่าง ๆ เพื่อคำนวณเกี่ยวกับระยะเวลา และปริมาณของน้ำที่จะไหลมาสมทบกับปริมาณน้ำ ในจังหวัดอุบลราชธานี

2.2.3) ตรวจสอบแหล่งกักเก็บน้ำ และปริมาณน้ำในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งหมด เพื่อคำนวณปริมาณที่สามารถรองรับน้ำ

2.2.4) นำข้อมูลปริมาณน้ำ ในเขื่อนสิรินธร และเขื่อนปากมูล ทั้งที่กักเก็บไว้ ปริมาณที่สามารถรองรับได้ ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้น และปริมาณที่ระบายออกในแต่ละวันมาประกอบการพิจารณา

2.2.5) ติดตามพยากรณ์อากาศ เกี่ยวกับมรสุมที่พัดผ่านพื้นที่ทุกระยะ

2.2.6) ตรวจสอบระดับน้ำใน แม่น้ำโขงซึ่งมีผลต่อการระบายน้ำจากเขื่อนปากมูล

2.2.7) ขอความร่วมมือการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยช่วยพร่องน้ำ (ปล่อยน้ำ) ออกจากเขื่อนสิรินธรและเขื่อนปากมูลล่วงหน้า ก่อนที่พายุข้างसानจะเข้าพื้นที่ประมาณ 1 สัปดาห์ ระบายน้ำไปประมาณ 7,400 ล้านลูกบาศก์เมตร

2.2.8) ในระหว่างที่พายุข้างสารเข้าพื้นที่ที่ต้องตรวจสอบปริมาณน้ำฝน น้ำที่ไหลเข้าพื้นที่ และน้ำที่ปล่อยลงสู่แม่น้ำโขงตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้ปริมาณน้ำมีความสมดุลกันมากที่สุด ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนให้ได้มากที่สุด

2.2.9) เตรียมทรัพยากรสำหรับให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกมิติไว้ให้พร้อมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างทันท่วงที

จากสถานการณ์ดังกล่าว สรุปเป็นบทเรียนได้ว่า การบริหารงานในภาวะวิกฤติหรือสถานการณ์ฉุกเฉินโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับมือกับภัยธรรมชาติให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้อง

➔ **รู้เขา** เช่น ทิศทาง ระยะเวลา ปริมาณ รวมทั้งอัตราการไหลของน้ำจากทุกสายที่จะเข้าพื้นที่ ความรุนแรงและปริมาณน้ำฝนที่จะตก ระดับน้ำในแม่น้ำโขง

➔ **รู้เรา** เช่น ความจุของแหล่งกักเก็บน้ำ และปริมาณน้ำในพื้นที่ ปริมาณน้ำ ที่สามารถรองรับเพิ่ม ความสามารถในการระบายน้ำออกจากพื้นที่ พื้นที่ที่ประชาชนจะได้รับผลกระทบ

➔ **รู้สถานการณ์** เช่น ปริมาณน้ำที่ไหลเข้าพื้นที่และปริมาณน้ำฝนในช่วงที่ พายุเข้า การระบายน้ำออกแบบนาที่ต่อนาที่ ระดับน้ำในแม่น้ำโขง ระยะเวลาที่พายุส่งผลกระทบในพื้นที่

กรณีทีกล่าวมาทั้งหมดเป็นการยกตัวอย่างพอสังเขป ยังมีแบบอย่างการเรียนรู้อีกมากมายหลากหลายลักษณะ ที่ได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์จากการปฏิบัติ ซึ่งต้องใช้เวลาในชีวิตราชการที่ผ่านมาทั้งหมดแล้มา และจะต้องเรียนรู้ต่อไปไม่มีวันหยุดจนกว่าจะสิ้นสุดทางเดินสายนี้

คุณค่าอยู่ตรงหน้าที่ ผลงานดีไม่มีวันตาย

ต้นไม้แต่ละชนิดใช้เวลาในการเจริญเติบโต ผลิดอกออกผลไม่เท่ากันฉันใด ชีวิตของพวกเรา ก็ใช้เวลา ในการเจริญเติบโตไม่เท่ากันฉันนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ต่างคนต่างก็มีเส้นเวลาแห่งความสำเร็จของตนเอง ทั้งนี้ **คุณค่าไม่ได้อยู่ที่ใครถึงเป้าหมายก่อนหรือหลัง** แต่อยู่ที่ **ที่ได้ทำหน้าที่ในแต่ละตำแหน่งที่รับผิดชอบได้ดีที่สุด** คำนึงกับภาษีประชาชนที่สุดหรือยัง ถ้าเราทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ แล้วก็จะภาคภูมิใจในคุณค่าของตัวเอง ไม่ต้องไปเปรียบเทียบกับคนอื่น หากอดที่จะคิดเปรียบเทียบไม่ได้ก็ต้องพิจารณาให้ดี ถ้าเปรียบเทียบไม่ถูกหลักก็มีแต่ผลเสีย เปรียบเทียบกับคนที่เหนือกว่าก็จะท้อถอย เปรียบเทียบกับคนที่ด้อยกว่า ก็จะหลงตัวเอง เกิดความประมาทตามมา แต่ถ้าเราใช้คนที่เหนือกว่าเป็นตัวแบบในการศึกษาเรียนรู้ว่าเขาทำได้อย่างไร สิ่งใดดีก็ใช้เป็นแบบอย่าง เป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนาตัวเอง ส่วนคนที่ด้อยกว่า ก็ดูว่าเขาผิดพลาดตรงไหนแล้วใช้เป็นบทเรียน ถ้าเปรียบเทียบได้เช่นนี้ก็จะประโยชน์อย่างไก็ตาม การเปรียบเทียบที่ดีที่สุด คือ เปรียบเทียบระหว่างหน้าที่ที่ต้องทำกับผลงาน

ที่เกิดขึ้นว่าสิ่งใดมีมากหรือน้อยกว่ากัน ถ้าหน้าที่ที่ทำ มีมากกว่าผลงานแสดงว่าล้มเหลว แต่ถ้าผลงานมีมากกว่าหน้าที่ที่ทำแสดงว่าเกิดผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติแล้ว คิดได้เช่นนี้ก็จะมีความสุขในการทำงาน

“ผลงานดีไม่มีวันตาย” เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ขอยกตัวอย่างบุคคลธรรมดาสามัญที่มีโอกาสทำงานราชการ ถึงแม้ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งจะไม่นานนัก แต่ผลงานได้รับการจารึกไว้ให้ชนรุ่นหลัง ยกย่องสรรเสริญ กล่าวขานถึงจากรุ่นสู่รุ่น ไม่มีวันตาย เช่น

- เปาบุ้นจิ้น ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองไคเฟิง (ไคฟง) พ.ศ. 1600 – 1601 ในระยะเวลาเพียงประมาณ 1 ปีที่เป็นเจ้าเมืองไคเฟิง แต่ผลของการปฏิบัติหน้าที่ผดุงความยุติธรรมยังเป็นที่กล่าวขาน ถึงปัจจุบัน จนได้รับการเคารพนับถือเป็นเทพเจ้าแห่งความยุติธรรมในที่สุด

- พระราชกิจวิจารณ์ (สวาสดิ์ ณ นคร) ดำรงตำแหน่งข้าหลวงประจำจังหวัดยะลา คนที่ 10 (พ.ศ. 2456 – 2458) เมื่อออกจากราชการก็สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล และดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองยะลา ติดต่อกัน 2 สมัย (พ.ศ. 2480 – 2488) โดยช่วงที่เป็นนายกเทศมนตรี ได้วางรากฐานการพัฒนาเมืองยะลา สร้างความเจริญไว้อย่างมั่นคงที่โดดเด่นที่สุดคือ ทำการวางรากฐานผังเมืองยะลา จนได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทยที่มีผังเมืองเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงามที่สุด ได้รับรางวัล UNESCO Cities ให้เป็นผังเมืองที่ดีที่สุดอันดับที่ 23 ของโลกในปี พ.ศ. 2560

จะเห็นได้ว่า การสร้างเกียรติยศให้เป็นที่ยึดจำจารึกไว้ในแผ่นดินตราบนานเท่านานนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับ จำนวน หรือระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง แต่อยู่ที่ผลงานเป็นสำคัญ

หลักการปฏิบัติหน้าที่

จากที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่าหลักปฏิบัติเทคนิค วิธีการ องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ผมใช้ในการทำงานส่วนมากจะได้รับการถ่ายทอดจากท่านสุธี มากบุญ ผนวกกับสิ่งที่ได้ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม และการสังเกต คิด วิเคราะห์จากประสบการณ์ของตนเอง สรุปหลักในการปฏิบัติหน้าที่ได้ 2 ส่วน คือ

1) หลักของท่านสุธี มากบุญ

1.1) หลักในการปฏิบัติราชการ คือ “5 ร่วม 3 ประสาน”

- ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมติดตามประเมินผล

- ประสานงาน ประสานใจ ประสานการปฏิบัติ

1.2) หลักในการทดแทนคุณแผ่นดิน

1.2.1) เป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ดีที่สุด

1.2.2) ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลให้ดีที่สุดในทุก ๆ เรื่องภายใต้กรอบของกฎหมาย

1.2.3) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เป็นที่พึ่งของประชาชนให้ดีที่สุด

1.2.4) ใช้หลักธรรมาภิบาล

1.2.5) บริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

2) หลักเพิ่มเติมของตนเอง

2.1) ถูกใจประชาชน ถูกต้องตามระเบียบ

2.2) ทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ คำนึงค่าภาษีประชาชน

อธิบายเพิ่มเติม : สร้างความภาคภูมิใจจากผลงานมากกว่าการฉลองตำแหน่ง พึงระลึกไว้เสมอว่า **“ความดังไม่คงที่ ความดีสืบทอด”** คำถามคือ จะรู้ได้อย่างไรว่าทำหน้าที่ได้สมบูรณ์แล้ว โดยส่วนตัวมีหลักในการพิจารณาเบื้องต้น คือ ต้องรู้ 2 เรื่อง ได้แก่ **รู้ภารกิจของคนที่ต้องทำในตำแหน่งนั้น และรู้ว่าใคร เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง**

ขอยกตัวอย่างผลของการทำหน้าที่ซึ่งส่งผลในระดับประเทศ เมื่อครั้งปฏิบัติงานที่ส่วนส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย โดยภารกิจสำคัญของหน่วยงาน คือ การส่งเสริมสนับสนุน การบริหารงาน ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ลูกค้า) โดยตรง คือ จังหวัดและกลุ่มจังหวัด มีผลการดำเนินงานที่เป็นหลักฐานสำคัญว่าได้ทำหน้าที่อย่างสุดความสามารถแล้วอย่างน้อย 3 เรื่อง คือ (1) เรื่องควรรู้ นักปกครอง (เป็นคู่มือแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด จัดทำในปี พ.ศ. 2558) (2) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการมอบอำนาจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และ (3) โปรแกรมระบบติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการตามแผนปฏิบัตินโยบายประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (PADME)

2.3) รู้จักพลิกแพลง ทุกปัญหา มีทางออก

2.4) ยากเย็นแ้วหนาก็ต้องกล้า มากกว่ากลัว

อธิบายเพิ่มเติม : **งานที่ยาก ไม่มีใครอยากทำ คือ งานที่ควรอาสาและพยายามทำให้สำเร็จเพื่อเพิ่มมูลค่าในตัวเอง** ถ้าทำเต็มที่แล้วไม่สำเร็จก็ไม่ใช่ว่าเรื่องน่าอาย อย่างน้อยก็ได้ใช้ความพยายามและได้ความรู้ ได้บทเรียนในการปรับปรุงวิธีการทำงาน อีกทั้งยังได้ชื่อว่ามี ความกล้าที่จะทำ แต่ถ้าทำสำเร็จก็จะโดดเด่นกว่าคนอื่น

2.5) รู้แบบตัว T

อธิบายเพิ่มเติม : รู้ลึกในงานของตนเอง และรู้กว้างไปถึงงานข้างเคียงที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้งานของเราสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เสียดาย

โปรแกรมระบบติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการตามแผนปฏิบัตินโยบายประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (PADME) เป็นนวัตกรรมที่นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ (Management Tool) เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงาน จังหวัดและกลุ่มจังหวัดเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการที่ดำเนินการในพื้นที่จากทุกหน่วยงานทุกแหล่งงบประมาณ ซึ่งจะทำให้รูปแบบการรายงานผลการดำเนินงาน แผนงาน/โครงการเป็นมาตรฐานเดียวกัน และทำให้การติดตามประเมินผลผ่านระบบเทคโนโลยี (Internet) เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน (Real Time) ประหยัดเวลา

และค่าใช้จ่าย โดยหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับพื้นที่ ส่วนกลาง และหน่วยงานระดับนโยบายสามารถนำข้อมูลที่ได้จากโปรแกรมฯ ไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาในปีต่อไปให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงมากขึ้น อีกประโยชน์หนึ่งที่สำคัญ คือ การลดภาระของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เพราะใช้หลักช่วยกันทำงาน บันทึกเฉพาะข้อมูลของตนเองใช้งานง่าย สะดวก ทำได้ทุกที่ตลอดเวลาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ศักยภาพของ PADME เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานระดับนโยบายเกือบจะทั้งหมด เช่น สำนักงานประมาณ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงาน ก.พ.ร. คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.) สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) รวมทั้งกระทรวง กรม อีกหลายแห่งขอใช้งาน บางหน่วยงานขอใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาระบบของตนเอง นอกจากนี้ ยังอาจกล่าวได้ว่า PADME เป็นสารหล่อเลี้ยงความเจริญก้าวหน้าของข้าราชการมากมายหลายท่าน โดยได้ถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับจัดทำผลงานประกอบการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งหลายระดับ

ที่น่าเศร้าใจ คือ หลังจากที่มีแผนการหน้าที่จะจากตรงนั้น ตัว PADME เอง กลับถูกปล่อยปละละเลยให้อยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ได้รับการใส่ใจดูแล หรือพัฒนาให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ทั้ง ๆ ที่ยังมีคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้อีกมากมาย หากพัฒนาให้สมบูรณ์ตามแนวทางที่ได้วางไว้ PADME จะเป็นหนึ่งเดียวที่สามารถบริหารจัดการข้อมูลโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ได้ ตั้งแต่การวางแผนพัฒนา การจัดทำโครงการ การติดตามและประเมินผลโครงการ การตรวจสอบและประชาสัมพันธ์ ทำได้ทุกอย่างในระบบเดียว นอกจากนั้น สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยยังจะมีโอกาสเป็นมหาอำนาจทางข้อมูล โดยเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านการพัฒนาของประเทศนี้ไว้ใช้ประโยชน์ได้มากมายมหาศาล แต่สุดท้าย โอกาสนั้นได้หลุดลอยไป เพราะภายหลังมีหน่วยงานอื่นพัฒนาระบบใหม่ ขึ้นมา แล้วกำหนดเป็นนโยบายบังคับให้ทุกหน่วยงานต้องใช้ สถานภาพของ PADME จึงอยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วง ถือเป็นเรื่องที่น่า “เสียตาย” เป็นอย่างยิ่ง

สรุป

“ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน” เป็นวลีอมตะที่ใช้พิสูจน์คุณภาพของคนได้ดีที่สุด ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หากเราให้ความสำคัญกับผลงานมากกว่าตำแหน่งที่เป็นหัวหน้า ความรู้ ความสามารถ ความทุ่มเท ของเราทั้งหมดก็จะอยู่ที่งาน ช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เกิดผลงานที่ควรค่ากับความภาคภูมิใจ

จะมีประโยชน์อันใดถ้าการได้ไปถึง
ตำแหน่งที่คาดหวังไว้ก่อนคนอื่น ดำรงตำแหน่ง
นานกว่าคนอื่น แต่พอถามว่าได้ทำประโยชน์
อะไรแก่แผ่นดินให้เป็นที่จดจำไว้บ้างกลับหา
คำตอบไม่ได้ คงไม่พ้นจะถูกตราหน้าว่า “เสียชาติเกิด”
ก็ลองพิจารณาดูว่าเราเลือกที่จะเป็นแบบไหน
เป็นผู้สร้างผลงานแต่ไร้ตำแหน่ง หรือเป็น

ผู้ได้ทุกตำแหน่งแต่ไร้ผลงาน อย่างไรก็ตาม
ถึงแม้วันนี้บนกำแพงจะยังไม่มีชื่อเรา แต่ได้เท่า
เรายังมีทางเดินอยู่ ถ้าไม่ละทิ้งความพยายาม
สักวันต้องถึงจุดหมายมีชื่อปรากฏบนกำแพง
แน่นอน สุดท้ายนี้ ขอฝากข้อคิดเตือนใจ
ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการไว้ว่า

ในชีวิต ราชการ งานมีศักดิ์
ต้องใจรัก ประชา ได้ฟ้าไทย
อย่าหลงตัว มัวเมา ในยศศักดิ์
อย่าร้ออัน โกงกิน สิ้นประชา
อย่าบังอาจ เอื้อมดิงฟ้า ลงมาต่ำ
อย่าแบ่งแยก แผ่นดิน ถิ่นดำรง
จะทำการ งานใด ให้ยึดมั่น
หนึ่งถูกใจ ไพร่ฟ้า ประชาชี
เกิดเป็นชาติ ราชสีห์ ผู้มีศักดิ์
บำบัดทุกข์ บำรุงสุข สู้ทุกงาน
เกียรติศักดิ์ นักปกครอง ก้องเกริกไกร
ราชการ งานสำคัญ หมั่นสำแดง

ต้องจงรัก ธิ ยิ่ง กว่าสิ่งไหน
ต้องร้อใจ ราษฎร์รัฐ พัฒนา
อย่าคิดหัก หายใจ ไทยทั่วหล้า
อย่าลดค่า อุดมการณ์ อันมั่นคง
อย่าริทำ หินแตก แผลกเป็นผง
อย่าหมิ่นองค์ ศาสนา ค่าความดี
หลักสำคัญ สองอย่าง สร้างศักดิ์ศรี
สองต้องมี ถูกต้อง ของหลักการ
ปวงชนรัก ขาติร่มเย็น เป็นรากฐาน
ปณิธาน ตั้งมั่นไว้ ไม่เปลี่ยนแปลง
จารึกไว้ ในแผ่นดิน ตราบสิ้นแสง
ประจักษ์แจ้ง แห่งศรัทธา ประชาชน.

วารสารดำรงราชานุภาพ

DAMRONG RAJANUPHAB JOURNAL

ตราประจำพระองค์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

คณะผู้จัดทำวารสารดำรงราชานุภาพ

เจ้าของ สถาบันดำรงราชานุภาพ

คณะที่ปรึกษา

นายฉัตรชัย พรหมเลิศ	ปลัดกระทรวงมหาดไทย
นายชยารุช จันทร	รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
นายสมคิด จันทมฤก	รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
นายอรรษิษฐ์ สัมพันธรัตน์	รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
นายนิรัตน์ พงษ์สิทธิถาวร	รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

บรรณาธิการบริหาร

นายบุญธรรม ถาวรทัศนกิจ	ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ
------------------------	--------------------------------

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสาวดาราร รัชชาชาติ	ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาและบริหารจัดการความรู้
-----------------------	--

กองบรรณาธิการ

นางจรัญญา ศรีไพร	นายวีระ แสงจันทร์
นางสาวภัทรีพันธุ์ พัดใส	นางสาวบุษบา ลาภวิไล
นางกาญจนา แจ่มมินทร์	นางทิพย์วัลย์ อุดมทรัพย์
นายบัญชา ดวงดีแก้ว	นางสาวสุชาสินี อัญชัยบุตร
นางสาวกฤตติกา หงส์หิน	

ออกแบบปก

นายทนต์ แดงดา

ช่องทางการเผยแพร่

- เล่มวารสาร
- ดาวน์โฮลด์ได้ที่ www.stabundamrong.go.th
- QR Code

สถานที่ติดต่อ

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200 โทรศัพท์/โทรสาร 0 2221 5958
Website : <http://www.stabundamrong.go.th> E-mail : stabundamrong@gmail.com

“บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสารดำรงราชานุภาพเป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ
สถาบันดำรงราชานุภาพ และบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย”

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรชั้นนำในการพัฒนา
และแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่

ค่านิยม

วิสัยทัศน์ดี มีคุณธรรม น้อมนำความพอเพียง

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
กระทรวงมหาดไทย

พิมพ์ที่ บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด

70 ถนนราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0-2222-5555, 081-614-8191, 081-836-9380

วารสารดำรงราชานุภาพ

สถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
www.stabundamrong.go.th

สถาบันดำรงราชานุภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 02-221-5958

www.stabundamrong.go.th